

RP 115/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om grundläggande konstundervisning och lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om grundläggande konstundervisning. Dessutom föreslås det att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och vissa andra lagar ändras.

Enligt propositionen ska antalet undervisningstimmar fortfarande vara den prestation som den kalkylerade statsandelsfinansieringen grundar sig på. Det föreslås att finansieringen ska grunda sig på ett pris per enhet som justeras årligen. Det antal timmar som ska fastställas som grund för statsandelen föreslås utöver det faktiska antalet undervisningstimmar grunda sig på antalet deltagande elever, antalet elever som slutfört lärokursen samt på tillgången till utbildningen regionalt.

Vidare föreslås det att grundläggande konstundervisning i fortsättningen ska undervisas enligt en lärokurs som omfattar 50 studiepoäng, i stället för två lärokurser. I lagen föreslås också bestämmelser om den nya ansvarsuppgift som finansieras med statsunderstöd samt om rätten för statliga myndigheter inom utbildningsförvaltningen att få information. Dessutom föreslås det att sökande som är yngre än 18 år prioriteras vid antagningen av elever.

I lagen föreslås dessutom bestämmelser om utbildningsanordnare, anordnande av utbildning samt samarbeten mellan utbildningsanordnare och mellan dem och andra sammanslutningar.

Grundläggande konstundervisning ska enligt förslaget fortfarande vara en utbildningsform som framskrider målinriktat inom olika konstområden och som stöder elevernas möjligheter att söka sig till fortsatta studier inom olika konstområden. I lagen föreslås bestämmelser om bland annat läroplanen, tillstånd att ordna utbildning, personalen, antagning av elever, elevavgifter, bedömning av elevernas kunnande, deras betyg och intyg samt om utvärdering av utbildningen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2027.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget	7
2.1 Allmänt om finansieringen av grundläggande konstundervisning	7
2.2 Lagen om grundläggande konstundervisning	8
2.3 Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	10
2.4 Den grundläggande konstundervisningen i praktiken	12
3 Målsättning	17
4 Förslagen och deras konsekvenser	17
4.1 De viktigaste förslagen	17
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	19
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	19
4.2.1.1 Konsekvenser för statsfinanserna	19
4.2.1.2 Konsekvenser för ekonomin för utbildningsanordnare som har rätt till statsandel.....	20
4.2.1.3 Konsekvenser för ekonomin för andra läroanstalter än de som ingår i statsandelssystemet.....	21
4.2.2 Konsekvenser för utbildningsanordnarnas och läroanstalternas verksamhet	22
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	24
4.2.4 Konsekvenser för samhället.....	25
4.2.4.1 Konsekvenser för barn och unga	25
4.2.4.2 Konsekvenser för att attrahera nya och hålla kvar nuvarande invånare samt med tanke på sysselsättningsläget	28
5 Alternativa handlingsvägar.....	30
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	30
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	33
6 Remissvar	37
7 Specialmotivering.....	39
7.1 Lagen om grundläggande konstundervisning.....	39
7.2 Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	55
7.3 Lag om nationella studie-, utbildnings- och examensregister	55
7.4 Lagen om fritt bildningsarbete.....	55
7.5 Lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata.....	56
7.6 Lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering.....	56
7.7 Lag om kommunernas kulturverksamhet	56
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	56
9 Ikraftträdande	57
10 Verkställighet och uppföljning	57
11 Förhållande till budgetpropositionen.....	58
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	58
12.1 Likabehandling	58
12.2 Kulturella rättigheter.....	61

12.3 Rättsskydd.....	61
12.4 Kravet på bestämmelser i lag.....	63
12.5 Bestämmelser om tillstånd att ordna utbildning	64
12.6 Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter	64
12.7 Kommunal självstyrelse.....	66
LAGFÖRSLAG.....	68
1. Lag om grundläggande konstundervisning.....	68
2. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet...76	
3. Lag om ändring av 9 e § i lagen om nationella studie-, utbildnings- och examensregister	78
4. Lag om ändring av 3 § i lagen om fritt bildningsarbete	79
5. Lag om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata	80
6. Lag om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering.....	81
7. Lag om ändring av 3 § i lagen om kommunernas kulturverksamhet	82
BILAGOR	83
PARALLELLTEXT	83
2. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet...83	
3. Lag om ändring av 9 e § i lagen om nationella studie-, utbildnings- och examensregister	86
4. Lag om ändring av 3 § i lagen om fritt bildningsarbete	87
5. Lag om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata	88
6. Lag om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering.....	89
7. Lag om ändring av 3 § i lagen om kommunernas kulturverksamhet	91
FÖRORDNINGSUTKAST.....	92
Statsrådets förordning om grundläggande konstundervisning	92
Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet	95
Statsrådets förordning om ändring av 1 § i statsrådets förordning om utvärdering av utbildning	97

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Grunden för lagstiftningen om grundläggande konstundervisning är från 1990-talet, då även det gällande finansieringssystemet i stor utsträckning skapades. Behovet av att utveckla utbildningsformen som helhet har identifierats i flera utredningar och visioner som blev klara 2019–2023 och i arbetet med verksamhetsrådets referensarkitektur och kvalitetsarbete. I ministeriernas framtidsöversikt (2022) föreslås den grundläggande konstundervisningen rikta in sig på att utveckla strukturerna och lagstiftningen för samt finansieringen av den grundläggande konstundervisningen. I den utbildningspolitiska redogörelsen (2021) är ett av målen att stödja konst- och kulturförskolan och -undervisning samt grundläggande konstundervisning. I redogörelsen konstateras dessutom att strukturerna och samarbetet inom den grundläggande konstundervisningen ska utvecklas, tillgången till undervisning ökas inom olika konstområden samt regionalt, för olika befolkningsgrupper och på båda nationalspråken och vid behov inleds en reform av lagstiftningen om den grundläggande konstundervisningen. Därtill ser regeringen i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering (2023) över lagstiftningen om grundläggande konstundervisning. Målet är att förbättra undervisningens tillgänglighet med beaktande av de olika konstområdena.

De strukturella behoven av att revidera den grundläggande konstundervisningen hänförde sig både till de förändringar som skett i verksamhetsmiljön under de senaste 25 åren och till framtida förändringstrender och förändringsfaktorer. Bestämmelserna om utbildningsformen släpar efter jämfört med förändringarna i verksamhetsmiljön, och uppfyller inte längre de aktuella behoven. Förändringarna i befolkningsstrukturen berör även verksamhetsområdet för grundläggande konstundervisning i Finland, då befolkningen blir äldre och nativiteten fortsätter att sjunka. Samtidigt ökar mångfalden i befolkningen till följd av invandringen. Antalet personer med invandrarbakgrund och deras relativa andel av befolkningen bland de unga åldersklasserna ökar särskilt i de större städerna, där största delen av dem som har invandrarbakgrund bor. Även regionala förändringar i befolkningsstrukturen påverkar den grundläggande konstundervisningens verksamhetsområde.

År 2019 lät ministeriet göra en utredning om behovet av att förnya finansieringssystemet för grundläggande konstundervisning.¹ Enligt utredningen handlar en viktig förändring som bör göras om att förtydliga målen för statsandelssystemet för grundläggande konstundervisning, som grundar sig på antalet undervisningstimmar.

Undervisnings- och kulturministeriet genomförde i slutet av 2023 en inledande utredning över finansieringssystemet för grundläggande konstundervisning. Den inledande utredningen grundade sig på till buds stående forskningsrön om den grundläggande konstundervisningen och innehöll en enkät till de centrala intressentgrupperna i syfte att kartlägga behoven av

¹ Suominen, Anniina (2019) Utredning om behovet av att förnya finansieringssystemet för grundläggande konstundervisning i syfte att trygga tillgången till undervisningen och för att förtydliga och uppdatera finansieringssystemet, undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2019:27 (på finska). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-653-9>

förändringar i lagen om grundläggande konstundervisning. Därtill ordnades ett öppet diskussionstillfälle.

Den inledande utredningen stärkte uppfattningen om behovet av att förtydliga och klargöra kommunernas, läroanstalternas och övriga aktörers roller, ansvar och inbördes samarbeten.

Därtill identifierades ett behov av att definiera och förtydliga de begrepp som används i lagstiftningen samt uppdatera terminologin. Även möjligheterna att utveckla samarbeten, det ändamålsenliga i att ha olika lärokurser samt en översyn av grunderna för läroplanen i sin helhet lyftes fram som föremål för granskning. Den inledande utredningen bekräftade de centrala utvecklingsbehov som redan framgått av tidigare utredningar om den grundläggande konstundervisningen.

1.2 Beredning

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 9 februari 2024 en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till reform av lagen om grundläggande konstundervisning. Arbetsgruppernas medlemmar var utöver representanter för den kultur- och konstpolitiska avdelningen vid undervisnings- och kulturministeriet representanter för Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto, Finlands Kommunförbund, Finlands musikläroinrättingars förbund, Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland, Kuvataidekoulujen liitto, Medborgarinstitutens förbund, Suomen sanataideopetuksen seura, Suomen tanssioppilaitosten liitto, Taitoförbundet och Utbildningsstyrelsen. I arbetsgruppen ingick dessutom permanenta sakkunniga från Utbildningsstyrelsen och finansministeriet.

Till stöd för arbetsgruppen ordnade undervisnings- och kulturministeriet tre höranden för intressegrupper. Det första hörandet ägde rum i maj 2024, och tog upp kommunernas roll som anordnare av grundläggande konstundervisning. I hörandet deltog cirka 60 personer från över 30 olika orter. Under diskussionerna framkom ett behov av att stärka den aktuella lägesbilden gällande den grundläggande konstundervisningen samt prognosticeringen och kommunikationen om undervisningen i regionerna och kommunerna. Dessutom ansåg deltagarna det viktigt att tydliggöra kommunens roll och ansvar samt stärka samarbetet mellan olika aktörer inom den grundläggande konstundervisningen. Därtill föreslogs eventuella ansvarsuppgifter på regional och nationell nivå samt en övergång till en enda lärokurs. I diskussionerna identifierades följderna av den regionala differentieringen samt behovet av att möjliggöra flexibla, till lokala förhållanden anpassade sätt att ordna undervisningen på, vilket ansågs förutsätta en ändamålsenlig flexibilitet också på lagstiftningens område.

Under det andra hörandet i september 2024 framkom olika aktörers synpunkter på en revidering av finansieringssystemet för den grundläggande konstundervisningen. I evenemanget deltog ca 200 personer som representerade olika konstområden runt om i Finland. Bland deltagarna rådde stor samstämmighet om behovet av en reform av finansieringssystemet. Det framgick att finansieringsmodellen bättre borde beakta de regionala skillnaderna, olika konstområdets särdrag och olika specialgruppers behov. Dessutom borde modellen vara långsiktig och prognosticerande. Vidare ansågs det är nödvändigt att förbättra den ekonomiska tillgängligheten, och utöver detta ansågs det önskvärt att stärka statens och kommunens roll i finansieringen. Den nuvarande modellen, som grundar sig på antalet undervisningstimmar ansågs vara en fungerande utgångspunkt, men behovet av en revidering av den uppenbart; det föreslogs att glesbygden borde få riktat stöd. Annat som lyftes upp var tillgängliga och trygga lärmiljöer, bruket av digitala lösningar till stöd för närundervisningen samt ett närmare samarbete med socialväsendet. I diskussionen framkom divergerande åsikter särskilt i fråga om distansundervisningens roll, framför allt i fråga om undervisning för barn, samt i fråga om praxis

i enskilda frågor, såsom syskonrabatt och frielevsplatser. Därtill funderade en del deltagare över den grundläggande konstundervisningen för vuxna och dess betydelse i fråga om tryggheten av en livskraftig undervisning i glesbygden, även om deltagarna i allmänhet önskade att fokus fortfarande bör inriktas på undervisningen för barn och unga.

I mars 2025 ägde ett tredje evenemang för intressegrupper rum. Avsikten var att höra olika aktörers synpunkter på en eventuell övergång till en enda lärokurs inom den grundläggande konstundervisningen. I hörandet deltog sammanlagt ca 280 personer. På basis av den gemensamma diskussionen under varje hörande samt de kommentarer som inkom rådde det en rätt stor enighet om att en gemensam lärokurs skulle medföra nya möjligheter för att bland annat förbättra tillgängligheten och stärka samarbeten åt olika håll.

Alla höranden genomfördes så att intressenterna kunde föra fram sina synpunkter på finska, svenska eller engelska. En sammanfattning av varje diskussion har publicerats på ministeriets webbsida för lagstiftningsprojekt både på finska och svenska.

Under beredningen hördes också barn och unga som är elever inom den grundläggande konstundervisningen vid ett tillfälle våren 2024.² Genom en riksomfattande webbenkät kartlades barns och ungas synpunkter hur det är att ha grundläggande konstundervisning som hobby. Enkäten besvarades av över 2 100 barn och unga i åldern 7–29 år som deltar i grundläggande konstundervisning runt om i Finland. Enligt resultatet av hörandet har den grundläggande konstundervisningen betydande positiva effekter på elevernas färdigheter inom respektive konstämne, på deras sociala färdigheter och på deras psykiska välbefinnande. Respondenterna var särskilt nöjda med undervisningen och hur den genomförs. De tyckte att konst är en meningsfull hobby som kompletterar de kunskaper och färdigheter de tillägnat sig i skolan samt bidrar till deras välbefinnande både på individ- och gruppnivå.

I gruppen äldre elever i åldern 16–29 år som besvarat enkäten sågs grundläggande konstundervisning som en studieväg som framskrider etappvis och något som bygger upp deras kulturella medborgarskap. Bland orosmomenten underströk de särskilt oron över sina möjligheter att fortsätta sin utöva sin hobby och tryggheten av olika konstgrenar och den regionala tillgången till dem i hela landet. Respondenterna utanför de större städerna underströk betydelsen av jämlika möjligheter att delta i verksamheten och att kunna göra det till ett skäligt pris.

Undervisnings- och kulturministeriet hörde barn och unga en andra gång via e-paneler i november 2025³.

Undervisnings- och kulturministeriet inledde våren 2024 ett termprojekt, där centrala termer inom den grundläggande konstundervisningen definierades i Utbildnings- och utbildningsordlistan OKSA. Ordlistan utarbetades parallellt med beredningen av reformen av lagstiftningen för den grundläggande konstundervisningen. Terminologicentralen har publicerat ordlistan för grundläggande konstundervisning i augusti 2025. Ordlistan innehåller begreppen både på finska och svenska.

² Reformen av den grundläggande konstundervisningen: Erfarenheter av grundläggande konstundervisning – resultatet av hörandet av barn och unga; publicerat bland projektets handlingar. <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM017:00/2024>

³ Närmare information om e-panelerna i avsnitt 6 (Remissvar).

Arbetsgruppens förslag till regeringens proposition om revidering av lagstiftningen om grundläggande konstundervisning samt handlingarna som ingår i beredningen av den finns i ministeriets offentliga tjänst för ändamålet på adressen <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM017:00/2024> (den grundläggande beredningen) och <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM034:00/2025> (den fortsatta beredningen).

Regeringens proposition har behandlats genom samrådsförfarande i enlighet med 11 § i kommunallagen (410/2015) och ärendet har behandlats av delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning den 11 mars 2026 och i en separat förhandling den 24 mars 2026.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Allmänt om finansieringen av grundläggande konstundervisning

Finansieringen av den grundläggande konstundervisningen sträcker sig bakåt i tiden till år 1969, då staten för första gången började stödja musikläroinrättningar med statsunderstöd med stöd av lagen om musikläroinrättningar (147/1968). År 1988 inkluderades de första musikläroinrättningarna i statsandelssystemet, i och med lagen om statsunderstöd för musikläroinrättningar (402/1987). På 1970–1980-talet grundades det skolor för bildkonst och för dans i Finland, men inget separat finansieringssystem till stöd för dem. Den första lagen om grundläggande konstundervisning (424/1992) trädde i kraft den 15 maj 1992, då också övriga konstområden utöver musiken kom att omfattas av statsandelssystemet på lagnivå. Statsandelsfinansiering beviljades dock egentligen till andra konstområden inom den grundläggande konstundervisningen först från den 1 januari 1999, då den gällande lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) trädde i kraft.

Den grundläggande konstundervisningen finansieras genom en statsandel som grundar sig på antalet undervisningstimmar, och finansieringen grundar sig i sin tur på lagen om grundläggande konstundervisning. Bestämmelser om grunderna för finansieringen och om förfarandena kring finansieringen finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009), nedan *finansieringslagen*. Statsandelssystemet för grundläggande konstundervisning är kalkylmässigt och baserar sig på det fastställda antalet undervisningstimmar, det kalkylerade priset per enhet och på statsandelsprocenten. Det pris per enhet som fastställs per undervisningstimme beräknas på basis av utbildningsanordnarnas faktiska kostnader. Kostnadsbasen justeras årligen.

Den grundläggande konstundervisningen får också statsandel enligt antalet invånare i kommunen, vilket grundar sig på lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021). I finansieringssystemet deltar staten med finansiering genom att bevilja kommunerna statsandel för kommunal basservice, som kan användas för grundläggande konstundervisning. För kommunerna är statsandelarna icke-öronmärkt finansiering, som inte har riktats för att användas för någon viss service.

Grundläggande konstundervisning anordnas också inom ramen för det fria bildningsarbetet vid läroanstalter för fritt bildningsarbete, som finansieras med en statsandel för fritt bildningsarbete enligt antalet undervisningstimmar. Bestämmelser om detta finns i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och motsvarande förordning (805/1998). Enligt Statistikcentralen var utfallet för antalet genomförda undervisningstimmar inom den grundläggande konstundervisningen år 2024 totalt ca 173 000 timmar, vilket motsvarar cirka en tiondel av det antal timmar som genomförs inom de läroanstalter för grundläggande konstundervisning som får statsandelar.

Utöver statsandelsfinansieringen finansierar staten grundläggande konstundervisning med statsunderstöd. Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen kan bevilja statsunderstöd bland annat för driftskostnaderna för grundläggande konstundervisning eller, med stöd av statsunderstödslagen (688/2001), för utveckling av verksamheten. I statsbudgeten för 2026 anvisades högst 1,43 miljoner euro i statsunderstöd för anordnare av grundläggande konstundervisning och huvudmän för läroanstalter för grundläggande konstundervisning. Dessutom kan Tillstånds- och tillsynsverket bevilja investeringsstöd för grundläggande konstundervisning, men i praktiken har det inte anvisats budgetmedel för detta i statsbudgeten.

Utöver statsandelar och statsunderstöd stöder staten den grundläggande konstundervisningen via skattelättnader i fråga om omsättningsskatten. Utbildningar i enlighet med utbildningsanordnarens läroplan för grundläggande konstundervisning är sådan i 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) avsedd utbildning som ordnas med stöd av lag, som enligt 39 § i den lagen är befriad från mervärdesskatt. Befriade från skatt är också sådana utbildningar enligt läroplanen för grundläggande konstundervisning som den kommun som är utbildningsanordnare anskaffar av någon annan aktör. Därmed är också de deltagaravgifter som den aktören tar ut av eleverna skattefria. För undervisning som inte grundar sig på läroplanen för grundläggande konstundervisning och som inte är undervisning i enlighet med lärokurserna för grundläggande konstundervisning, ska mervärdesskatt betalas.

Till en betydande del finansierar kommunerna grundläggande konstundervisning genom egen finansiering. De anslag som kommunerna årligen anslår för grundläggande konstundervisning motsvarar beloppet av de statsandelar som fastställts enligt antalet undervisningstimmar (ca 100 miljoner euro). En av kommunens uppgifter enligt lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019) är att erbjuda möjligheter till målinriktad konst- och kulturfostran inom kulturens och konstens olika former och områden. Kommunerna ordnar och kan skaffa grundläggande konstundervisning genom sitt eget beslut.

Utöver statlig och kommunal finansiering finansieras grundläggande konstundervisning med terminsavgifter som tas ut av eleverna, privat finansiering och stöd från olika stiftelser. De läroanstalter som varken får kommunal eller statlig finansiering finansierar sin verksamhet genom elevavgifter, intäkter från elevframträdanden och annan medelanskaffning.

2.2 Lagen om grundläggande konstundervisning

Lagen om grundläggande konstundervisning innehåller grundläggande bestämmelser om denna utbildningsform. Lagen har möjliggjort anordnandet av grundläggande konstundervisning i vårt land i över 25 års tid. Det har inte företagits några betydande ändringar i lagen under den tid den varit i kraft, och den kan därmed anses delvis föråldrad.

I lagens 1 § föreskrivs om syftet med den grundläggande konstundervisningen. Enligt bestämmelsen är grundläggande konstundervisning undervisning inom olika områden av konsten som i första hand riktar sig till barn och unga. Formuleringen om att den i första hand riktar sig till barn och unga har i praktiken föranlett oklarheter, även om lagen inte innehåller någon exakt bestämmelse om åldersgränser. Också riksdagens biträdande justitieombudsman har tagit ställning till frågan i ett beslut⁴. Enligt beslutet är det inte möjligt att ange en övre åldersgräns för deltagande i undervisningen genom utbildningsanordnarens eller läroanstaltens

⁴ Riksdagens biträdande justitieombudsmans avgörande 6832/2017 Jämställdhet i ordnandet av grundläggande konstundervisning.

eget beslut. Riksdagens biträdande justitieombudsman ansåg att det av den gällande lagen inte framgår någon explicit grund för att en utbildningsanordnare skulle kunna särbehandla någon med avseende på tillhandahållande av undervisning eller antagning av elever i fråga om en i grundlagens diskrimineringsförbud angiven grund, som till exempel ålder.

Sammanfattningsvis har formuleringen i paragrafen om att undervisningen i första hand riktar sig till barn och unga visat sig problematisk att tolka, eftersom bestämmelsen inte är av tvingande natur. Därför har det bedömts ändamålsenligt att stryka formuleringen och ge en separat åldersbaserad bestämmelse som utbildningsanordnarna kan tillämpa vid antagningen av elever. Samtidigt vore det dock behövligt att tillförsäkra att lagstiftningen även framöver gör det möjligt att tillhandahålla grundläggande konstundervisning för alla ålderskategorier.

I 2 § i den gällande lagen föreskrivs om utbildningsanordnarna, dvs. kommunerna, statliga läroanstalter och instanser som fått tillstånd att ordna utbildning. Dessutom föreskrivs att utbildning som avses i nämnda lag ordnas i musikläroanstalter, andra läroanstalter som ordnar grundläggande konstundervisning eller på annat sätt. Det kan inte anses ändamålsenligt att göra åtskillnad mellan musikläroanstalter och andra läroanstalter inom den grundläggande konstundervisningen, eftersom det ordnas undervisning inom nio olika konstområden. Lagen gäller ett utbildningssystem som är detsamma för samtliga läroanstalter och konstområden för vilka det fastställts grunder för läroplanen. Därför vore det ändamålsenligt att slopa indelningen i musikläroanstalter och övriga läroanstalter som ger grundläggande konstundervisning.

I 3 § i lagen föreskrivs om tillstånd att ordna utbildning och villkoren för beviljande av detta. Bestämmelserna om grundläggande konstundervisning bedöms huvudsakligen vara ändamålsenliga, men det vore motiverat att precisera förutsättningarna för beviljande av tillstånd. Dessutom borde bestämmelserna om ändring och återkallelse av anordnartillstånd preciseras i syfte att trygga utbildningsanordnarnas rättssäkerhet.

I lagen föreskrivs också om samarbete mellan utbildningsanordnare och om anskaffande av utbildning. Utbildningsanordnaren kan enligt 4 § också ordna tjänsterna tillsammans med andra utbildningsanordnare eller skaffa dem av en offentlig eller privat sammanslutning eller stiftelse. Utbildningsanordnaren svarar för att de tjänster som den skaffat ordnas i enlighet med nämnda lag.

Formuleringen i den gällande 4 § om anskaffning av utbildningstjänster har gett upphov till oklara situationer för utbildningsanordnare, vilket kunnat leda till att grundläggande konstundervisning ordnats på sätt som avvikit från de angivna målen. Därför vore det ändamålsenligt att klargöra bestämmelsen och samtidigt understryka utbildningsanordnarnas ansvar. I den gällande lagen föreskrivs bara om samarbete mellan utbildningsanordnare. Det vore bra att också lyfta fram samarbetet med andra samfund.

Enligt 5 § i lagen om grundläggande konstundervisning grundar sig den grundläggande konstundervisningen på de av Utbildningsstyrelsen i grunderna för den grundläggande konstundervisningen fastställda målen och det centrala innehållet för varje konstområde. Läroplansgrunderna kan innehålla lärokursen av olika omfattning.

Beträffande dimensioneringen har det bedömts att en enda lärokurs bäst skulle motsvara utbildningsformens målsättningar. Därtill skulle bestämmelser om lärokursens omfattning på lagnivå vara i linje med förhållandet gällande andra utbildningsformer.

Lagen innehåller bland annat bestämmelser om elevantagning, utvärdering av utbildningen, elevavgifter, personal samt ändringssökande. Bestämmelsen om utvärdering av utbildningen

och elevavgifter bedöms inte vara i behov av några betydande ändringar utöver eventuella smärre tekniska ändringar. Bestämmelsen om elevantagning kan behöva kompletteras med en bestämmelse om elevernas ålder. Utöver detta kunde det vara ändamålsenligt att precisera bestämmelserna om elevavgifter, elevbedömning och om personalen så att de uppdateras och blir tydligare och klarare. Bestämmelserna om ändringsökande vore det också skäl att tydliggöra.

I lagens 11 § föreskrivs om statsandel och statsunderstöd för den grundläggande konstundervisningen. Med stöd av den paragrafen beviljas en utbildningsanordnare statsandel enligt antalet kalkylerade undervisningstimmar. Det finns ett behov av att till kriterierna för statsandelen enligt antalet undervisningstimmar även foga sådana kriterier som på bästa sätt bidrar till att utveckla en högklassig grundläggande konstundervisning. Statsandelssystemet som för närvarande grundar sig på utfallet för antalet undervisningstimmar, bedöms inte i tillräcklig grad garantera vare sig kvaliteten på undervisningen eller dess tillgänglighet.

Verksamhetsmiljön är mångsidig och uppvisar regionala variationer, vilket ökar behovet av att stärka utbildningsformens samarbetsstrukturer och utvecklingen av den. Därför vore det ändamålsenligt att i lagen föreskriva om en ny uppgift som ska stödja hela verksamhetsområdet för grundläggande konstundervisning och främja en långsiktig utvecklingen av den. Den föreslagna uppgiften kan finansieras med statsunderstöd, varvid det till denna del behövs en precisering av 11 §.

Lagen kompletteras genom förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998), där det föreskrivs om behörighet för rektor och för lärare inom den grundläggande konstundervisningen. Lagen kompletteras också genom förordningen om grundläggande konstundervisning (813/1998), där det bland annat föreskrivs om lärokurserna för den grundläggande konstundervisningen samt om ansökningsförfarandet för tillstånd att ordna utbildning. Behovet av ändringar i förordningarna bedöms separat.

2.3 Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

Statsandelssystemet för grundläggande konstundervisning är kalkylmässigt och baserar sig på det fastställda antalet undervisningstimmar, det kalkylerade priset per enhet och på statsandelsprocenten. Det pris per enhet som fastställs per undervisningstimme beräknas på basis av utbildningsanordnarnas faktiska kostnader.

Med stöd av 2 § 2 mom. 10 punkten i den gällande finansieringslagen föreskrivs om sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar samt om andra statsunderstöd som beviljas enligt den gällande lagen om grundläggande konstundervisning.

Enligt 5 § 5 punkten i den lagen bestäms finansieringen för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar på basis av antalet undervisningstimmar och det per undervisningstimme bestämda priset per enhet.

Med stöd av 20 § i lagen föreskrivs om statsandelsprocenten, dvs. om den rätt som beviljats en kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse till statsandel enligt antalet undervisningstimmar i statsandel för driftskostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar i statsandel 57 procent av det belopp som fås när det antal undervisningstimmar som fastställts för nämnda utbildning som grund för beräkning av statsandelen för utbildningsanordnaren multipliceras med det per undervisningstimme bestämda priset per enhet.

Med stöd av 23 § 1 mom. i finansieringslagen utfärdas genom förordning av statsrådet årligen bestämmelser om de genomsnittliga priser per enhet för gymnasieutbildning som läggs till grund för finansieringen för det följande finansåret, med iakttagande av 19 § 2 mom. och 22 § i lagen om statsandel för kommunal basservice. Enligt 23 § 2 mom. bestäms priserna per enhet av undervisnings- och kulturministeriet. Priserna per enhet för folkhögskolor bestäms så att de belopp som beräknas enligt priserna per enhet och som läggs till grund för finansieringen sammanlagt motsvarar de belopp som beräknas på basis av de genomsnittliga priserna per enhet.

Med stöd av 23 § b föreskrivs det att i fråga om grundläggande konstundervisning avdras årligen från de genomsnittliga priser per enhet som beräknas i enlighet med 23 § 1 mom. 3,92 euro. Enligt 23 b § ska det genomsnittliga priset per enhet för grundläggande konstundervisning dock vara minst 74,92 euro.

Enligt 28 § i den lagen beräknas de priser per enhet för grundläggande konstundervisning som avses i 28 § årligen genom att de riksomfattande totalkostnaderna för den grundläggande konstundervisningen under året före det år som föregår det år då priset per enhet bestäms divideras med det totala antal undervisningstimmar som hållits året före det år som föregår det år då priset per enhet bestäms.

I 49 § i lagen om fritt bildningsarbete föreskrivs om fastställande av antalet prestationer som ska används vid beräkning av finansieringen. Enligt 49 § 1 mom. fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal undervisningstimmar, ledda timmar och årsverken som läggs till grund för finansieringen för det följande finansåret.

Prövning i anslutning till fastställande av statsandel enligt antalet undervisningstimmar

Beviljande av statsandel grundar sig både på lagen och på prövning. Statsandelen grundar sig på de i 11 § i lagen om grundläggande konstundervisning samt i finansieringslagen föreskrivna kalkylerade grunderna, men när undervisnings- och kulturministeriet fastställer antalet undervisningstimmar som ligger till grund för statsandelen för en enskild utbildningsanordnare underställs beslutet prövning. Vid prövningen av statsandelen för grundläggande konstundervisning har ministeriet på senare år haft en riktlinje som baserar sig på en så kallad medeltalsmodell. Från 2020 har riktlinjen möjliggjort en flexmån på tre procent så att utbildningsanordnarens faktiska antal undervisningstimmar under de två första åren samt det uppskattade medeltalet för utfallet under innevarande år får understiga det antal undervisningstimmar som fastställts med högst tre procent. Om det fastställda timantalet understigit tre procent, har ministeriet inte beviljat statsandel för det antal timmar som överskrider detta. Av särskilda skäl har man dock enligt prövning kunnat avvika från denna modell.

Liksom det konstaterats i avsnitt 2.2. ovan, kan statsandelssystemet, som grundar sig på det faktiska antalet undervisningstimmar, inte i nuvarande form anses ha tillräcklig genomslagskraft eller styrande effekt. Det sporrar inte heller i tillräcklig mån till tillgänglighet till grundläggande konstundervisning. Därför ska fastställandet av statsandelen enligt förslaget även grunda sig på andra kriterier än enbart på antalet undervisningstimmar. Det är skäl att förändra statsandelssystemet för den grundläggande konstundervisningen så att det i fortsättningen ska främja och stärka tillgängligheten och tillgången till grundläggande konstundervisning, liksom också dess kvalitet, genomslag och möjligheter att förnya sig.

2.4 Den grundläggande konstundervisningen i praktiken

I grundläggande konstundervisning deltog enligt Statistikcentralens statistik för konst år 2024⁵ sammanlagt 127 000 elever, varav ca 17 000 var 18 år eller mer. Ca 81 procent eller sammanlagt ca 102 000 av eleverna var under 16 år. De flesta, sammanlagt ca 52 000, av eleverna var i åldern 7–12 år. 63 procent av eleverna var flickor och kvinnor.

Undervisning ges inom nio konstområden (arkitektur, bildkonst, cirkuskonst, dans, mediekonst, musik, ordkonst, slöjd och teaterkonst) enligt två olika lärokurser, en fördjupad (1 300 timmar) och en allmän (500 timmar). År 2024 studerade 70 procent av alla elever enligt fördjupad lärokurs och 30 procent enligt den allmänna lärokursen. Undervisning gavs sammanlagt ca 2,2 miljoner undervisningstimmar.

Grundläggande konstundervisning ges både i form av individuell undervisning och som undervisning i grupp. Individuell undervisning ges framför allt i musik. Den formella behörigheten för lärare inom grundläggande konstundervisning är på hög nivå⁶. Undervisningen ges huvudsakligen som närundervisning. År 2024 gavs sammanlagt 5 300 timmar som distansundervisning.

Undervisning ges i enlighet med de av Utbildningsstyrelsen fastställda grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen. De gällande läroplansgrunderna i enlighet med lärokursen för allmän och fördjupad läroplan togs i bruk 2017. De baserar sig på en värdegrund enligt vilken den grundläggande konstundervisningen bygger på respekt för de mänskliga rättigheterna, jämställdhet, jämlikhet och kulturell mångfald. Undervisningen ska främja jämställdheten mellan könen och respektera köns mångfalden. Målet med undervisningen är att alla, oavsett kön eller etnisk bakgrund, ska ha möjlighet att uppleva delaktighet i förhållande till undervisningens innehåll och utbud.

Mätt i antal undervisningstimmar och elever är musik det största konstområdet, och största delen, 84 procent, av studierna i musik avlades enligt fördjupad lärokurs. I den grundläggande konstundervisningen studerade 27 000 elever dans och 17 000 bildkonst. Inom dessa konstområden fördelade sig eleverna jämnare i fråga om fördjupad eller allmän lärokurs än inom musik.

I början av studierna är innehållet i studierna enligt fördjupad och allmän lärokurs ofta likartat. Vid många läroanstalter tillhandahåller utbildningsanordnaren genom sitt eget beslut inom ramen för den grundläggande konstundervisningen också konstfostran för småbarn, som inte ingår i lärokurserna för grundläggande konstundervisning, men delvis finansieras med statsandelar för grundläggande konstundervisning. Eftersom sätten för genomförande av konstfostran för småbarn samt målen för, innehållet i och omfattningen av den inom olika konstområden vid olika läroanstalter varierar mellan dem, varierar också praxis för hur elevantalet inom den grundläggande konstundervisningen beräknas.

⁵ Finlands officiella statistik (FOS): Kultur [webbpublikation] Referensperiod: 2024. ISSN=2341-7390. Helsingfors: Statistikcentralen [hänvisat: 2.2.2026].

Åtkomstsätt: <https://stat.fi/sv/publikation/cmfpdyt2o0vq407unrklqlkow>

⁶ Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Taiteen perusopetuksen opettajat, Utbildningsstyrelsens publikation (på finska): <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/opettajat-ja-rehtorit-suomessa-2019-taiteen-perusopetuksen>

Grundläggande konstundervisning i kommunerna

Kommunerna är betydande anordnare och finansärer av grundläggande konstundervisning i vårt land. Det är frivilligt för kommunerna att ordna grundläggande konstundervisning. Kommunen kan genom sitt eget beslut bli utbildningsanordnare. Kommunernas lösningar har således en central inverkan på det regionala utbudet av grundläggande konstundervisning och på tillgången till undervisning runtom i Finland.

Grundläggande konstundervisning ordnades 2024 i sammanlagt 263 kommuner, vilket motsvarar cirka 85 procent av alla kommuner i Finland. Undervisning ges vid sammanlagt ca 400 läroanstalter. Ur kommunernas synvinkel ökar tjänsterna inom den grundläggande konstundervisningen kommunernas attraktionskraft och förmåga att hålla kvar invånare genom att de skapar arbetstillfällen och ger kommunen skatteinkomster. Tjänsterna är uppskattade bland kommuninvånarna. Enligt Kommunförbundets invånarundersökning⁷ anser 63 procent av respondenterna att tjänsterna inom den grundläggande konstundervisningen är välskötta och 61 procent att de är tillgängliga. En övervägande del av den grundläggande konstundervisningen finns i Södra Finland. År 2024 fanns flest deltagare inom den grundläggande konstundervisningen, 55 000 elever (43 procent av alla elever), i Nyland. I Birkaland deltog 11 000 elever (9 procent), och 6 000 elever överskreds också i Egentliga Finland (5 procent) och Norra Österbotten (5 procent).

Helsingfors andel av elevantalet var störst, 16 procent. I Esbo utgjorde eleverna 9 procent, och för Tammerfors och Vandas del 4 procent var. Sammanlagt 64 procent av de huvudsakliga verksamhetsställena fanns i urbana kommuner. I tätt befolkade regioner fanns 23 procent och i områden av landsbygdskaraktär 13 procent av de huvudsakliga verksamhetsställena inom den grundläggande konstundervisningen.⁸ Det fanns skillnader i tillgången till undervisning inom olika konstområden: på riksnivå gavs mest undervisning på både finska och svenska i musik, medan undervisning i ordkonst och mediekonst endast gavs vid några få läroanstalter för grundläggande konstundervisning.

Av eleverna inom grundläggande konstundervisning hade 88 finska och 6 procent svenska som modersmål. Av deltagarna var det klart färre som hade något annat språk som modersmål, och av dessa hade de flesta engelska, ryska eller estniska som modersmål. På svenska varierar tillgången till grundläggande konstundervisning och studiernas omfattning samt sätten att ordna undervisningen på regionalt. Tillgången till undervisning är bäst i Södra Finlands och Österbottens kusttrakter. Det finns ingen enhetlig nationell statistik över antalet elever som deltar i grundläggande konstundervisning som ordnas på svenska, men år 2024 fanns det sammanlagt ca 8 000 elever med svenska som modersmål inom den grundläggande konstundervisningen.

Utmaningarna i fråga om tillgängligheten och tillgången till undervisning är i stor utsträckning likartade inom den finsk- och svenskspråkiga grundläggande konstundervisningen.

⁷ Invånarundersökningen 2024 – forskningsbaserad information om kommuninvånarna, Kommunförbundet.

<https://www.kommunforbundet.fi/kommunforbundet/tjanster/forskning/forandringarnaskommunfinland/invanarundersokningen2024>

⁸ Renko, V., Ruusuvirta, M., Ruokolainen, O., Nokela, S. & Leppänen, A. (2024). Kultur på kartan II. Kulturservice delfinansierad av staten i Finland (på finska). Cupores webbpublikation 82. Kulturpolitiska forskningscentret Cupore. <https://www.cupore.fi/julkaisut/kulttuuria-kartalla-ii/>

Förändringen i befolkningsstrukturen påverkar läroanstalternas verksamhet på olika sätt i olika regioner och på olika orter: vid en del läroanstalter kan man inte erbjuda platser för alla intresserade elever, och vid andra läroanstalter utgör till exempel de långa avstånden en utmaning för undervisningen. Dessutom är tillgången på lärare en utmaning, i synnerhet inom den grundläggande konstundervisningen på svenska. Därtill har koncentrationen av barn och unga till urbana regioner tilltagit i och med den demografiska utvecklingen, samtidigt som den sociala segregationen återspeglas allt tydligare i fråga om möjligheterna att delta i verksamheten.

Informationen om utbudet på kulturtjänster, resurserna för att använda sig av dem och möjligheterna att söka sig till olika hobbyer varierar mellan olika socialgrupper. De många sätten på vilka grundläggande konstundervisning genomförs och ordnas kan bidra till att utbildningsformen bildar en helhet som är svår att gestalta och kommunicera om. Man kunde stärka samarbetet mellan olika aktörer till exempel genom att dra nytta av de regionala planerna för kulturfostran och genom att förbättra kommunikationen för att därigenom bättre nå ut till olika befolkningsgrupper. I landets tvåspråkiga och enspråkigt svenska trakter i Nyland, Österbotten och Egentliga Finland har tillgängligheten till och utbudet på grundläggande konstundervisning utvecklats med SKAPA-projektfinansiering 2022–2025.⁹

Enligt Statistikcentralens läroanstaltsregister är sammanlagt 121 av alla läroanstalter för grundläggande konstundervisning privata läroanstalter som inte omfattas av statsandelar per undervisningstimme, och för vilka kommunen genom sitt eget beslut själv är utbildningsanordnare. Vid dessa läroanstalter studerar uppskattningsvis sammanlagt cirka 20 000 elever inom grundläggande konstundervisning. Läroanstalternas storlek varierar och det finns stora skillnader i de resurser som står till förfogande för att utveckla verksamheten. En del av dessa läroanstalter är till relevanta delar Finlands största och både regionalt och nationellt sett mycket viktiga aktörer som ger grundläggande konstundervisning samt står för annan konst- och kulturverksamhet.

År 2024 ordnades grundläggande konstundervisning vid sammanlagt 107 medborgarinstitut, och sammanlagt 21 000 enskilda elever deltog i utbildningen.¹⁰ Största delen av dem, 74 procent, deltog i undervisning enligt den allmänna lärokursen. Även om musik var det klart största konstområdet inom hela den grundläggande konstundervisningen, hade grundläggande konstundervisning vid läroanstalter inom det fria bildningsarbetet flest elever inom bildkonst (43 procent). Av det sammanlagda antalet elever inom grundläggande konstundervisning vid medborgarinstituten uppgick andelen elever till 17–13 procent inom musik, teaterkonst, slöjd och dans.

Samarbete

Förändringarna i samhället och deras konsekvenser för eleverna innebär en utmaning inte bara med tanke på lärarnas kompetens och ork, utan innebär också en utmaning för läroanstalterna i fråga om utvecklingen av samarbeten, till exempel i fråga om undervisningsarrangemang och

⁹ SKAPA är ett strategiskt finansieringsprogram Svenska Kulturfonden inledde 2022, inom ramen för vilket 18 projekt åren 2022 och 2023 finansierats med sammanlagt 6 miljoner euro.

¹⁰ År 2024 studerade 39 000 elever (bruttoantal) inom grundläggande konstundervisning vid medborgarinstitut, och antalet enskilda elever uppgick till sammanlagt 21 000 (nettoantal). Statistikföringsdagen 29.9.2024 fanns det 18 037 elever inom den grundläggande konstundervisningen. <https://stat.fi/sv/publikation/cmfpdyt2o0vq407unrklqlkpw>

undervisningens innehåll. Verksamhetsmodellerna inom den grundläggande konstundervisningen varierar i fråga om administrativa strukturer och styrningsförfaranden. Det finns till exempel skillnader i fråga om typ av läroanstalt och antalet sådana, och i en del kommuner har det utsetts en styrgrupp eller någon annan motsvarande struktur som ansvarar för den regionala utvecklingen och samarbetet för denna utbildningsform. Kommunerna samarbetar också i fråga om anordnandet av utbildning, och till exempel i fråga om reserveringar av elevplatser. Att dela med sig av bästa praxis och kunskaper på ett bättre sätt på alla verksamhetsnivåer samt stärka samarbetet på regional och nationell nivå i fråga om till exempel pedagogik, verksamhetskultur och lärmiljöer främjar verksamhetsförutsättningarna för läroanstalterna inom den grundläggande konstundervisningen och en effektiv användning av resurserna.

Inom den grundläggande konstundervisningen samarbetar man i stor utsträckning med olika utbildningsstadierna och med småbarnspedagogiken, samt med bland annat teatrar, orkestrar, sång- och musikakademier, museer, aktörer inom barnkultur och de allmänna biblioteken. De mest etablerade samarbetsformerna hänför sig till gemensamma produktioner och projekt vid läroanstalter för grundläggande konstundervisning samt i fråga om att ha gemensamma lärare och lokaler. Vid läroanstalterna ordnas utöver grundläggande konstundervisning även annan avgiftsbelagd verksamhet, såsom kurs- och lägerverksamhet, fortbildningar och klubbverksamhet. År 2024 deltog 40 000 elever i undervisningsverksamhet som stöder grundläggande konstundervisning, och antalet undervisningstimmar lärarna bidrog med uppgick till inmot 80 000 timmar.

Det är frivilligt för eleverna att delta i grundläggande konstundervisning, och det sker på fritiden. Samhälleliga fenomen och osäkerhetsfaktorer samt elevernas därtill relaterade erfarenheter av sitt eget välbefinnande och sina möjligheter att påverka dessa återspeglas också i den grundläggande konstundervisningen. Den grundläggande konstundervisningen erbjuder eleverna en trygg miljö för att utveckla sina emotionella och interaktiva färdigheter samt för att behandla också svåra och aktuella fenomen med hjälp av konstnärliga metoder. Inom den grundläggande konstundervisningen är det viktigt att erbjuda trygga och trivsamma undervisningslokaler samt lärmiljöer där eleverna ges möjlighet att lära sig och utvecklas genom konst samt uppleva delaktighet. Genom den grundläggande konstundervisningen stärks den kulturella grunden och kontinuiteten, utvecklingen av ett livslångt förhållande till konst samt förutsättningarna för konstnärligt och annat kreativt arbete.

Undervisningen stärker elevernas kreativa kompetens och skapar förutsättningar för fortsatta studier inom olika konstområden och för en eventuell professionell inriktning. Grundläggande konstundervisning skapar också en grund för professionalism inom olika konstområden. Cirka 90 procent av de studerande vid Sibelius-Akademien och ungdomslinjen där har till exempel en bakgrund inom den grundläggande konstundervisningen.¹¹ Samtidigt stöder det omfattande kunnande eleverna förvärvar genom undervisningen deras färdigheter inom olika branscher i arbetslivet och samhället.

Tillstånd att ordna utbildning och statsandelsfinansiering

¹¹ Kanerva, A., Oksanen-Särelä, K., Leppänen, A. & Kurlin Niiniahho, A. (2023). Musiikin opintopolut. Cupores webbpublikation 70. Kulturpolitiska forskningscentret Cupore.
https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2023/musiikin_opintopolut_raportti_cupore.pdf

Statsandelsfinansieringen gör det möjligt att hålla elevavgifterna inom den grundläggande konstundervisningen på en skälig nivå, vilket i sin tur främjar den grundläggande konstundervisningens ekonomiska tillgänglighet för olika befolkningsgrupper. Utbildningsanordnarna och läroanstalterna kan dessutom använda sig av olika förfaranden för att sänka avgiften eller bevilja frielevsplatser. År 2024 innebar förfarandena att 2 200 elever fick frielevsplatser och 13 200 elever någon annan form av nedsatt avgift (till exempel syskonrabatt). Majoriteten av kommunerna gör det möjligt för barn och unga att delta i grundläggande konstundervisning avgiftsfritt eller till nedsatt avgift på grund av familjens ekonomiska situation.¹²

År 2025 omfattades sammanlagt 138 läroanstalter av statsandelen för grundläggande konstundervisning enligt det beräknade antalet undervisningstimmar. Vid dessa läroanstalter fanns sammanlagt cirka 88 000 elever inom grundläggande konstundervisning. De läroanstalter som får statsandel är till antalet elever i snitt större än de läroanstalter som inte får statsandel per undervisningstimme. Sammanlagt 96 utbildningsanordnare har beviljats tillstånd att ordna utbildning inom två eller flera konstområden. Enligt statistiken över statsandelar ger cirka en tredjedel av dem undervisning inom fler än ett konstområde.

Undervisnings- och kulturministeriet kan bevilja tillstånd att ordna grundläggande konstundervisning samt fatta beslut om rätt att inom ramen för statsbudgeten få statsandel enligt antalet undervisningstimmar för grundläggande konstundervisning. Detta innebär att anordnartillstånd kan beviljas endast inom ramen för det anslag som står till förfogande under moment 29.80.34. i statsbudgeten. Majoriteten av de läroanstalter som får statsandel per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning ger undervisning enligt fördjupad lärokurs. Allmän lärokurs ges oftare vid läroanstalter som finansieras på något annat sätt än med statsandelar per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning. Nya tillstånd att ordna utbildning samt nya beslut om rätt till statsandel per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning har i praktiken kunnat beviljas endast när det i statsbudgeten har anvisats ett tillägg till statsandelarna för grundläggande konstundervisning. Tillstånd att ordna utbildning och statsandelsfinansiering söks knappt alls, om inget tilläggsanslag har anvisats under momentet för grundläggande konstundervisning i statsbudgeten. Antalet ansökningar påverkas eventuellt av att ansökan om anordnartillstånd är avgiftsbelagd.

Senast från ingången av 2020 anvisades under momentet en nivåförhöjning på två miljoner euro, varvid 13 nya utbildningsanordnare började omfattas av statsandelssystemet och fem utbildningsanordnarens tidigare tillstånd att ordna utbildning utvidgades. Samtidigt utjämnades överskridandet av utbildningsanordnarnas statsandelstimmar. Detta innebar att statsandelstimmarna riktades till sådana utbildningsanordnare som överskred det antal undervisningstimmar som fastställts som grund för statsandelen. Sammanlagt 45 utbildningsanordnare lämnade in en ansökan. Av dess omfattades 39 inte av statsandelen per undervisningstimme. Ansökningarna gällde alla nuvarande konstområden inom den grundläggande konstundervisningen, med undantag för ordkonst.

Uppfyllandet av villkoren för tillstånd att ordna utbildning och för erhållande av statsandel per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning har inte till alla delar följts upp regelbundet, och utbildningsanordnarens verksamhetsmässiga eller ekonomiska utmaningar har således inte nödvändigtvis kommit till undervisningsförvaltningsmyndigheternas kännedom.

¹² Utvärdering av basservicen 2023: kulturtjänster, Kulturpolitiska forskningscentret Cupore.
<https://www.cupore.fi/sv/nyhetsrum/utvardering-av-basservicen-2023-kulturtjanster/>

Det är viktigt att regelbundet följa upp att tillstånden att ordna utbildning samt förutsättningarna för statsandel per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning uppfylls, och det är därför bra därför att föreskriva om detta på lagnivå.

Det budgetanslag som anvisas för statsandelarna per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning (moment 29.80.34) uppgår 2026 till sammanlagt ca 103 miljoner euro. År 2025 var antalet undervisningstimmar vid de läroanstalter som får statsandelar för att ordna grundläggande konstundervisning ca 83 000 fler än det beräknade antalet undervisningstimmar som fastställts som grund för statsandelen (1 837 400). Cirka 90 procent av dessa beräknade undervisningstimmar fördelades till musikläroanstalter.

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal undervisningstimmar som läggs till grund för finansieringen för det följande finansåret. Enligt statsbudgeten för 2026 är det timantal som används som beräkningsgrund för statsandelen i fråga om grundläggande musikundervisning högst 1 658 000 och i annan grundläggande konstundervisning som beviljas statsandel på basis av antalet undervisningstimmar högst 179 400 timmar. Indelningen i antalet prestationer som fördelas till musik respektive andra konstområden har visat sig vara utmanande, i synnerhet vid läroanstalter som bedriver undervisning inom flera konstområden, eftersom antalet prestationer som fördelats genom denna avgränsning försvårat utvecklingen av undervisningen i enlighet med efterfrågan inom olika konstområden. Inte heller indelningen av läroanstalter i läroanstalter inom enskilda konstområden kan längre till alla delar anses vara ändamålsenlig. I praktiken ger många läroanstalter undervisning inom flera olika konstområden.

3 Målsättning

Propositionens syfte är att reformera den grundläggande konstundervisningen och systemet för statlig finansiering så att tillgängligheten till de olika konstområdena inom grundläggande konstundervisning förbättras och kvaliteten på verksamheten stärks. Den lagstiftning som föreslås ska styra utbildningsanordnarna och läroanstalterna att genomföra tillgänglig, högklassig och verkningsfull undervisning samt sporra till behövliga och ändamålsenliga reformer och starkare samarbeten.

Avsikten är också att förtydliga utbildningsformens struktur inom den grundläggande konstundervisningen. Ett ytterligare syfte är att statsandelssystemet för grundläggande konstundervisning ska vara stabilt, förutsägbart och tillräckligt enkelt för att verkställigheten av systemet och grunderna för hur det bestäms ska vara klara, tydliga och begripliga.

I propositionen understryks betydelsen av att statsandelssystem ska trygga tillgången till och tillgängligheten för den grundläggande konstundervisningen enligt konstområde och region. Målsättningen är att det ska vara möjligt att delta i grundläggande konstundervisning runtom i Finland på olika konstområden. Det är viktigt att bibehålla ett mångsidigt läroanstaltsfält inom den grundläggande konstundervisningen också framöver, och att lagstiftningen ska möjliggöra regionalt ändamålsenliga lösningar i fråga om genomförandet och utvecklingen av den grundläggande konstundervisningen på vardera nationalspråket.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om grundläggande konstundervisning, som ska ersätta den gällande lagen. Dessutom föreslås det att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och vissa andra lagar ändras.

I den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning preciseras syftet och målsättningarna med utbildningsformen, och dessutom förtydligas bestämmelserna om ordnande av utbildning i lagen. I lagen föreslås därtill bestämmelser om utbildningsanordnare, anordnande av utbildning samt samarbeten mellan utbildningsanordnarna och om deras samarbeten med andra sammanslutningar.

I lagen föreskrivs det inte längre separat om ordnandet av undervisning vid musikinstitut eller andra läroanstalter för grundläggande konstundervisning, utan på ett enhetligt sätt om alla konstområden inom denna utbildningsform. Ordnandet och genomförandet av grundläggande konstundervisning ska fortfarande grunda sig på läroplaner som utarbetats i enlighet med de grunder för läroplanen som Utbildningsstyrelsen beslutat om.

I lagen föreslås en ny bestämmelse om att ge sökande under 18 år företräde vid antagningen av elever. Till övriga delar förblir prioriteringsbestämmelserna i den gällande lagen oförändrade.

De centrala elementen i hur den kalkylerade statsandelen byggs upp – priset per enhet, prestationen och statsandelsprocenten – motsvarar den nuvarande finansieringsmodellen. Enligt propositionen ska den prestation som används som grund för statsandelsfinansieringen fortfarande vara en undervisningstimme. Statsandelsprocenten är enligt förslaget fortfarande 57 procent.

Det föreslås att modellen för statlig finansiering av grundläggande konstundervisning revideras så att bestämmelser om de omständigheter som ska beaktas när prestationsbeloppen fastställs ska utfärdas på allmän nivå i lag. Bestämmelserna lämnar dock utrymme för undervisnings- och kulturministeriets prövningsrätt. Utöver det faktiska antalet undervisningstimmar ska vid prövningen beaktas det faktiska elevantalet och antalet elever som slutfört lärokursen. Dessutom ska den regionala tillgången till utbildning beaktas. Avsikten är att trygga minimiantalet prestationer som fastställs som grund för finansieringen i de regioner där folkmängden minskar. Det faktiska antalet undervisningstimmar ska enligt förslaget granskas med hjälp av Utbildningsstyrelsens statistik över statsandelar enligt medeltalet av utfallet för antalet timmar under de tre föregående åren i stället för enligt medeltalet för utfallet för antalet timmar under de två föregående åren och antalet uppskattade timmar under innevarande år.

Statsandelsfinansieringen för grundläggande konstundervisning ska fortfarande basera sig på det årligen justerade priset per enhet, som bestäms på basis av de genomsnittliga faktiska kostnaderna per undervisningstimme och är enligt förslaget detsamma för alla utbildningsanordnare. Liksom för närvarande beaktas i priset per enhet förändringarna i kostnadsnivån för finansåret i fråga, och priset per enhet för privata utbildningsanordnare höjs fortfarande med den andel som utgörs av mervärdesskatten.

Avsikten är att man under moment 29.80.34 i statsbudgeten i fortsättningen inte ska specificera det högsta antalet prestationer inom den kalkylerade statsandelen för musik och andra konstområden, utan att det fastställs ett högsta antal prestationer som gäller alla konstområden

inom den grundläggande konstundervisningen. Det högsta antalet undervisningstimmar fastställs enligt förslaget årligen i statsbudgeten.

Vidare föreslås det att grundläggande konstundervisning i fortsättningen ska undervisas enligt en enda lärokurs, i stället för två. Dimensioneringen av lärokursens omfattning ska i fortsättningen fastställas i lag i form av studiepoäng. Lärokursen omfattar enligt förslaget 50 studiepoäng. Avsikten är att genom förordning föreskriva att undervisning i grundläggande konstundervisning ska ges i 16 undervisningstimmar per studiepoäng. Därtill innefattar studierna en sådan mängd självständigt arbete för eleven som behövs med tanke på studiernas mål och innehåll och som är skälig för eleven.

När eleven har avlagt de 50 studiepoäng som ingår i lärokursen, har eleven enligt förslaget rätt till ett slutbetyg. En elev kan, om han eller hon så önskar och om utbildningsanordnaren tillåter det, slutföra den grundläggande konstundervisningens lärokurs också i form av en större helhet än 50 studiepoäng, men vid fastställandet av det prestationsantal som ligger till grund för statsandelsfinansiering beaktas högst 1 500 undervisningstimmar per elev och lärokurs. Beslut om lärokursens struktur ska även i fortsättningen fattas i grunderna för läroplanen. Övergången till den nya lärokursen ska ske inom ramen för en övergångsperiod.

Enligt propositionen ska det i lagen föreskrivas om förutsättningarna för tillstånd att ordna utbildning och om en regelbunden uppföljning av att villkoren för erhållande av statsandel uppfylls. Förutsättningarna för beviljande av anordnartillstånd förblir enligt förslaget i huvudsak oförändrade, men i fortsättningen ska sökanden utöver yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar även ha verksamhetsmässiga förutsättningar att ordna utbildningen på behörigt sätt. En ytterligare förutsättning föreslås vara att den utbildning som sökanden ordnar behövs med beaktande av det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet. I fortsättningen ska utbildningsanordnaren på begäran ge de statliga myndigheterna inom utbildningsförvaltningen de uppgifter som dessa bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen. Insamlingen av uppgifter behövs bland annat för att följa upp att villkoren i tillstånden av att ordna utbildning uppfylls och till stöd för utvecklingen av i frågavarande utbildningsform.

Enligt propositionen ska lagen innehålla bestämmelser om en ansvarsuppgift inom grundläggande konstundervisning. Denna fleråriga ansvarsuppgift kan enligt förslaget beviljas av undervisnings- och kulturministeriet på ansökan. Den som ansvarar för uppgiften ska utveckla och genomföra modeller och god praxis som hänför sig till pedagogik, verksamhetskultur och lärmiljöer inom den grundläggande konstundervisningen och som stärker tillgängligheten till undervisning på nationalspråken samt främjar samarbetet mellan utbildningsanordnarna inom den grundläggande konstundervisningen nationellt eller regionalt. Genomförandet av ansvarsuppgiften ska finansieras med statsunderstöd som beviljas årligen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för statsfinanserna

Grundläggande konstundervisning ska fortsättningsvis finansieras både med statsandelsfinansiering för kommunal basservice som anvisas kommunerna av finansministeriet, och med statsandelar per undervisningstimme och statsunderstöd enligt prövning som beviljas utbildningsanordnare inom grundläggande konstundervisning inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Regeringens proposition inriktar sig

på en revidering av den statliga finansieringen för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. I statsbudgeten för 2026 har under moment 29.80.34. anvisats ett anslag på 104,6 miljoner euro för grundläggande konstundervisning.

Utgångspunkten för beredningen har varit att reformen av lagen om grundläggande konstundervisning ska kunna genomföras så att kostnaderna blir så små som möjligt ur statsfinansiellt perspektiv. I planen för de offentliga finanserna för 2027–2030 har det inte anvisats något tilläggsanslag för den grundläggande konstundervisningen. Därmed är det i detta skede inte möjligt att utvidga nätverket för läroanstalter med statsandelsfinansiering och en därav följande förbättring av tillgängligheten till grundläggande konstundervisning. Förslaget är därmed kostnadsneutralt, och har inga direkta konsekvenser för statsfinanserna.

4.2.1.2 Konsekvenser för ekonomin för utbildningsanordnare som har rätt till statsandel

De viktigaste grundläggande principerna för finansieringssystemet ändras inte i reformen jämfört med nuläget. Eftersom man har planerat att reformens skeden ska införas stegvis, har de i princip inga plötsliga, betydande ekonomiska konsekvenser för enskilda utbildningsanordnare som har rätt till statsandel. Dessutom skulle ibruktagandet av finansieringsmodellen göra statsandelsbeloppet mer förutsägbart och därmed förbättra möjligheterna att planera verksamheten och ekonomin på lång sikt.

På basis av statistiken över statsandelarna för 2022–2024 och uppgifterna från insamlingen av kostnadsuppgifter år 2025 beräknas statsandelsfinansieringen för musik minska med högst två procent i början av reformen, och statsandelsfinansieringen för andra konstområden öka med 7–33 procent. För att stödja förutsägbarheten i finansieringen och kontinuiteten i verksamheten har modellen byggts upp så att den årliga minskningen per utbildningsanordnare är högst åtta procent per läroanstalt. Bedömningarna baserar sig på de planer för hur bestämmelserna ska tillämpas som anges i motiveringen till 10 § i denna proposition.

Enligt Statistikcentralens register över läroanstalter finns det sammanlagt 259 läroanstalter i Finland inom grundläggande konstundervisning. Av dessa ger 19 undervisning på svenska eller på både finska och svenska. Dessutom ges grundläggande konstundervisning inom fritt bildningsarbete vid cirka 107 medborgarinstitut och två folkhögskolor. Statsandelen per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning omfattar sammanlagt 138 läroanstalter, varav 62 är kommuner, tre samkommuner och 73 privata aktörer.

Största delen av de utbildningsanordnare som har rätt till statsandel per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning ordnar undervisning enligt den nuvarande fördjupade lärokursen, och genomförandet av undervisningen enligt den nya lärokursen (50 studiepoäng) bedöms endast medföra små förändringar i dessa statsandelstagares ekonomi.

Förändringar i undervisningsutbudet eller lärokursens omfattning inom konstområdet i fråga kan ha konsekvenser för vissa statsandelstagares ekonomi, till exempel i fråga om intäkterna från elevavgifterna, men på det hela taget bedöms konsekvenserna av dessa förändringar för statsandelstagarnas ekonomi vara små.

Reformen har dock ekonomiska konsekvenser för verksamheten vid de läroanstalter som verkar med statsandelsfinansiering för grundläggande konstundervisning och som tidigare har gett undervisning enligt den allmänna lärokursen. De ekonomiska konsekvenserna bedöms framför allt medföra att antalet undervisningstimmar kommer att öka jämfört med tidigare.

Det är inte möjligt att fullkomligt förutse konsekvenserna för enskilda statsandelstagare. På grund av eventuella ändringar i antalet prestationer som står till förfogande i statsbudgeten och i omfattningen av utbildningsanordnarnas verksamhet kan det göras ändringar i antalet undervisningstimmar som fastställs som grund för statsandelen för de nuvarande utbildningsanordnarna. För att beräkna de slutgiltiga statsandelarna måste man därtill beräkna nya priser per enhet och beakta förändringarna i kostnadsnivån för ifrågavarande finansår.

Undervisning enligt en enda lärokurs bedöms genomföras i brett samarbete mellan läroanstalterna, och i och med reformen förväntas samarbetet också mellan kommuner och andra utbildningsanordnare stärkas. Behoven och möjligheterna i anslutning till samarbete varierar dock till exempel mellan olika regioner och läroanstalter, varvid de ekonomiska konsekvenserna för enskilda aktörer kan skilja sig avsevärt från varandra. I reformens inledningsskede kan anordnandet av samarbetet medföra merkostnader, till exempel när nya läroplaner och verksamhetsmässiga samsarbetsmodeller utarbetas och genomförs samt personalens kompetens stärks. Å andra sidan bedöms samarbetet minska kostnaderna på lång sikt, när till exempel det administrativa samarbetet och samarbetet i fråga om lokaler utökas. Också i och med beviljandet av ansvarsuppgifterna och den separata resursfördelningen för dessa bedöms de enskilda utbildningsanordnarnas kostnader till vissa delar minska när den gemensamma och omfattande samordningen av utvecklingen av branschen stärks.

Som helhet betraktad uppskattas propositionen inte ha väsentliga konsekvenser för kommunernas ekonomi. Anordnande av grundläggande konstundervisning eller avtal om genomförande av den ska enligt förslaget kvarstå som en frivillig uppgift för kommunerna. Kommunerna ska liksom för närvarande kunna ansöka om rätt att få statsandel enligt antalet undervisningstimmar. På kommunens ansökan tillämpas enligt förslaget de bestämmelser som gäller ansökan om och beviljande av samt ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning. I lagen ska inte heller i fortsättningen fastställas någon kommunal finansieringsandel för skötseln av dessa uppgifter. Finansieringen av aktörer som har rätt till statsandel ska fortsättningsvis grunda sig på kommunal finansiering, statsandel och avgifter som tas ut av eleverna.

4.2.1.3 Konsekvenser för ekonomin för andra läroanstalter än de som ingår i statsandelssystemet

Det finns ingen statistik att tillgå över ekonomin för andra läroanstalter än dem som hör till statsandelssystemet. Största delen av dem verkar genom utbildning som kommunerna anskaffar, och som finansieras av kommunerna. Eftersom propositionen inte ökar utan i stället minskar ansvaret för de kommuner som är utbildningsanordnare jämfört med nuläget, bedöms det att kommunerna fortsätter som sådana utbildningsanordnare som avses i lagen om grundläggande konstundervisning och på så sätt gör det möjligt att fortsätta den grundläggande konstundervisningen vid dessa läroanstalter inom ramen för den kommunala självstyrelsen.

Anvisandet av nationella ansvarsuppgifter kan minska kostnaderna för enskilda läroanstalter, när den grundläggande konstundervisningen i fortsättningen utvecklas med stärkta resurser och en gemensam samordning som beaktar utvecklingsbehoven på regional och nationell nivå.

Den föreslagna övergången till en enda lärokurs skulle få betydande konsekvenser framför allt för de läroanstalter som för närvarande ger undervisning enligt den allmänna lärokursen, som omfattar 500 undervisningstimmar. En stor del av de läroanstalter som genomför den grundläggande konstundervisning enligt den nuvarande allmänna lärokursen får inte statsandel för sin verksamhet. Det är ofta frågan om privata läroanstalter för vilka kommunen fungerar som utbildningsanordnare enligt lagen om grundläggande konstundervisning. Utgifterna för

dessa läroanstalter skulle troligtvis öka i och med övergången till en enda lärokurs. Ifall det inte heller i fortsättningen blir möjligt att ordna och genomföra grundläggande konstundervisning enligt statsandelen per undervisningstimme, skulle verksamheten vid läroanstalten i fortsättningen i huvudsak vara beroende av finansiering från kommunen eller annan finansiering samt elevavgifterna.

Utgifterna skulle troligtvis öka till exempel för personal- och lokalkostnadernas samt material- och apparaturanskaffningarnas del. Samarbetet med andra utbildningsanordnare och läroanstalter till exempel i fråga om utbildningsvägarnas uppbyggnad kunde jämna ut kostnaderna för reformen. Dessutom kan samarbetet ge upphov till synergieffekter för läroanstalterna, till exempel i fråga om rekrytering av lärare och samarbete kring lokaler.

4.2.2 Konsekvenser för utbildningsanordnarnas och läroanstalternas verksamhet

Anordnandet av utbildningen ska enligt förslaget fortsättningsvis grunda sig på av ministeriet beviljat anordnartillstånd eller på kommunens eget beslut att anordna grundläggande konstundervisning. Utbildningsanordnarna kan enligt förslaget fortsättningsvis avtala om samarbeten kring anordnandet av utbildningen. Dessutom kan utbildningsanordnarna avtala om att en registrerad sammanslutning eller stiftelse, som inte har tillstånd att ordna sådan utbildning, genomför grundläggande konstundervisning på grundval av ett avtal. Därigenom ansvarar utbildningsanordnaren, liksom för närvarande, för verksamhetens lagenlighet och för uppgifter i anslutning till detta.

Den föreslagna lagstiftningen utökar inte utbildningsanordnarnas ansvar. Genom den föreslagna lagstiftningen tydliggörs emellertid praxis i anslutning till anordnandet av utbildningen på ett enhetligare sätt. Exempelvis kan en kommun eller någon annan utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning fortsättningsvis inte överföra anordnandet av utbildningen till huvudmannen för en läroanstalt som saknar tillstånd för detta. Samtidigt är avsikten att beakta lagstiftningen om offentlig upphandling, kommunallagstiftningen samt mervärdesskattelagstiftningen som reviderats medan den gällande lagen varit i kraft, och som också bestämmer anordnandet av grundläggande konstundervisning, dess förvaltning, köptjänster och beskattning. Den föreslagna lagstiftningen minskar utbildningsanordnarnas ansvar jämfört med den gällande lagen, eftersom man genom förslaget minskar antalet förvaltningsuppgifter som utbildningsanordnarna ansvarar för och förtydligar praxis i anslutning till anordnandet av utbildningen. I förslaget beaktas bättre än tidigare till exempel praxis i samband med antagningen av elever i samarbetssituationer enligt 4 §, och därtill föreslås att beslut om elevavgifter anknyts till begäran om beslutet av en elev. Dessutom betonar förslaget läroanstaltens lärares och rektorers ansvar i fråga om bedömningen av elevernas kunskaper, varvid utbildningsanordnarens roll förtydligas. Sammantaget bedöms den föreslagna lagstiftningen ha positiva konsekvenser för utbildningsanordnarnas och läroanstalternas verksamhet genom att den administrativa bördan vid anordnandet av utbildning minskas och förtydligas.

Syftet med den nya modellen för statlig finansiering är att främja en tillgänglig, högkvalitativ och resultatrik verksamhet samt sporra branschen att utveckla verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Den föreslagna reformen innebär att den grundläggande konstundervisningens ställning tydliggörs och befästs inom ramen för det finländska utbildningssystemet. Dessutom ska ansvaret för anordnandet av utbildning struktureras tydligare på lagnivå, vilket underlättar bedrivandet av verksamheten för utbildningsanordnare och läroanstalter och deras samarbeten med varandra och med andra sammanslutningar. På anordnar- och läroanstaltsnivå förutsätter genomförandet av förändringen kompetens och kompetensutveckling, bland annat i fråga om ledarskap, samarbeten och kvalitetsutvärdering.

De läroanstalter och utbildningsanordnare som omfattas av statsandelen ska enligt förslaget tillförsäkra och se till att de verksamhetsmässiga, ekonomiska och yrkesrelaterade förutsättningar som krävs för anordnande av grundläggande konstundervisning uppfylls.

Att utarbeta en enda lärokurs i enlighet med förslaget kommer att påverka utbildningsanordnarnas och läroanstalternas förvaltning på flera olika sätt: tydligare strukturer, enhetligare praxis, högre kvalitet och en möjlighet att systematiskt följa upp kvalitetsutvecklingen samt en klarare roll för den grundläggande konstundervisningen inom ramen för vårt nationella utbildningssystem. Undervisning enligt en och samma lärokurs kan tydliggöra lärarnas och den administrativa personalens arbete, eftersom det i fortsättningen räcker till om de behärskar denna lärokurs.

Genom att i enlighet med förslaget anvisa riksomfattande eller regionala ansvarsuppgifter till enskilda läroanstalter, underlättas verksamheten och kvalitetsutvecklingen av den så man kan undvika överlappande eller likartat utvecklingsarbete och i stället utveckla verksamheten på regional och riksomfattande nivå till nytta för hela branschen.

En övergång till en och samma lärokurs på 50 studiepoäng förutsätter ibruktagandet av nya läroplaner vid alla läroanstalter. Läroplanerna ska utarbetas i samarbete med andra läroanstalter och så att den enskilda läroanstaltens särdrag beaktas i respektive läroplan. För detta krävs det tid och planering samt ekonomiska satsningar. Utbildningsanordnaren svarar för att den läroplan för respektive konstområde som ska följas vid läroanstalten grundar sig på Utbildningsstyrelsens föreskrift om grunderna för läroplanen för grundläggande konstundervisning.

En övergång från två lärokurser till en kräver också en aktiv informationsstyrning och kommunikation, vilket innebär en ökad arbetsmängd särskilt under övergångsskedet. Den föreslagna reformen innebär också att den helhet som den grundläggande konstundervisningen utgör blir tydligare och man bedömer att bland annat kommunikationen i synnerhet med elevernas vårdnadshavare kommer att underlättas.

Reformen kräver ett aktivt samarbete mellan utbildningsanordnarna och att de sammanjämkar sin verksamhet. I en del läroanstalter kan samarbetet antas öka markant med andra läroanstalter som bedriver grundläggande konstundervisning. Vid behov ska man avtala om anordnandet av utbildning och möjligheten att avlägga lärokursen anpassas i samarbete med övriga utbildningsanordnare och läroanstalter. Det kan handla om samarbete i fråga om undervisningspersonal, undervisningslokaler eller utrustning eller om till exempel en omorganisering av administrativa strukturer. Samarbetet inom utbildningsområdet ökar i och med att man till exempel bygger upp studievägarna inom ramen för lärokursen gemensamt och utnyttjar de till buds stående resurserna på ett ändamålsenligt sätt. Utöver de regionala behoven varierar också möjligheterna att genomföra samarbeten betydligt beroende på till exempel hur många eventuella andra läroanstalter eller utbildningsanordnare som finns i regionen. Samarbetet kan till exempel leda till specialiseringar eller sammanslagningar av läroanstalter så att man även kan ge undervisning inom flera konstområden vid en och samma läroanstalt. Samarbetet kan gälla tryggheten av flera olika undervisningsspråk eller undervisningssätt, till exempel genom undervisning som utnyttjar distansförbindelser.

I och med att man utvecklar olika former av undervisning så att de svarar mot de regionala behoven, kommer antalet elever vid en del läroanstalter att öka och åldersstrukturen hos eleverna kan komma att förändras jämfört med nuläget. Samarbetet kan till exempel anknyta till ansvarsfördelningen mellan läroanstalterna och utbildningsanordnarna när det gäller att bygga upp studievägen för en elev. I vissa fall kan elevantalet också minska, om en elev till

exempel upplever att den nya lärokursens omfattning känns alltför krävande. Dessutom kan den nya lärokursen eventuellt föranleda förändringar i beräkningen av elevantal i och med att strukturen för studierna omdefinieras i grunderna för läroplanen.

Å andra sidan finns det för närvarande endast ett fåtal elever som slutfört hela lärokursen enligt både den allmänna och den fördjupade lärokursen, och därför bedöms lärokursens omfattning endast påverka enskilda elevers beslut att påbörja studierna i liten grad.

Samtidigt innebär den flexibilitet i planeringen av studievägarna som en enda lärokurs medför att läroanstalterna i fortsättningen noggrannare kommer att kunna följa upp hur elevens studier framskrider samt planera studievägarna noggrannare, till exempel i samarbete med andra utbildningsanordnare och läroanstalter.

I och med att samarbetet ökar, bedöms tillgången till undervisningen på sikt bli allt bättre. I synnerhet i början av genomförandet av reformen kan utbudet dock även komma att minska, eftersom alla kommuner som för närvarande är utbildningsanordnare inte nödvändigtvis i fortsättningen kommer att ha möjligheter eller intresse för rollen som utbildningsanordnare. Detta kan ha att göra med lärokursens omfattning jämfört med den nuvarande allmänna lärokursen, eller med att det inte finns några läroanstalter för grundläggande konstundervisning i närheten, med vilka man skulle kunna avtala om undervisningssamarbeten. Om kommunerna inte längre kommer att vara utbildningsanordnare inom respektive kommuns gränser, kommer huvudmännen för läroanstalterna sannolikt att ansöka om tillstånd att ordna utbildning hos undervisnings- och kulturministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet kan bevilja tillstånd att ordna grundläggande konstundervisning samt fatta beslut om rätt att inom ramen för statsbudgeten få statsandel enligt antalet undervisningstimmar för grundläggande konstundervisning.

Eftersom de undervisningstimmar som anvisats som grund för statsandelen i fortsättningen inte i statsbudgeten allokeras separat för musik och för andra konstområden, kan utbildningsanordnaren själv besluta om hur de prestationer som ligger till grund för statsandelen allokeras till de konstområden som anges i anordnartillståndet. Därigenom kommer utbildningsanordnaren att kunna reagera mer flexibelt än för närvarande på till exempel förändringar i den regionala efterfrågan. I och med denna flexibilitet kommer den finansiering som riktas till undervisning inom andra konstområden än musik sannolikt att öka något, även om det inte blir några betydande förändringar på utbildningsanordnarnivå i fråga om det antal undervisningstimmar som fastställs som grund för statsandelen. Exempelvis vid musikläroanstalter kommer statsandelarna i fortsättningen att kunna allokeras till undervisning i dans i enlighet med vad som anges i anordnartillståndet.

I fortsättningen ska beviljandet av statsandelsfinansiering vara förenat med mindre prövning än för närvarande, i och med att de så kallade bas- och tilläggsdelarna inom ramen för den totala finansieringen ska bestämmas kalkylmässigt. Mindre prövning och mer kalkylering innebär större transparens i beslutsfattandet ur utbildningsanordnarnas perspektiv. Samtidigt blir stabiliteten och förutsägbarheten i fråga om fastställandet av statsandelsfinansieringen bättre.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Reformen kommer i någon mån att öka statsandelsmyndigheternas arbetsmängd till den del de årliga insamlingarna av basuppgifter och av kostnadsuppgifter bör uppdateras och preciseras på grund av reformen. Också behovet av informationsstyrning kommer uppskattningsvis att öka något, till exempel då nya anvisningar om reformen ska utarbetas.

När antalet allokeringar av antalet prestationer inom statsandelsfinansieringen i fortsättningen kommer att fastställas direkt enligt en matematisk modell, minskar också antalet bedömningar och motiveringar vid beredningen av de årliga besluten om statsandelar. Detta skulle minska myndigheternas administrativa börda i någon mån.

Ministeriets arbetsbörda som hänför sig till statsunderstöd kommer att öka i någon mån i och med anvisandet av statsunderstöd för de ansvarsuppgifter inom den grundläggande konstundervisningen som ska utlysas i anslutning till utlysningen av nya statsunderstöd.

Totalrevideringen av den grundläggande konstundervisningen, och i synnerhet övergången till en och samma lärokurs förutsätter att Utbildningsstyrelsen utarbetar nya grunder för läroplanen. En enda lärokurs innebär nya utgångspunkter också för grunderna för läroplanerna. Således avviker beredningen av grunderna för läroplanen från den föregående revideringen av läroplansgrunderna och förutsätter ett mer omfattande och komplicerat beredningsarbete än tidigare. Å andra sidan minskar det faktum att det inte längre är nödvändigt att utarbeta läroplansgrunder för två olika lärokurser i fortsättningen Utbildningsstyrelsens arbetsmängd. Behovet av informationsstyrning inom ansvarsområdet och stödet för genomförandet av ändringen kommer sannolikt att öka medan övergången och förändringen pågår vilket i någon mån kommer att öka ämbetsverkets och ministeriets arbetsmängd. Behovet av informationsstyrning ökar sannolikt också i kommunerna, vilket torde öka arbetsmängden till en del, särskilt för de kommunala myndigheter som ordnar grundläggande konstundervisning. På motsvarande sätt kommer behovet av informationsstyrning i fortsättningen att minska i och med att den helhet som utbildningsformen utgör förtydligas i och med övergången till endast en lärokurs.

Som helhet kan det bedömas att reformen ökar undervisnings- och kulturministeriets och Utbildningsstyrelsens arbetsmängd i liten grad. Reformen kan genomföras med nuvarande resurser.

4.2.4 Konsekvenser för samhället

4.2.4.1 Konsekvenser för barn och unga

De flesta som deltar i grundläggande konstundervisning är barn och unga. År 2024 var 81 procent av eleverna under 16 år. Den grundläggande konstundervisningen främjar flera av de rättigheter för alla barn som erkänns i FN:s barnkonvention, så som varje barns rätt till fritid, lek och kultur enligt artikel 31. Undervisningen bidrar till att såväl rättigheterna i konventionerna om mänskliga rättigheter som rätten till kultur och bildning som tryggas i grundlagen tillgodoses.

Avgifter

Den offentliga finansiering som anvisats för grundläggande konstundervisning gör det även i fortsättningen möjligt att hålla elevavgifterna på en skälig nivå, vilket kan anses främja barns och ungas möjligheter att delta i undervisningen. Främjandet av den tillgänglighet och tillgång till utbildningen som eftersträvas genom reformen stärker människornas kulturella delaktighet och deltagande i samhället, vilket bidrar till att deras grundläggande kulturella rättigheter tillgodoses på lika villkor. Dessutom kan de effekter som konst och kultur och i synnerhet konstfostran har på välbefinnandet gagna allt fler barn och unga.

Man kan emellertid anta att det trots skäliga elevavgifter kommer att finnas barn och unga som inte kommer att kunna delta i grundläggande konstundervisning av ekonomiska skäl, om de inte

erbjuds en frielevplats eller om det inte finns något annat system för ekonomiskt stöd. Därför är läroanstalternas egna frielevplatser och andra system för ekonomiskt stöd fortfarande viktiga för barn och unga.

En och samma lärokurs

Att ha en och samma lärokurs kan tydliggöra helhetsbilden av utbildningsformen som kommuniceras till eleverna och deras föräldrar. En tydlig struktur hjälper att förstå hurdan utbildningsform grundläggande konstundervisning är och dess ställning i förhållande till konst- och kulturfältet. För ett enskilt barns del bedöms kommunikationen om detta emellertid inte ha något större inflytande, eftersom deltagandet i grundläggande konstundervisning för barnet i vilket fall som helst genom utövandet av verksamheten kan antas bli en del av barnets fritidsaktiviteter i övrigt.

För en enskild elev kan identifieringen och erkännandet av tidigare genomförda studier underlättas när undervisningen i fortsättningen kommer att genomföras enligt en lärokurs som är gemensam för alla. Samtidigt ska den grundläggande konstundervisningen i fortsättningen genomföras utifrån mer enhetliga utgångspunkter än tidigare, i och med att alla elever erbjuds grundläggande konstundervisning av samma omfattning antingen vid en läroanstalt eller genom samarbeten mellan flera läroanstalter.

Enligt förslaget kan elevernas studieväg i sin helhet bestå av en lärokurs, och när samarbetet ökar byggas upp flexibelt och mer individuellt med beaktande av till exempel möjligheterna till samarbeten mellan olika konstområden, undervisningsformer och undervisningsspråk samt i enlighet med elevernas särskilda behov. Vid övergången till en lärokurs stärks det kunnande som förvärvas genom studierna inom den grundläggande konstundervisningen i och med att studiernas omfattning vid en del läroanstalter ökar. Vid en del läroanstalter innebär detta också förlängda studietider. Förändringen bedöms ha både positiva och negativa konsekvenser för barn och unga.

Barns och ungas engagemang inom den grundläggande konstundervisningen varierar. En del barn och unga kan tänkas vara intresserade av att delta i grundläggande konstundervisning mer än idag, om studietiden förlängs eller timantalet per vecka utökas. Å andra sidan kan det tänkas att andra barn och unga inte nödvändigtvis har ork och intresse för att delta i fler lektioner eller längre studier. Det kan hända att deras fritid fylls upp av andra hobbyer eller verksamheter som också är viktiga för dem, och som sätter stopp för deras möjligheter att engagera sig ytterligare i den grundläggande konstundervisningen. Å andra sidan kan den grundläggande konstundervisningens karaktär av frivillig verksamhet och undervisning som äger rum på fritiden antas sänka tröskeln till att delta i en verksamhet som inte ställer några krav på att man borde framskrida i en viss takt, eller några prestationskrav.

Finansieringens konsekvenser för barn och unga

Den lärokurs för grundläggande konstundervisning som bestäms för beräkningen av statsandelen ska i form av finansiella prestationer omfatta minst 1 500 undervisningstimmar. Detta innebär det antal undervisningstimmar som eleven fått inom ramen för lärokursen och som kan finansieras med statsandelsfinansiering. Det föreslagna antalet om 1 500 timmar undervisning överstiger antalet enligt den gällande lärokursens kalkylerade omfattning. För en enskild elev möjliggör detta att studierna kan fortgå på ett flexibelt sätt fram till dess de nya läroplanerna enligt en och samma lärokurs tas i bruk. Detta bedöms ha konsekvenser i synnerhet för sådana elever som bedriver studier enligt den nuvarande allmänna lärokursen. I fortsättningen ska den undervisning som eventuellt överstiger 1 500 undervisningstimmar

finansieras med annan finansiering än statsandelsfinansiering, vilket i praktiken innebär att sådana tilläggsstudier finansieras med elevavgifter.

Till de unga som skulle ha slutfört sina studier enligt den gällande fördjupade lärokursen och som vill fortsätta studierna, kan den föreslagna reformen eventuellt ha positiva konsekvenser i och med att det kommer att finnas statsandelsfinansierad undervisning som kan erbjudas för 200 undervisningstimmar mer än för närvarande.

Den nya föreslagna lärokursens omfattning på 50 studiepoäng och de 800 undervisningstimmar som ingår i den är också längre än den kalkylerade omfattningen på 500 undervisningstimmar som ingår i den nuvarande allmänna lärokursen, vilket innebär att det blir möjligt att fördjupa och fortsätta studierna längre än för närvarande också för de elever som har slutfört studier enligt den nuvarande allmänna lärokursen. Å andra sidan är det möjligt att en del av barnen och de unga inte nödvändigtvis skulle vilja studera eller övergå till att studera enligt den nya längre lärokursen.

Den föreslagna bestämmelsen om 800 undervisningstimmar kan också göra det möjligt för fler barn och unga att omfattas av den statsandelsfinansierade undervisningen i och med att det frigörs elevplatser efter dem som slutfört lärokursen. Alla elever skulle inte nödvändigtvis fortsätta studierna efter 800 undervisningstimmar och gå vidare enligt den fördjupade lärokursens beräknade tidigare omfattning på 1 300 undervisningstimmar.

Antalet elever som ett kriterium i statsandelsfinansieringssystemet skulle kunna sporra läroanstalterna att till exempel utveckla sätt med anknytning till undervisningsformerna och med vars hjälp allt fler skulle antas som elever. Också antalet elever som slutfört lärokursen som ett kriterium för finansieringen kan göra det lättare för barn och unga att få tillgång till statsandelsfinansierad undervisning, eftersom det skulle innebära att det effektivare frigörs elevplatser efter personer som slutfört lärokursen.

En väg för barn och unga med sikte på fortsatta konststudier

I och med reformen kommer kunnandet hos elever som slutfört lärokursen inom den grundläggande konstundervisningen att stärkas, i synnerhet jämfört med dem som fullgjort den nuvarande allmänna lärokursen. Således skulle förutsättningarna för studerande som slutfört den grundläggande konstundervisningens lärokurs att fortsätta till yrkesinriktade studier eller studier på högre nivå stärkas.

Det kan dock bedömas att endast en del av de barn som deltar i grundläggande konstundervisning även i fortsättningen kommer att vilja få en professionell utbildning inom sitt konstområde. Oavsett om barnen och de unga riktar in sig på fortsatta studier inom konstområdet i fråga, kan det antas att deras intresse för att utöva hobbyn fortsätter. Enligt hörandet av barn och unga är det en viktig del av livet för många av dem att utöva konst och att studera konst på fritiden, även om de kanske inte tänkt ägna sig åt det professionellt.

Det föreslagna intensifierade samarbetet mellan läroanstalterna som möjliggörs genom undervisning som också kan ske på distans kan stödja tillgängligheten till sådan undervisning också i områden där närundervisning inte är möjlig på grund av långa avstånd, eller på grund av att det inte finns tillgång till behöriga lärare som undervisar på något av nationalspråken i närundervisning. Också digitalt undervisningsmaterial med flerspråkigt innehåll kan vara till fördel för en mångsidig elevgrupp som lär sig på flera olika sätt. Ett nätverksbaserat samarbete mellan läroanstalter, kulturaktörer, skolor och högskolor kan dessutom erbjuda nya slags lärmiljöer och samtidigt sänka tröskeln för att delta i undervisningen. Dessutom kan

undervisningens jämlikhet och tillgänglighet stärkas genom samarbete med aktörer inom socialsektorn och specialundervisningen som känner till behoven hos elever som behöver elevspecifikt stöd, vilket är något som bedöms ha en positiv inverkan på barn och unga. Å andra sidan förbättrar distansundervisning eller utnyttjande av digitala läromedel nog inte vare sig tillgången till undervisning eller dess tillgänglighet för sådana barn och unga, vars behov endast kan tillgodoses via närundervisning.

Dessutom skulle ett intensifierat samarbete mellan läroanstalter kunna hänföra sig t.ex. till gemensamt bruk av lokaler, så att elever kan få närundervisning inom ett konstområde som tidigare varit utom räckhåll på grund av långa avstånd i lokaler vid en annan närbelägen läroanstalt inom det konstområdet. I vissa fall kan samarbetet också förlänga avstånden mellan läroanstaltens undervisningslokaler. Detta kan medföra förflyttningar som eventuellt är besvärliga för barn och unga, vilket kan inverka på barnets eller den unga personens vilja att fortsätta studierna inom den grundläggande konstundervisningen.

Den kompetens och de färdigheter som uppstår genom grundläggande konstundervisning ger eleven färdigheter för fortsatta studier inom konstområden samt för att eventuellt inrikta sig professionellt inom olika konstområden. Utöver själva sakkunskapen utvecklar undervisningen inom olika konstområden också ett omfattande och mångsidigt kunnande hos eleverna, och stöder på så sätt även deras färdigheter att arbeta inom olika samhällssektorer.

Rättsskydd

Det föreslagna tillägget till bestämmelsen om ändringssökande förbättrar rättsskyddet för unga som fyllt 15 år i och med att de själva, utöver vårdnadshavaren, får söka rätt att söka ändring i beslut som gäller dem själva. Därmed kan den som fyllt 15 år självständigt föra talan i egen sak. Propositionen kan således anses ha positiva konsekvenser med tanke på självbestämmanderätten för dem som fyllt 15 år.

Prioritet för barn och unga under 18 år vid antagningen av elever

Det föreslagna tillägget om att personer under 18 år ska ha företräde vid elevantagningen kan anses trygga och främja tillgängligheten till grundläggande konstundervisning för barn och unga under 18 år. Bestämmelsen kan bedömas ge personer under 18 år bättre möjligheter att nå framgång i antagningsförfaranden där antalet elevplatser understiger antalet sökande. Den föreslagna bestämmelsens konsekvenser för barn och unga är positiva, eftersom den relativa andelen barn och unga som får en elevplats bedöms öka inom konstområden där det råder konkurrens om platserna.

Den grundläggande konstundervisningens betydelse för barn och unga

På grundval av de höranden av barn och unga som genomfördes 2024 och 2025 kan man konstatera att det är synnerligen viktigt för dem att delta i sådan verksamhet. Barn och unga anser att den grundläggande konstundervisningen har en central roll i främjandet och upprätthållandet av deras psykiska välbefinnande. Därtill har deltagandet enligt dem gagnat dem till exempel när det gäller förbättrad koncentrationsförmåga och stärkt deras förmåga att lära sig att lära sig. Den grundläggande konstundervisningen kan även anses utveckla långsiktighet, scenvana och interaktionsförmåga, kreativitet och problemlösningsförmåga, vilket de har nytta av också på andra livsområden.

Enligt det hörande av barn och unga som genomfördes 2024 var det som betydtt mest för dem inom den grundläggande konstundervisningen de vänner de fått genom undervisningen samt

det stöd de fått inom sin grupp. Detta innebär att samhörigheten och de sociala band de knutit inom den grundläggande konstundervisningen sporrar dem till fortsatt deltagande.

4.2.4.2 Konsekvenser för att attrahera nya och hålla kvar nuvarande invånare samt med tanke på sysselsättningsläget

Grundläggande konstundervisning berikar kulturlivet i kommunen och påverkar invånarnas vardag genom att öka känslan av samhörighet och delaktighet. Läroanstalterna för grundläggande konstundervisning har mycket samarbete både med varandra och till exempel med konstnärer och professionella på konstområdet som är verksamma i regionen samt med andra aktörer i kulturbranschen, som bibliotek och museer.¹³ Föreställningar, framträdanden och utställningar som är öppna för alla främjar tillgången till konst, och tillhandahåller kommuninvånarna möjligheter att delta i dem med låg tröskel samt ger dem positiva upplevelser och erfarenheter. Möjligheten att delta i grundläggande konstundervisning kan parallellt med andra fritidstjänster locka familjer att vilja slå sig ner i regionen.

Grundläggande konstundervisning lägger grunden för en professionell inriktning inom olika konstområden, vilket i sin tur är den grund vår tillväxt- och konkurrenskraft baserar sig på. Kultursektorn och den kreativa sektorn kan inte växa utan konstnärer och andra aktörer inom den kulturella och kreativa sektorn. Professionella inom de kreativa branscherna utvecklar ny affärsverksamhet som utöver produktioner och föreställningar med konst- och kulturinnehåll också kan omfatta andra branscher, såsom spelindustrin, mediebranschen samt reklam- och kommunikationsbranschen.

Den grundläggande konstundervisningen har en stark koppling till konstutövning på fritiden och utgör en väsentlig del av kommunernas kultur- och fritidstjänster. Dessa tjänster ger också ett betydande inkomstflöde till kommunen genom biljett- och skatteintäkter samt turism och turistaktiviteter. Detta bedöms gagna de lokala näringsidkarna och bidra till att invånarna stannar kvar. Att stärka den lokala attraktionskraften och bidra till att invånarna vill stanna kvar främjar den regionala tillväxten och regionala investeringar.

Det är svårt att uppskatta det exakta antalet lärare inom den grundläggande konstundervisningen. Den grundläggande konstundervisningen ingick för första gången i Utbildningsstyrelsens datainsamling Lärarna och rektorerna i Finland 2019. Antalet svar var lågt (1 044 lärare), varför resultaten endast är riktgivande i fråga om antalet lärare inom respektive konstområde.¹⁴ Dessutom finns det ett stort antal timlärare och visstidsanställda lärare inom den grundläggande konstundervisningen,¹⁵ vilket bidrar till svårigheten att ange ett exakt antal.

Propositionen minskar kommunernas ansvar jämfört med nuläget, och därför kan det antas att kommunerna även i fortsättningen kommer att ordna grundläggande konstundervisning. Således

¹³ Luoma Tiia: Grundläggande konstundervisning 2020. Utredning om anordnande av grundläggande konstundervisning läsåret 2019–2020, Utbildningsstyrelsen.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Grundlaggande_konstundervisning_2020.pdf

¹⁴ Datainsamlingen Lärare och rektorerna i Finland 2019, Utbildningsstyrelsen.

<https://www.oph.fi/sv/statistik-och-publikationer/publikationer/lararna-och-rektorerna-i-finland-2019-lararbehovet-nu-och>

¹⁵ <https://www.oaj.fi/tavoitteemme/taiteen-perusopetus>. Hänvisningen är från den 2 februari 2026.

bedöms reformen inte ha någon negativ inverkan på sysselsättningen för lärare inom grundläggande konstundervisning.

Den formella behörighetsnivån för lärare som undervisar inom grundläggande konstundervisning är hög enligt den riksomfattande insamlingen av uppgifter om lärare: 95 procent av lärarna uppfyller behörighetsvillkoren. Jämfört med andra utbildningsformer är behörighetsnivån för lärare som arbetar inom grundläggande konstundervisning på samma nivå som inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen. När man ser till uppgiftstyp varierar behörighetsgraden inom grundläggande konstundervisning knappt alls, vilket avviker läget inom andra utbildningsformer.¹⁶

I utkastet till förordning om personalen inom undervisningsväsendet som ingår som bilaga till propositionen föreslås behörighetsvillkoren för lärare som ger grundläggande konstundervisning ändras för att motsvara behoven inom ramen för en enda lärokurs. Enligt förslaget ska vikten av pedagogisk kompetens i undervisningen identifieras och därtill ska lärarna uppmuntras att stärka den. Dessutom identifieras fortsättningsvis glesbygdens utmaningar i fråga om tillgången på lärare samt de särskilda behoven inom den grundläggande konstundervisningen till exempel i fråga om sådan särskilt djupgående kompetens eller specialiserad yrkesskicklighet som ådagalagts i praktiken inom ett visst konstområde som krävs för vissa undervisningsuppgifter. Utkastet till förordning bedöms således inte påverka lärarnas sysselsättning negativt jämfört med nuvarande läge.

Propositionen bedöms stärka lärarnas sysselsättningsläge i synnerhet vid sådana läroanstalter där man går in för att utvidga undervisningen från att omfatta den nuvarande allmänna lärokursen till undervisning enligt den nya lärokursen. Dessutom upprätthåller den nya lärokursen den nuvarande sysselsättningsnivån om den genomförs i form av samarbeten mellan läroanstalter. Det främjande av samarbetet som eftersträvas genom propositionen, och därigenom ett smidigare administrativt samarbete mellan utbildningsanordnarna, kan dessutom möjliggöra till exempel inrättande av gemensamma uppgifter eller tjänster.

Det nya statsandelssystemet ska även i fortsättningen identifiera traditionerna inom olika konstområden, inklusive behoven av individuell undervisning och undervisning i grupp. Läroanstalternas basfinansiering bestäms även i fortsättningen enligt antalet undervisningstimmar, och i fråga om hur kriterierna för viktningen av finansieringens tilläggsdel ska utvecklas under de närmaste åren behövs både urskilningsförmåga och flexibilitet för att läroanstalterna ska ha tid på sig att genomföra de reformer som behövs för att främja tillgängligheten för undervisningen. Propositionen bedöms inte minska behovet av individuell undervisning och undervisning i grupp, vilket innebär att lärarnas sysselsättningsläge inte påverkas negativt.

Propositionen har inte identifierats ha några andra konsekvenser. På grund av statsandelssystemets kalkylmässiga karaktär uppfattas propositionen inte heller ha några väsentliga könsrelaterade konsekvenser. En stabil och förutsägbar nivå på den statliga finansieringen av grundläggande konstundervisning stöder lika tillgång till grundläggande konstundervisning i olika befolkningsgrupper, på båda nationalspråken och regionalt.

¹⁶ Datasamlingen Lärarna och rektorerna i Finland 2019, Utbildningsstyrelsen.

<https://www.ooph.fi/sv/statistik-och-publikationer/publikationer/lararna-och-rektorererna-i-finland-2019-lararbehovet-nu-och>

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Vid beredningen av reformen har man övervägt olika alternativ för genomförandet av den i fråga om lagstiftningen för denna utbildningsform och en revidering av finansieringssystemet. I processen har man övervägt möjligheten att som ett led i reformen endast göra så kallade nödvändiga lagtekniska ändringar i den gällande lagstiftningen och i övrigt bevara gällande lagstiftning och finansieringssystem oförändrade. Det är dock inte möjligt att genom enbart lagtekniska ändringar uppnå det mål som ställts upp för reformen i syfte att förbättra tillgången till grundläggande konstundervisning, eftersom de föreslagna incitaments- och styrningseffekterna som ingår i systemen inte skulle stärkas jämfört med nuläget.

Under beredningen har man övervägt olika alternativ för genomförandet av modellen för statlig finansiering av den grundläggande konstundervisningen samt grunderna för fastställande av statsandelsfinansieringen. Vid beredningen har man strävat efter att identifiera sådana möjligheter genom vilka främjandet av verksamhetens kvalitet, genomslag och tillgänglighet bättre skulle beaktas vid fastställande av statsandelen än för närvarande. Vid beredningen har man utnyttjat det kvalitetsarbete på strategisk nivå inom den grundläggande konstundervisningen som blev klart 2023 och där de strategiska målen för den grundläggande konstundervisningen samt de strategiska kvalitetsindikatorerna har fastställts. Ett av målen för utbildningsformen i det strategiska kvalitetsarbetet har varit att tillgången och tillgängligheten till grundläggande konstundervisning ska förverkligas på ett jämlikt sätt. Vid beredningen av reformen har följande faktorer som påverkar tillgängligheten till grundläggande konstundervisning granskats: den regionala, konstområdesvisa och ekonomiska tillgängligheten, lärmiljöernas tillgänglighet samt olika befolkningsgruppers möjligheter att delta i undervisningen. Under processen har man övervägt vilka element dessa delfaktorer består av och vilka av dem som också skulle kunna fungera som kriterier för fastställande av statsandelen för grundläggande konstundervisning.

I propositionen föreslås att fastställande av det antal prestationer statsandelen ska grunda sig på i fortsättningen delvis ska fastställas i enlighet med kriterier för tillgången till verksamheten, dess tillgänglighet och genomslag. Andra alternativ som varit aktuella i fråga om kriterierna för antalet prestationer har bland annat gällt undervisning som ordnas i glesbygden och i tillväxtområden, antalet deltagare i undervisningen enligt befolkningsgrupp, antalet individualiserade lärokurser, antalet konstområden inom vilka det ges undervisning, antalet samarbeten och samarbetsformer, mängden distans- och närundervisning, priset på undervisningen och praxis för nedsättning av priset samt genomströmningen för lärokursen. I beredningen har man övervägt vilka möjliga följdverkningar respektive kriterium skulle medföra. De flesta delfaktorer som påverkar tillgängligheten som lyftes fram under beredningen visade sig vara oklara som grund för en tilläggsdel till statsandelsfinansieringen, men deras koppling till bland annat grunderna för läroplanerna har identifierats. Vissa av delfaktorerna har ansetts så viktiga att genomförandet av dem anses utgöra en förutsättning för statsandelens basfinansiering, och bör skrivas in i lagen om grundläggande konstundervisning. Till exempel samarbete har identifierats som ett centralt element för främjande av undervisningens tillgänglighet.

Det har ansetts behövt att utöka antalet sporrande element av detta slag i statsandelssystemet, så att finansieringsmodellens styrande effekt förstärks och är i linje med de strategiska och pedagogiska målen för den grundläggande konstundervisningen. I beredningen har man även övervägt de procentuella viktningarna för dessa sporrande element för kommande år. Under processen har man bland annat övervägt exakta begränsningar i fråga om utvecklingen för de

procentuella andelarna samt om viktningen av antalet prestationer som läggs till grund för tilläggsdelen till antalet prestationer borde vara större eller mindre än den som nu föreslås. Ifall viktningen av tilläggsdelen blir lägre än den som nu föreslås, uppnås inte den önskade effekten i fråga om styrningen och genomslaget genom revideringen av finansieringen. Genom att bevara den nuvarande flexibiliteten i fråga om tilläggsdelens procentuella viktning och dess utveckling ges aktörerna tillräckligt med tid för att genomföra moderniseringar som bidrar till större tillgänglighet.

I beredningen ingick dessutom olika alternativ när det gäller hur man inom ramen för finansieringssystemet ska kunna beakta hur de skillnader i fråga om kostnads- och inkomststrukturerna mellan olika konstområden, framför allt i fråga om på vilket sätt undervisningen ordnas, dvs. i fråga om individuell undervisning respektive undervisning i grupp, påverkar behovet av finansiering. Man kom fram till att det med tanke på en tydlig finansieringsmodell och jämlikheten mellan olika konstområden utgörs grunden för den mest funktionella finansieringsmodellen i fortsättningen är en modell med ett för alla gemensamt genomsnittligt pris per enhet som justeras årligen. Grunden för finansieringen ska också i fortsättningen vara en undervisningstimme. På grund av variationsrikedomen i fråga om utbildningsanordnare inom grundläggande konstundervisning och diversiteten i fråga om konstområden har man inte identifierat andra sådana grunder för antalet prestationer som skulle fungera som grund för finansieringen.

Under beredningen har olika alternativ i fråga om tidsbundenheten för beslut om rätt att omfattas av statsandel diskuterats. För närvarande är tillstånden att ordna utbildning och besluten om statsandelar i anslutning till dem i kraft tills vidare. Efter det att en aktör godkänts som en som har rätt till statsandel, ingår ingen systematisk utvärdering av huruvida villkoren för detta alljämt uppfylls. Den nuvarande modellen har kritiserats för att den inte i tillräckligt hög grad möjliggör omsättningen av utbildningsanordnare som omfattas av rätten till statsandel, försäkras sig om kvaliteten på verksamheten eller sporrar till utveckling av den. Samtidigt har man identifierat behovet av att säkerställa att finansieringen till dem som får statsandel är förutsägbart och att det finns möjligheter till en långsiktig utveckling av verksamheten.

Vid beredningen har man övervägt huruvida också nuvarande utbildningsanordnare som omfattas av statsandel på nytt ska ansöka om tillstånd att ordna utbildning. Vid prövningen har man kommit fram till att detta vore oändamålsenligt, eftersom det inte finns särskilda skäl att anta att de nuvarande statsandelsaktörernas undervisningsverksamhet inte skulle uppfylla kriterierna för grundläggande konstundervisning. Dessutom skulle ett återkallande av tillstånden att ordna utbildning och ansökan om nya tillstånd föranleda kostnader för både utbildningsanordnarna och statsförvaltningen i och med att ansökan om tillstånd är avgiftsbelagd och att Utbildningsstyrelsen ska ge ministeriet ett utlåtande om ansökningarna. Vid beredningen har man stannat för att föreslå att det för de nuvarande utbildningsanordnarnas del i fortsättningen kontrolleras att förutsättningarna för ordnande av utbildning uppfylls genom ett enklare datainsamlingsförfarande än tillståndsförfarandet.

Vid beredningen har man granskat möjligheten att foga disciplinsbestämmelser till lagen om grundläggande konstundervisning. Rätten att göra anmälan på eget initiativ enligt 9 a § i den gällande lagen gäller undervisningspersonalens rätt att trots sekretess anmäla vissa hotfulla situationer, men lagen innehåller inga andra bestämmelser om undervisningspersonalens rätt att ingripa i missförhållanden eller vidta disciplinära åtgärder. I en utbildningsform där deltagande är frivilligt är det dock inte ändamålsenligt att föreskriva om disciplinära bestämmelser, som är en metod för att ingripa i sista hand. Däremot uppmuntras läroanstalterna att utarbeta ordningsregler där man kan betona att undervisningslokalerna och undervisningssituationerna ska vara trygga samt ett respektfullt uppförande mot andra personer.

Utbildningsstyrelsen har år 2025 utfärdat en anvisning om utarbetande av ordningsregler. Anvisningen kan också utnyttjas vid utarbetandet av ordningsregler för den grundläggande konstundervisningen, dock med beaktande av de studerandes ålder och behov av handledning. I lagstiftningen om fritt bildningsarbete, som kan jämföras med lagstiftningen om grundläggande konstundervisning, finns det inte heller några disciplinära bestämmelser.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

I Sverige ordnas konstundervisning på fritiden för barn och unga huvudsakligen inom ramen för den kommunala kulturskolan, som tillhandahåller undervisning inom flera konstområden. Det är frivilligt för eleverna att delta i undervisningen. Cirka 98 procent av de svenska kommunerna erbjuder kulturskolans tjänster. Servicen når årligen ut till ca 200 000 barn och unga i åldern 6–19 år, vilket motsvarar ca 11 procent av ålderskategorin. Kulturskolorna förvaltas i huvudsak av kommunerna, och verksamheten regleras inte genom nationell lagstiftning utan administration, finansiering och arrangemang grundar sig i huvudsak på kommunens egna beslut.

Undervisningen består huvudsakligen av studieavsnitt inom ett visst konstområde, och äger i allmänhet rum minst en gång i veckan under en tio veckor lång period. Från och med 1990-talet har utbudet utvidgats från undervisning i musik till andra konstområden. År 2022 fördelade sig deltagandet i studieavsnitt som följer: musik ca 70 procent, dans ca 12 procent, drama ca 7 procent, bild och design ca 5 procent samt övriga konstområden som bl.a. cirkus, film/animationer, slöjd, ordkonst och fotografi, som sammanlagt kommer upp i ca 6 procent deltagande. Utöver dessa studiehelheter ordnar kulturskolorna också annan verksamhet, som t.ex. kortkurser som riktar sig till en viss målgrupp.

I strategin för 2018 (En kommunal kulturskola för framtiden - en strategi för de statliga insatserna, Prop. 2017/18:164) uppställs som mål att främja kultur- och konstfostran av hög kvalitet för barn och unga. Enligt strategin främjar staten kulturskolornas tillgänglighet och jämlikhet med hjälp av ett brett utbud av konstområden och en högklassig undervisning. För att uppnå de mål som anges i strategin och för att samordna kulturskolsystemet på riksnivå har ett kulturskolcentrum inrättats (Kulturskolecentrum). Centret har bland annat till uppgift att dela ut offentliga understöd till kulturskolorna, svara för kulturskolornas statistik och uppföljningen av dem, sprida forskning och främja samarbeten mellan kommunerna.

För att upprätthålla yrkesskickligheten hos lärare vid kulturskolor delas det årligen ut cirka 3,47 miljoner euro i statsunderstöd. Dessutom beviljas kommuner som erbjuder kulturskolverksamhet cirka 8,69 miljoner euro i statsunderstöd per år. (förordning 2018:1548 om statsbidrag till bedriver kulturskoleverksamhet). Kommunerna kan dessutom få ca 12 miljoner euro i statsunderstöd per år, till exempel för utveckling av verksamheten eller för att bredda verksamhetsområdet för kulturskolan. De sammanlagda kostnaderna för de kommunala kulturskolornas verksamhet är årligen ca 252 miljoner euro.

Också *i Norge* koncentreras konstundervisningen för barn och unga på fritiden till kommunala kulturskolor. Loven om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (LOV-2023–06–09–30) förpliktar varje kommun att erbjuda kulturskolverksamhet för barn och unga. Enligt lagen är syftet med kulturskolan att möjliggöra för eleverna att delta i olika slags verksamhet där den kan lära sig, uppleva och skapa samt ge uttryck för sig själva med konstnärliga metoder i en trygg och god skolmiljö. Även om lagen är förpliktande, är den nationella styrningen dock mycket allmänt hållen.

Utbudet och omfattningen av samt innehållet i kulturskolornas undervisning varierar från kommun till kommun, eftersom kommunerna beslutar självständigt om dem. Servicen når årligen ut till ca 100 000 barn och unga i åldern 6–15 år, vilket motsvarar ca 12 procent av ålderskatgorin. År 2019 var kulturskolornas utbud inom olika konstområden följande: musik, cirka 82 %, dans, cirka 7 %, bildkonst, cirka 5 %, teaterkonst, cirka 3 % och övriga, cirka 3 %. (till exempel kreativt skrivande, cirkuskonst, skydd av kulturarvet, slöjd).

I vitboken om barns och ungdomars kultur¹⁷ (Oppleve, skape, Dele – Kunst og kultur for, med og av Barn og unge, Meld. St. 18 (2020–2021) fastställdes riktlinjer för stärkande av kulturskolverksamheten. Syftet med visionen ”kulturskolan för alla”, som definieras i vitboken, är att göra utbudet av kulturskolor tillgängligt oberoende av till exempel elevens boningsort eller ekonomiska situation. För att målet ska nås har man betonat ett mångsidigt utbud av undervisning, tillgång till information samt omfattande elevrekryteringar. Målet är också att utveckla det pedagogiska kunnandet hos lärarna vid kulturskolorna och i allt högre grad utnyttja deras yrkesskicklighet på daghem, i skolor och inom eftermiddagsverksamheten.

Utdanningsdirektoratet har till uppgift att stödja utvecklingen av kulturskolornas verksamhet, svara för statistiken över kulturskolorna samt ge information, handledning och stöd till kulturskolorna. Direktoratet samarbetar med kommunernas medlems-, intressebevaknings- och utvecklingsorganisation Kulturskolerådet. Närapå alla kommuner är medlemmar i organisationen och den har årligen anvisats ca 2,4 miljoner euro i nationell finansiering.

År 2016 utarbetade kulturskolerådet en frivillig ramplan för kulturskolor, som de flesta kommuner iakttar. I ramplanen fastställs bland annat kulturskolornas mål, innehållet i undervisningsverksamheten samt behörighetsvillkoren för lärare. Dessutom innehåller den grunderna för läroplanen för sex konstområden: dans, musik, ordkonst, teaterkonst, bildkonst och cirkuskonst. Kulturskolans verksamhet har i grunderna för läroplanen indelats i tre program: ett basprogram, ett fördjupat program och ett omfattande program. Basprogrammet erbjuder högkvalitativ konstfostran för alla barn och unga, det fördjupade programmet är planerat för de mest därtill ägnade eleverna och det breda programmets syfte är att utöka tillgången och delaktigheten särskilt med hjälp av lokalt samarbete. Målsättningen är att kommunerna ska erbjuda både basprogrammet och det breda programmet. Inom det fördjupade programmet har det föreslagits att man skapar en ansvarsuppgift för vissa kulturskolor och syftet är att tillförsäkra att det fördjupade programmet ska finnas att tillgå i hela landet.

I *Estland* erbjuds barn och unga systematisk konstundervisning på fritiden inom en slags hobbyutbildning (huviharidus). Undervisning ges vid så kallade hobbykolor (huvikool), där det utöver musik- och konstundervisning också ges till exempel undervisning i idrott, teknik och naturkunskap. Skolorna upprätthålls av både kommuner och privata aktörer. Av Estlands musik- och konstskolor har 90 grundats av kommuner och 54 av privata aktörer. Musik- och konstskolorna nådde år 2023 sammanlagt 24 053 elever (12 procent av befolkningen i åldern 7–16 år).

Huviharidus är icke-formellt lärande och baserar sig på lagen om ungdomsarbete (Noorsotöö seadus 17.06.2010), där statens och regionförvaltningens roller fastställs. Bestämmelser om hobbykolor finns dessutom i en nationell lag (huvikooli seadus 21.12.2006) och föreskrivs genom en standard för dem (haridus- och teadusminister 24 den 21 mars 2007). Lagen styr

¹⁷ Vitboken är den norska regeringens dokument till Stortinget om ärenden som regeringen vill informera Stortinget om utan något egentligt förslag till lagstiftnings- eller plenarbeslut.

hobbyutbildningssystemet och anger ramarna för inrättandet av hobbyškolor, deras verksamhet och kvalitetskraven på dem. Enligt den är syftet med hobbyškolan att främja barns och ungas personliga utveckling och hjälpa dem att utvecklas till samhällsmedlemmar. Dessutom innehåller lagen en skyldighet att utarbeta skol- och hobbyškolorspecifika läroplaner samt att registrera läroplanerna i det estniska utbildningsdatasystemet. Kommunerna finansierar i huvudsak själva hobbyškolornas verksamhet, men staten har sedan 2017 beviljat statsunderstöd för verksamheten, särskilt för att förbättra verksamhetsbetingelserna på landsbygden. Årligen delas det ut ca 10 miljoner euro i understöd för hela verksamheten, vilket är ca 5 procent av de resurser kommunerna använder för hobbyškolor (sammanlagt ca 220 miljoner euro per år).

På det sätt som anges ovan är det svenska, norska och estniska systemen för fritidsinriktad konstundervisning för barn och unga inte en del av ländernas officiella utbildningssystem och de är i huvudsakligen kommunalt administrerade och finansierade. Den nationella styrningen av systemen är av allmän karaktär och den statliga finansieringen täcker endast en liten del av kostnaderna för dem (ca 5–15 procent). Antingen har det inte utarbetats några nationella grunder för läroplanen (Sverige, Estland) eller också är det frivilligt att följa dem (Norge). Bestämmelserna om behörighetsvillkoren för personalen inom undervisningsväsendet är inte heller förpliktande. Undervisningens innehållsmässiga mål kan delvis vara likadana som inom den grundläggande konstundervisningen i Finland (ger eleverna färdigheter att uttrycka sig och söka sig till professionell utbildning och högre utbildning inom respektive konstområde), men i avsaknad av förpliktande nationell styrning varierar innehållet i undervisningen lokalt. Det främsta syftet med ovan angivna system för konstundervisningen är inte undervisningens målinriktning och långsiktighet som karakteriseras av att den stegvis framskrider från en nivå till nästa.

I Lettland ordnas konstundervisning för barn och unga på fritiden bland annat genom professionellt inriktad utbildning i konst och i musik (profesionālās ievirzes izglītība). Enligt den lettiska utbildningslagen (izglītības likums den 29 oktober 1998) går den professionellt inriktade utbildningen ut på att eleven systematiskt inhämtar kunskaper och färdigheter samt tillägnar sig värderingar på konstens, kulturens (och idrottens) områden samtidigt som eleven genomgår grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet. Deltagande i utbildningen är frivilligt och tillhandahåller en möjlighet för eleven att förbereda sig för fortsatta studier inom det konstområde som valts.

Professionellt inriktad utbildning i konst och i musik är en del av Lettlands officiella utbildningssystem och omfattar olika utbildningsnivåer ända till professionellt inriktade högre utbildning (profesionālās izglītības likums, uppgift från 10 juni 1999). Bestämmelser om behörighetsvillkoren för lärare utfärdas genom förordning (Ministru kabineta noteikumi 569). Politiken på området styrs av kulturministeriet och genomförandet samordnas och administreras av Lettlands nationella kulturcentrum (Latvijas Nacionālais kultūras Centrs). Professionellt inriktad utbildning hör också till förvaltningsområdet för undervisnings- och vetenskapsministeriet, som finansierar utbildningssystemet.

Bestämmelsen om professionellt inriktad utbildning i konst trädde i kraft i september 2024 (Ministru kabineta noteikumi nr 762). Utöver yrkesinriktad konstutbildning, där deltagarna huvudsakligen deltar samtidigt som de går i grundskolan (årskurserna 1–9), gäller bestämmelserna även följande nivå inom det yrkesinriktade konstutbildningssystemet, där deltagarna deltar medan de studerar inom andra stadier inom den allmänbildande utbildningen (årskurserna 10–12). Enligt föreskriften är det strategiska målet för utbildningen att utveckla elevens färdigheter och färdigheter inom det valda konstområdet samt att ge eleven möjlighet att skaffa sig professionella färdigheter för en påbyggnadsutbildning på högre nivå. I föreskriften anges utbildningens centrala uppgifter i syfte att eleven ska uppnå de strategiska

målen för den anges i utbildningens huvudsakliga uppgifter i föreskriften. Dessutom föreskrivs det också om utbildningens obligatoriska innehåll samt om de grundläggande principerna och förfarandena för bedömningen av elevens kunskaper.

Årligen deltar uppskattningsvis cirka 28 000 elever i yrkesinriktad musik- och konstutbildning i Lettland. I regel erbjuds utbildningen i kommunala konstkolor. Läroanstalterna får statlig finansiering för lärarnas löner och kommunal finansiering för alla övriga kostnader (byggnads- och administrativa kostnader, anskaffning av datorer, musikinstrument samt konstnärligt material och redskap, deltagande i och anordnande av tävlingar). Iakttagandet av ovannämnd bestämmelse är ett villkor för att konstskolan ska få statlig finansiering. År 2024 uppgick konstskolornas totala statliga finansiering till cirka 33 miljoner euro, och den kommunala finansieringen var uppskattningsvis minst lika stor. Finansiering för anordnande av undervisning fås också genom elevavgifter till ett belopp som varierar från kommun till kommun. Efter en yrkesinriktad utbildning (årskurserna 1–9) kan eleven övergå till följande nivå i det yrkesinriktade konstutbildningssystemet (årskurserna 10–12). Undervisning ges vid nio konstskolor eller läroanstalter, som inrättats av kulturministeriet och är helt statligt finansierade.

I Litauen erbjuds konstundervisning för barn och unga på fritiden inom ramen för FŠPU-programmen¹⁸. Enligt den litauiska utbildningslagen (I-1489, uppgiften från 25 juni 1991) ingår programmen i det icke-formella utbildningssystemet och syftar till att systematiskt och långsiktigt ge barn och ungdomar kunskaper och färdigheter inom ett visst område. Undervisnings-, vetenskaps- och idrottsministeriet har även utfärdat föreskrifter om programmen (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto minister, ISAK-2695, 10 december 2005; V-4 den 4 januari 2022).

FŠPU-program erbjuds traditionellt i de musik- och konstskolor som kommunerna inrättar och upprätthåller. Kommunerna är också de huvudsakliga finansörerna av FŠPU:s skolor, och kommunerna har rätt långt gående beslutanderätt i fråga om utbudet på och anordnandet av undervisningen. Staten deltar närmast i finansieringen av programmen så att den statliga finansieringsandelen av finansieringen av FŠPU-programmen är högst 15 procent. Den statliga finansieringen fördelas mellan kommunerna och skolorna på basis av antalet studerande.

Det har inte utarbetats några nationella grunder för läroplanen för FŠPU-programmen, men ministeriet har utfärdat rekommendationer om utarbetande och genomförande av läroplanerna (V-48 27.1.2015). Rekommendationerna gäller till exempel deltagarnas ålder samt innehållet i programmen, deras längd och antalet undervisningstimmar. Även om det bara handlar om rekommendationer följer de flesta skolorna dem och genomför programmen i enlighet med dem. Rekommendationerna slår fast grunderna för läroplanen inom fyra olika kulturområden: musik, bildkonst, dans och teaterkonst. Varje konstområde har två FŠPU-program (grundläggande program och fördjupat program) som sammanlagt räcker cirka åtta år. FŠPU-programmen nådde under läsåret 2023–2024 cirka 58 000 elever (cirka 10–17 procent av barnen i skolåldern).

Som ovan anges genomförs konstundervisningen för barn och unga på fritiden i Lettland och Litauen delvis på samma sätt som i Finland. I båda länderna regleras undervisningen genom lag, och dessutom hör undervisningen i Lettland till landets officiella utbildningssystem, dock med den skillnaden att den är en del av den professionella utbildningen, till åtskillnad från hur

¹⁸ FŠPU (formalujį švietimą papildančio ugdymo programų) betyder komplettering av den formella utbildningen.

det är i Finland. I båda länderna finns det också särskilda bestämmelser om behörighetsvillkoren för undervisningspersonalen. Dessutom har det i Lettland utarbetats en bestämmelse som motsvarar de nationella grunderna för läroplanen i vårt land, och där grunderna för tre olika konstområden fastställs. I Lettland är ett ytterligare villkor för att få statlig finansiering att ovannämnda bestämmelse iakttas, vilket styr undervisningens innehåll. En betydande skillnad jämfört med Finland är också att konstskolorna i Lettland i huvudsak har grundats av kommunerna och att studierna i de högre årskurserna sker vid helt statligt ägda läroanstalter.

6 Remissvar

Remissbehandling

Arbetsgruppens förslag till regeringsproposition var på remiss den 18 juni till den 30 september 2025. Begäran om utlåtande sändes till centrala intressentgrupper, såsom till exempel läroanstalter för grundläggande konstundervisning samt kommunerna. Dessutom har också andra instanser kunnat lämna utlåtanden i tjänsten Utlåtande.fi. Sammanlagt inlämnades 235 yttranden om propositionen.

I huvudsak var remissvaren positiva till den och tyckte det var bra att lagstiftningen om grundläggande konstundervisning ses över. Utkastet till regeringsproposition ansågs innehålla flera positiva förslag som understöddes som sådana av majoriteten av remissinstanserna. (4 §, 5 §, 7 §, 8 §, 9 §, 10 §, 11 §, 13 §, 14 §, 15 §, 16 §, 18 §, 19 §, 22–24 § samt statsrådets förordning om grundläggande konstundervisning).

I utlåtandena ansågs det särskilt viktigt att man i lagen om grundläggande konstundervisning (i synnerhet 1 § i lagförslaget) även i fortsättningen ska beakta att barn och unga ges företräde. Remissinstanserna lyfte fram barns och ungas företräde också i fråga om bestämmelsen om elevantagning. Barns och ungas företräde motiverades i remissvaren till exempel med att de som börjat delta i grundläggande konstundervisning som barn eller unga längre fram har möjlighet att inrikta sig på professionellt inriktade studier.

Flera remissinstanser ansåg att utbildningsanordnaren inte bör utarbeta läroplaner i enlighet med den föreslagna 3 §, utan endast godkänna dem, varvid ansvaret inte överförs på en utbildningsanordnare som saknar behövlig pedagogisk sakkunskap. Dessutom ansåg en del remissinstanser att lagförslaget innebär ett större ansvar för sådana kommuner som är utbildningsanordnare, vilket kan leda till att grundläggande konstundervisning som ordnas kommunalt inskränks eller avslutas.

Den nya lärokursen inom grundläggande konstundervisning (3 §) ansågs allmänt taget vara en positiv sak, men samtidigt rådde delade meningar i fråga om lärokursens omfattning: en del remissinstanser ansåg att en lärokurs som omfattar 50 studiepoäng och att antalet undervisningstimmar i lärokursen är för omfattande, medan andra ansåg att lärokursen är för snäv.

Justitieministeriet har i sitt utlåtande föreslagit att begreppen ordnande av utbildning och genomförande av undervisning förtydligas i fråga om 4 och 5 § i lagförslaget, samt även i fråga om ett förtydligande av bestämmelsen om begäran om omprövning samt en närmare motivering av förbudet mot fortsatt överklagande genom besvär.

Den nya finansieringsmodellen (förslag till 12 § i lagen) ansågs enligt yttrandena gå i rätt riktning, framför allt om övergången till den sker stegvis. I remissvaren föreslogs också att de nya finansieringskriterierna inte ska ges för stor tyngd, eftersom det till exempel endast är en

liten andel av eleverna som avlägger hela lärokursen på ett område. I svaren ansågs det nödvändigt med det tilläggsanslag på 10 miljoner euro som föreslås i utkastet till proposition.

Dessutom föreslogs det i yttrandena att man också borde inkludera en mer heltäckande konsekvensbedömning av förslaget med avseende på konsekvenserna för barn och med tanke på sysselsättningsläget.

Ändringar som gjorts i propositionen på basis av remissvaren

Responser från remissbehandlingen har beaktats till exempel så att det till bestämmelsen om elevantagning (13 §) har fogats en ny bestämmelse om företräde för sökande under 18 år, vilket anses främja barnens och de ungas intressen bäst i fråga om tillträde till studier inom den grundläggande konstundervisningen. I övrigt har det inte gjorts några ändringar i 1 § i lagförslaget utifrån remissvaren.

Utbildningsanordnarnas skyldigheter har förenklats till exempel genom att skyldigheten att utarbeta läroplaner i 3 § 2 mom. i den föreslagna lagen strukits, samt genom att det till 14 § i den föreslagna lagen fogats en bestämmelse enligt vilken en elev endast på begäran har rätt att få ett beslut om elevavgiften. Utifrån remissvaren har också begreppen i anslutning till ordnandet av utbildning förtydligats och motiveringen till bestämmelsen om ordnandet av utbildning (4 §) preciserats.

Lagförslaget 3 § har inte ändrats i fråga om lärokursens omfattning, eftersom en lärokurs på 50 studiepoäng anses beakta målen för reformen på ett balanserat sätt när det gäller att främja verksamhetens kvalitet och tillgänglighet.

Bestämmelsen om statlig finansiering som ingår i lagförslaget har inte ändrats utifrån remissvaren, eftersom kommentarerna i yttrandena i huvudsak gällde statsbudgeten och den föreslagna anslagsökningen.

Propositionen har dessutom kompletterats utifrån remissvaren i fråga om propositionens konsekvenser för sysselsättningen och konsekvenserna för barn.

Utifrån remissvaren har även andra preciseringar och ändringar av teknisk natur gjorts i propositionen och i motiveringen till den.

Behörighet och lärokursens dimensionering

I remissvaren begärdes också kommentarer i anslutning till utkastet till förordning om lärarnas behörighet. I fråga om lärarnas behörighet lyfte remissvaren särskilt fram lärarnas behov av pedagogisk kompetens. Många remissinstanser ansåg att det till förordningen bör fogas ett krav på att lärarna bör ha pedagogiska studier som omfattar minst 60 studiepoäng. Dessutom föreslog många remissinstanser en övergångsbestämmelse i förordningen med stöd av vilken den som utsetts till en tjänst eller uppgift ska kunna komplettera sin behörighet inom ett tidsspänn på tre eller fem år.

Begäran om utlåtande omfattade också utkastet till förordning om grundläggande konstundervisning. Remissvaren lyfte särskilt fram dimensioneringen av lärokursen. Det föreslogs att dimensioneringen i form av studiepoäng borde vara 27 timmar, som är dimensioneringen inom det europeiska systemet för överföring av studieprestationer och vitsord (ECTS) vid högskolorna, där både undervisning och självständigt arbete räknas in i timantalet.

Övriga höranden i remisskedet

Undervisnings- och kulturministeriet hörde barn och unga i november 2025 i form av digitala råd, och cirka 60 barn och unga anmälde sig som deltagare. I E-panelen fördes diskussioner med barn och unga om lärarna inom grundläggande konstundervisning, hur länge hobbyn ska pågå, avgångsbetygets betydelse och om konst som hobby mer allmänt. Målsättningen var att få barnens synpunkter på frågor i anslutning till de reformerna av den grundläggande konstundervisningen.

I diskussionerna underströks lärarens roll och betydelse. En bra konstlärare beskrevs som uppmuntrande, rättvis, tillförlitlig, opartisk och kompetent, och läraren ansågs vara av central betydelse med tanke på att bidra till elevernas intresse och långsiktiga engagemang. Det framfördes olika åsikter om antalet hobbyer: för en del var det nuvarande antalet tillräckligt på grund av skolan och andra hobbyer, medan andra ville få undervisning fler gånger än de får nu. Det framfördes varierande åsikter om innebörden av ett avgångsbetyg. En del ansåg att det var ett viktigt bevis på vad de lärt sig, men för de flesta var betyget mindre betydelsefullt än vad de presterat och det viktigaste för eleverna var att det är roligt att lära sig mer.

De flesta tyckte att konst är en viktig fritidsverksamhet och att de sannolik skulle fortsätta ägna sig åt den. Attraktionsfaktorer var bland annat att läraren är bra, trevliga kompisar, att få lära sig nya saker och att kunna vara skapande och ge uttryck för sina känslor. Den grundläggande konstundervisningen upplevdes ge eleverna både socialt och konstnärligt innehåll, och en del av dem kunde också tänka sig alternativet att inrikta sig på en konstnärlig karriär i framtiden.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om grundläggande konstundervisning

1 §. *Den grundläggande konstundervisningens syfte och mål.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om den grundläggande konstundervisningens syfte och mål. Det är fråga om en syftesbestämmelse som styr tillämpningen av lagen. Enligt den föreslagna paragrafen är den grundläggande konstundervisningen en utbildning som framskrider målinriktat inom olika konstområden och beaktar elevens färdighetsnivå med målsättningen att stödja elevens uppväxt ända från barndomen, ett livslångt lärande, elevens förhållande till konst och en fortgående utveckling av elevens färdigheter samt främja elevens möjligheter att söka sig till fortsatta studier inom olika konstområden. Syftet med undervisningen är att främja elevernas kreativa förmåga, kulturella delaktighet, en hållbar livsstil och deras personliga välbefinnande.

Med utbildning som framskrider målinriktat avses undervisning som baserar sig på läroplanen. Läroplanen för varje läroanstalt baserar sig på de riksomfattande grunderna för läroplanen, som anger hur undervisningen struktureras samt grunderna för hur studierna inom olika konstområden ska framskrida, konsekvent och långsiktigt, på olika nivåer. Bestämmelser om de nationella grunderna för läroplanen föreslås ingå i 3 §. Med beaktande av elevens färdighetsnivå i undervisningen avses till exempel att färdigheterna inom konstområdet i fråga beaktas i förhållande till elevens ålder samt sociala och språkliga färdigheter. Med stödjande av elevens uppväxt ända från barndomen avses att stödja elevens uppväxt och utveckling inom ramen för studierna samt ta fram elevens studieberedskap och -färdigheter. Den grundläggande konstundervisningen ska alltså också stödja ett livslångt lärande, eftersom man kan söka sig till studierna också i vuxen ålder. Undervisningen ska dessutom bidra till elevens förhållande till konst genom positiva och betydelsefulla upplevelser under inläringen. Deltagandet i undervisningen stärker elevens kunskaper och färdigheter på konstområdet i fråga, och genom det eleven lär sig, utvecklar han eller hon sitt personliga förhållande till den konst han eller

hon utövar, uttolkar och upplever. Undervisningen ska stödja elevens möjligheter att söka sig till fortsatta studier inom olika konstområden, så som yrkesstudier eller högre studier inom olika konstområden.

Deltagandet i grundläggande konstundervisning ska stärka elevens kreativa förmåga. Med elevens kreativa förmåga avses elevens tankeförmåga och mångsidigt kunnande inom ett eller flera konstområden samt till exempel förmåga att ge saker betydelse och kombinera dem på nya sätt. Med kulturellt deltagande avses upplevelsen av samhörighet inom en gemenskap och av delta i den samt kunna påverka den, som uppstår genom undervisningen. Med främjande av det personliga välbefinnandet avses till exempel att stärka elevens emotionella färdigheter och interaktionsförmåga samt sociala kapital, vilka också bidrar starkt till självförtroendet och resiliensförmågan i krislägen.

Den grundläggande konstundervisningen ska enligt förslaget ge eleven förmåga att förstå de sociala, ekonomiska, ekologiska och kulturella aspekterna av en hållbar livsstil och därmed lägga grunden för elevens helhetsbetonade välbefinnande och hälsa.

2 §. Utbildningsanordnare. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 2 § i den gällande lagen. I paragrafens *1 mom.* föreskrivs det om de aktörer som har rätt att ordna utbildning enligt denna lag. I *1 mom. 1 punkten* föreskrivs det att i denna lag avsedd grundläggande konstundervisning kan ordnas av kommunerna. Kommunen är utbildningsanordnare direkt med stöd av denna paragraf, om den med stöd av den kommunala självstyrelsen beslutar ordna grundläggande konstundervisning. Kommunen är således inte skyldig att ordna grundläggande konstundervisning, och behöver inte något separat tillstånd för att ordna sådan utbildning. På utbildningsförvaltningen i kommunen tillämpas kommunallagen (410/2015) och kommunens förvaltningsstadga, som utfärdats med stöd av den. Den kommunala myndighet som anges i kommunens förvaltningsstadga beslutar om ordnandet av utbildningen. Kommunen beslutar till exempel om inom vilka konstområden utbildning ska ordnas samt om undervisningen ska genomföras vid kommunens egna läroanstalter eller på något annat sätt.

I *1 mom. 2 punkten* föreskrivs det att grundläggande konstundervisning kan ordnas av de samkommuner, registrerade sammanslutningar eller stiftelser som har beviljats i 5 § avsett tillstånd att ordna utbildning. Samkommuner, registrerade sammanslutningar och stiftelser behöver således ha tillstånd för att ordna grundläggande konstundervisning. Bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av anordnartillstånd finns i 5 § i denna lag. Med registrerade sammanslutningar avses sammanslutningar som bildats och registrerats i enlighet med finsk lagstiftning, såsom föreningar, bolag eller andra motsvarande sammanslutningar som utgör en sammanslutning av fysiska eller juridiska personer.

Med stöd av *1 mom. 3 punkten* kan även statliga läroanstalter vara utbildningsanordnare. Möjligheten att ordna grundläggande konstundervisning vid statliga läroanstalter har ansetts behövas kvarstå i lagen, även om denna möjlighet hittills inte har utnyttjats.

I *2 mom.* föreskrivs det enligt förslaget att undervisnings- och kulturministeriet beslutar om ordnande av utbildning och om nedläggning av verksamheten vid en statlig läroanstalt med iakttagande av vad som i 5 och 6 § föreskrivs om beviljande och återkallelse av tillstånd. I 5 § föreskrivs det om beviljande av tillstånd att ordna utbildning och i 6 § om ändring och återkallelse av anordnartillstånd.

Grundläggande konstundervisning ges vid läroanstalter för olika konstområden, medborgarinstitut, folkhögskolor och andra läroanstalter. Vid läroanstalter för grundläggande konstundervisning kan även ordnas annan undervisning i konst och kultur samt annan konst-

och kulturverksamhet, men den verksamheten är inte grundläggande konstundervisning och omfattas således inte av statsandelen per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning. Det kan till exempel vara frågan om konstfostran vid en läroanstalt som ordnas före de målinriktat framskridande studierna som ingår i lärokursen för grundläggande konstundervisning. Annan konst- och kulturverksamhet kan omfatta till exempel workshoppar och evenemang med konst- och kulturinnehåll.

3 §. Läroplan samt lärokursens dimensionering och omfattning. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om de grunder för läroplanen som fastställs av Utbildningsstyrelsen, om de lokala läroplanerna samt om dimensioneringen och omfattningen av lärokursen för den grundläggande konstundervisningen. Den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar i huvudsak 5 § i den gällande lagen. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. fastställer Utbildningsstyrelsen grunderna för läroplanen för lärokursen i grundläggande konstundervisning. Grunderna för läroplanen är en av Utbildningsstyrelsen utfärdad nationell föreskrift enligt vilken respektive läroanstalt ska göra upp sin läroplan. I läroplansgrunderna fastställs målen för och de centrala innehållet i den grundläggande konstundervisningen specifikt för varje konstområde. Enligt förslaget ska läroplansgrunderna i fortsättningen fastställas för en enda lärokurs i stället för som för närvarande enligt två olika, en allmän och en fördjupad lärokurs. Modellen med bara en lärokurs bedöms främja tillgängligheten till grundläggande konstundervisning och kvaliteten på verksamheten bättre än den nuvarande modellen. I läroplansgrunderna ska man enligt förslaget fastställa bland annat lärokursens innehåll, hur studierna byggs upp, tillgodoräknande av studier, erkännande av tidigare förvärvat kunnande samt om arrangemang vid övergång till studier vid en annan läroanstalt.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. ska utbildningsanordnaren för varje konstområde godkänna en läroplan som har utarbetats enligt de grunder för läroplanen som avses i 1 mom. Utbildningsanordnaren ska svara för att den läroplan för respektive konstområde som ska följas vid läroanstalten grundar sig på Utbildningsstyrelsens föreskrift om grunderna för läroplanen för grundläggande konstundervisning. Läroplanen utarbetas i samarbete med andra aktörer med beaktande av varje läroanstalts särdrag, såsom de konstområden som undervisas vid respektive läroanstalt och specialkunnandet i anslutning till dessa, läroanstaltens storlek, samarbetsmodeller samt undervisningssätten eller vilka åldersgrupper eleverna företräder.

Det föreslagna 3 mom. är nytt. Enligt det ska dimensioneringen av lärokursen för grundläggande konstundervisning grunda sig på studiepoäng. I momentet föreskrivs det om ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom närmare bestämmelser på förordningsnivå ange hur många undervisningstimmar som ska ges för en studiepoäng.

Det föreslagna 4 mom. är nytt. Enligt det omfattar lärokursen i grundläggande konstundervisning 50 studiepoäng. När eleven har avlagt de 50 studiepoäng som ingår i lärokursen, har han eller hon rätt till ett avgångsbetyg. Eleven kan dock om han eller hon så önskar och förutsatt att utbildningsanordnaren möjliggör detta, också slutföra lärokursen för den grundläggande konstundervisningen som en helhet som omfattar mer än 50 studiepoäng. Genomförandet av den fördjupade del som en elev eventuellt kan avlägga efter 50 studiepoäng stöds också genom de av Utbildningsstyrelsen fastställda grunderna för läroplanen.

4 §. Samarbete vid anordnande av utbildning. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om samarbete mellan utbildningsanordnare och mellan dem och andra aktörer vid anordnande av grundläggande konstundervisning. Genom samarbeten mellan utbildningsanordnare och genom avtal om samarbete mellan dem och andra aktörer säkerställs tillgängligheten till grundläggande konstundervisning på bägge nationalspråken.

Paragrafens *1 mom.* motsvarar i huvudsak första meningen i 4 § 1 mom. i den gällande lagen. I 1 mom. föreskrivs att utbildningsanordnaren kan ordna utbildning tillsammans med andra utbildningsanordnare. Utbildningsanordnare enligt 2 § 1 mom. kan enligt förslaget till exempel avtala om att ordna grundläggande konstundervisning så att den delvis ordnas av en annan utbildningsanordnare, exempelvis i fråga om vissa delar som ingår i lärokursen. Sådana kommuner som är utbildningsanordnare kan dessutom avtala om till exempel kommunvisa elevplatser i enlighet med 13 § 2 mom. i denna lag samt genomföra andra avtalsenliga arrangemang genom vilka kommunerna utökar tillgängligheten till grundläggande konstundervisning för sina invånare. Vid samarbete mellan sådana kommuner som är utbildningsanordnare iakttas 8 kap. i kommunallagen. I princip begränsar den rätt till statsandel för grundläggande konstundervisning enligt antalet undervisningstimmar eller det tillstånd att ordna utbildning som beviljats en utbildningsanordnare en överföring av hela ansvaret för anordnandet av utbildningen på någon annan utbildningsanordnare.

Paragrafens *2 mom.* motsvarar i huvudsak andra meningen i 4 § i den gällande lagen. Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla bestämmelser om att utbildningsanordnaren kan ordna utbildningen så att en registrerad sammanslutning eller stiftelse, som inte har ett i 5 § avsett anordnartillstånd, genomför grundläggande konstundervisning på grundval av ett avtal. Utbildningsanordnaren svarar därvid för att utbildningen ordnas i enlighet med denna lag. Med en avtalspart enligt paragrafens 2 mom. avses en sådan sammanslutning eller stiftelse som ger undervisning vars verksamhet inte finansieras med statsandel för grundläggande konstundervisning enligt antalet undervisningstimmar. Utbildningsanordnaren kan enligt förslaget till exempel avtala med en privat förening om att föreningen tillhandahåller sådana studier eller utbildningsdelar som ingår i lärokursen för den grundläggande konstundervisningen vid en läroanstalt som föreningen är huvudman för. Utbildningsanordnare ska liksom för närvarande svara för lagstadgade offentliga förvaltningsuppgifter när denne skaffar utbildning i enlighet med 4 § i den gällande lagen. Offentliga förvaltningsuppgifter är beslut om elevantagning samt om elevavgifter, för vilka utbildningsanordnaren inte genom avtal kan överföra ansvaret för på en registrerad sammanslutning eller stiftelse. Avsikten är inte att ändra på nuläget i fråga om utbildningsanordnarens lagstadgade uppgifter eller ansvar. Det bör beaktas att utbildningsanordnarens rätt till statsandel per undervisningstimme för grundläggande konstundervisning eller tillstånd att ordna utbildning i princip begränsar överföringen av genomförandet av alla studier som ingår i lärokursen till en registrerad sammanslutning eller stiftelse.

Vid ordnandet av utbildning enligt 2 mom. ska lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) beaktas, om det är fråga om upphandling som omfattas av lagens tillämpningsområde. Dessutom bör bestämmelserna i mervärdesskattelagen (1501/1993) beaktas vid ordnandet av utbildningen bl.a. så att undervisningen uppfyller villkoren i 39 och 40 §.

5 §. Tillstånd att ordna utbildning. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 3 § i den gällande lagen. Paragrafens *1 mom.* föreslås innehålla bestämmelser om att undervisnings- och kulturministeriet på ansökan inom ramen för statsbudgeten kan bevilja en samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna grundläggande konstundervisning samt rätt till statsandel. Beslutet grundar sig på ministeriets helhetsprövning där man utöver statsbudgeten även ska beakta de villkor som anges i paragrafens 2 mom.

Paragrafens *2 mom.* innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att en sökande ska beviljas anordnartillstånd. Ett sådant tillstånd kan beviljas en sökande som har de yrkesmässiga, verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar som behövs för att ordna den utbildning ansökan gäller på ett ändamålsenligt sätt. En ytterligare förutsättning är att den utbildning som

sökanden ordnar är behövlig med beaktande av det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst. Med yrkesmässiga förutsättningar avses till exempel att läroplanerna har utarbetats i enlighet med de av Utbildningsstyrelsen fastställda grunderna för läroplanen och att läroanstalten har ett tillräckligt antal anställda som uppfyller de föreskrivna behörighetsvillkoren. Med behövliga verksamhetsförutsättningar avses till exempel en etablerad undervisningsverksamhet och samarbetsformer i anslutning till ordnandet av utbildning eller undervisningsverksamhet samt tillgängliga lokaler, inventarier eller undervisningsmateriel. Med ekonomiska förutsättningar avses till exempel en ändamålsenlig ekonomi och ekonomiplanering inom utbildningsverksamheten. I fråga om det riksomfattande eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet granskas vilken annan grundläggande konstundervisning som genomförs i de kommuner där utbildningsanordnaren i förslaget avser att ordna grundläggande konstundervisning. Syftet med undervisningsverksamheten inom den grundläggande konstundervisningen får inte vara att eftersträva ekonomisk vinst, och en privat sammanslutning får till exempel inte dela ut dividend till en aktieägare eller ge en aktieägare eller någon annan som deltar i verksamheten någon annan ekonomisk fördel.

I 3 *mom.* finns bestämmelser om innehållet i ett anordnartillstånd. I tillståndet anges de kommuner i vilka grundläggande konstundervisning ordnas, undervisningsspråken, konstområden samt övriga behövliga villkor som gäller ordnandet av utbildningen. Andra behövliga villkor som hänför sig till ordnandet av utbildning kan till exempel gälla genomförandet av undervisningen på riksnivå med hjälp av distansförbindelser. I tillståndet anges som undervisningsspråk båda eller det ena av Finlands nationalspråk, men undervisning kan utöver nationalspråken också ges på andra språk.

Paragrafens 4 *mom.* innehåller ett bemyndigande enligt vilket bestämmelser om förfarandena för ansökan om tillstånd samt om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §. Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 3 § 3 *mom.* i den gällande lagen. Enligt den föreslagna paragrafens 1 *mom.* beslutar undervisnings- och kulturministeriet efter ansökan av utbildningsanordnaren om ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning. Vid behandlingen av ansökan ska de förutsättningar som föreskrivs för beviljande av anordnartillstånd iaktas i tillämpliga delar. Utbildningsanordnaren ska meddela om förändringar, såsom att det har skett förändringar i verksamheten vid den läroanstalt som anordnartillståndet gäller eller att utbildning inte längre ordnas i de kommuner eller inom de konstområden som anges i anordnartillståndet. I så fall beslutar ministeriet om ändring av anordnartillståndet. Dessutom ska utbildningsanordnaren meddela om den beslutar att upphöra med ordnandet av grundläggande konstundervisning. I så fall återkallar ministeriet anordnartillståndet.

Enligt 2 *mom.* ska undervisnings- och kulturministeriet regelbundet följa upp att förutsättningarna för tillstånd att ordna utbildning uppfylls. Uppföljningen kan ske till exempel genom att be utbildningsanordnaren redogöra för hur de yrkesmässiga, funktionella och ekonomiska förutsättningarna har uppfyllts.

I 3 *mom.* föreskrivs det om situationer där ett tillstånd kan ändras eller återkallas utan ansökan. Förutsättningarna i den föreslagna bestämmelsen motsvarar i huvudsak de förutsättningar för återkallande av tillstånd som anges i 3 § 3 *mom.* i den gällande lagen. Tillståndet behöver dock inte nödvändigtvis återkallas i sin helhet, utan även en ändring av tillståndet kan utgöra en tillräcklig åtgärd. Tillståndet kan återkallas, om det är uppenbart att anordnandet av utbildningen har upphört även om utbildningsanordnaren inte har ansökt om återkallande av tillståndet. Till

skillnad från nuläget föreskrivs det dessutom att ett lagstridigt förfarande väsentligt ska vara i strid med lagen för att tillståndet ska kunna ändras eller återkallas på basis av detta. Den föreslagna formuleringen motsvarar bättre kraven enligt de allmänna rättsprinciperna för förvaltningen på att en myndighet utövar sin behörighet enbart för ändamål som är godtagbara enligt lag och att myndighetens åtgärder ska stå i rätt proportion till det mål som eftersträvas med dem. Till exempel om undervisning inom något konstområde ordnas väsentlig i strid med den föreslagna lagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, ska rätten att ordna utbildning inom konstområdet i fråga kunna strykas ur tillståndet utan att detta i övrigt påverkar tillståndet att ordna utbildning.

Bestämmelser om hörande av utbildningsanordnaren och om annat förfarande vid ändring eller återkallande av tillstånd att ordna utbildning finns i den förvaltningslag (434/2003) som tillämpas som allmän lag. Dessutom föreskrivs i det föreslagna 3 mom. att ministeriet ska ge utbildningsanordnaren möjlighet att avhjälpa bristerna inom en skäligen tid innan tillståndet återkallas ändras eller återkallas. Bestämmelsen är ny jämfört med den gällande lagen, och begränsar ministeriets prövningsrätt samt garanterar utbildningsanordnarens rättsskydd. Utbildningsanordnaren ska vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna utan obefogat dröjsmål eller, om bristerna inte kan avhjälpas omedelbart, lägga fram en plan för avhjälpande av bristerna, vars godtagbarhet ministeriet ska bedöma innan det fattar något beslut i ärendet. Tillståndet kan enligt förslaget trots vidtagna åtgärder eller planer ändras eller återkallas, om undervisnings- och kulturministeriet bedömer att åtgärderna eller planerna inte är tillräckliga eller genomförbara.

7 §. Samarbete. Paragrafen är ny. I paragrafen föreskrivs det om samarbetet mellan de utbildningsanordnare som avses i 2 § 1 mom. och om samarbetet med andra aktörer. Enligt den föreslagna paragrafen ska utbildningsanordnaren bedriva verksamheten i samarbete med övriga utbildningsanordnare som avses i denna lag samt vid behov med andra aktörer. Samarbetet inom den grundläggande konstundervisningen kan till exempel hänföra sig till strategisk utveckling av verksamheten, en mångsidig utveckling av pedagogiken inom undervisningen och lärmiljöerna samt till anordnande av undervisning eller samarbete om lokaler. Samarbetet kan dessutom gälla utveckling och genomförande av undervisning på bägge nationalspråken. Med andra aktörer som behövs avses i detta sammanhang, till exempel offentliga eller privata läroanstalter för grundläggande konstundervisning som omfattas av annan statsandelsfinansiering än statsandelsfinansiering per undervisningstimme, övriga läroanstalter, aktörer inom småbarnspedagogiken eller skolor, eller andra offentliga eller privata aktörer inom konst- och kultursektorn, ungdomssektorn eller social- och hälsovården. Samarbetet kan till exempel gälla främjande av samarbetet mellan småbarnspedagogiken och den grundläggande konstundervisningen eller stärkande av samarbetet mellan hobbyverksamhet för unga och grundläggande konstundervisning enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet som avses i ungdomslagen (1285/2016) eller stödjande av studievägar för elever som avancerar mot en professionell karriär.

Utgångspunkten för samarbetet är de lokala förhållandena och resurserna för utbildningsanordnarna, såsom det geografiska läget, den regionala befolkningsstrukturen, de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten, lokaler som lämpar sig för undervisning eller andra motsvarande omständigheter. Samarbetet kan också gälla annan konst- och kulturverksamhet som ordnas i samband med grundläggande konstundervisning.

8 §. Ansvarsuppgift Paragrafen är ny. I paragrafens 1 mom. föreskrivs enligt förslaget om att syftet med en ansvarsuppgift inom den grundläggande konstundervisningen är att genomföra och utveckla modeller och bästa praxis som anknyter till pedagogiken, verksamhetskulturen, lärmiljöerna och tillgången till undervisning på nationalspråken vid läroanstalter inom den

grundläggande konstundervisningen samt främja samarbetet mellan utbildningsanordnare på nationell och regional nivå. Syftet med ansvarsuppgiften är att förbättra tillgängligheten till och tillgången till samt kvaliteten på den grundläggande konstundervisningen. Målet är att stärka samarbetet mellan aktörerna och en effektiv resursanvändning. Det kan till exempel vara fråga om samordning av verksamhet, kommunikation eller sådan pedagogisk utveckling av verksamheten som baserar sig på aktuell kunskap och som är verkningsfull och där nyttan av den är omfattande och riktar sig till så många läroanstalter som möjligt som genomför grundläggande konstundervisning.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 *mom.* kan undervisnings- och kulturministeriet på ansökan bevilja ansvarsuppgiften till en sådan kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse eller en statlig läroanstalt som med tanke på skötseln av denna uppgift har mångsidig kännedom om grundläggande konstundervisning på nationell eller regional nivå, samt tillräckliga resurser för att sköta denna uppgift. Beslutet ska grunda sig på ministeriets helhetsprövning.

I 3 *mom.* föreskrivs det enligt förslaget om indragning av ansvarsuppgiften. Ansvarsuppgiften ska kunna återkallas endast i händelse av väsentlig försummelse. För att en sådan uppgift ska få återkallas krävs dessutom att aktören trots anmärkningar inte har rättat till sin försummelse.

Den föreslagna paragrafens 4 *mom.* innehåller ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om innehållet i och ansökan om ansvarsuppgiften utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §. Statsandel. Den föreslagna paragrafens 1 *mom.* motsvarar 11 § 1 *mom.* i den gällande lagen. Enligt 1 § föreslås en kommun som ordnar grundläggande konstundervisning få statsandel enligt antalet invånare i kommunen så som föreskrivs i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021).

Paragrafens 2, 3 och 4 *mom.* motsvarar 11 § 2 *mom.* i den gällande lagen, dvs. utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning ska fortsättningsvis beviljas kalkylerad statsandel enligt antalet undervisningstimmar. Liksom för närvarande ska kommunerna kunna ansöka om rätt till statsandel förhållande till antalet undervisningstimmar. På kommunens ansökan och i fråga om beslut i anslutning till ansökan tillämpas de bestämmelser om ansökan om samt beviljande, ändring och återkallande av tillstånd att ordna utbildning som avses i 5 och 6 §. Bestämmelser om den kalkylerade statsandel som baserar sig på antalet undervisningstimmar inom den grundläggande konstundervisningen finns dessutom i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

10 §. Fastställande av antalet prestationer Paragrafen är ny. I paragrafen föreskrivs det om omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av antalet prestationer inom den grundläggande konstundervisningen. Enligt paragrafens 1 *mom.* ska ministeriet, när det fastställer antalet prestationer som läggs till grund för statsandelen för grundläggande konstundervisning i enlighet med 49 § 1 *mom.* i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet beakta det antal undervisningstimmar som genomförts vid utbildningsanordnarens läroanstalt under de tre föregående finansåren, det faktiska elevantalet och antalet elever som slutfört lärokursen samt den regionala tillgången till detta slags utbildning.

Liksom i nuläget ska undervisnings- och kulturministeriet för varje utbildningsanordnare besluta om antalet undervisningstimmar per läroanstalt som används som kalkylerad statsandelgrund. Enligt 49 § 1 *mom.* i finansieringslagen fastställer ministeriet årligen det antal

prestationer som läggs till grund för finansieringen för det följande finansåret. Utfallet av antalet undervisningstimmar granskas utifrån uppgifterna i Utbildningsstyrelsens statistik över statsandelar enligt medeltalet av det faktiska antalet undervisningstimmar för de tre föregående åren. Avsikten är att viktningen av de faktiska antalet undervisningstimmar som beaktas vid fastställandet av antalet prestationer ska vara 93 procent i det inledande skedet av ibruktagandet av finansieringsmodellen. Således grundar sig största delen av det antal prestationer som fastställs på antalet undervisningstimmar och bildar en så kallad grunddel av antalet prestationer.

Utfallet av det faktiska elevantalet samt antalet elever som slutfört lärokursen ska granskas utifrån uppgifterna i Utbildningsstyrelsens statistik över statsandelar också utifrån det faktiska elevantalet under de tre föregående åren och antalet elever som slutfört lärokursen. Avsikten är att viktningen av det elevantal som ska beaktas vid fastställandet av antalet prestationer och antalet elever som slutfört lärokursen ska vara 7 procent i början av ibruktagandet av finansieringsmodellen och fördela sig så att 6 procent av prestationerna fastställs på basis av elevantalet och 1 procent på basis av antalet elever som slutfört lärokursen. Denna andel på 7 procent utgör enligt förslaget en så kallad tilläggsdel till antalet prestationer. Beräkningen ska vara proportionell, dvs. vid fastställandet av prestationerna beaktas läroanstaltens faktiska elevantal i förhållande till samtliga elever inom grundläggande konstundervisning. Vid fastställandet av antalet prestationer beaktas likaså antalet elever som slutfört läroanstaltens lärokurs i förhållande till samtliga elever som slutfört den grundläggande konstundervisningens lärokurs.

Avsikten är att viktningen av det faktiska elevantalet och antalet elever som slutfört lärokursen vid fastställandet av antalet prestationer stegvis ska höjas under årens lopp, så att viktningen av det faktiska antalet undervisningstimmar som beaktas vid fastställandet av antalet prestationer senast år 2040 ska uppgå till minst 75 procent, och viktningen av elevantalet och antalet elever som slutfört lärokursen sammanlagt högst 25 procent.

Genom att beakta den regionala tillgången till utbildning strävar man efter att trygga tillgången till grundläggande konstundervisning också i sådana områden där befolkningen minskar särskilt i fråga om barn och unga. Avsikten är att på lång sikt se till att elevernas möjligheter att delta i grundläggande konstundervisning inte äventyras oskäligt. Avsikten är att detta ska genomföras genom att man i det skede finansieringsmodellen tas i bruk i fråga om de prestationer som fastställs som grund för statsandelen för de nuvarande utbildningsanordnarna som får statsandel fastställer en miniminivå per läroanstalt (s.k. tillgänglighetsnivå), som är 60 procent av medeltalet av de fastställda antalet undervisningstimmar under de tre föregående åren. Avsikten är att miniminivån i fortsättningen ska fastställas också för alla nya statsandelsaktörer i det skede då behövliga uppgifter finns att tillgå. Om antalet faktiska undervisningstimmar vid utbildningsanordnarens läroanstalt sjunker till eller under den fastställda miniminivån, beviljas finansiering för alla faktiska undervisningstimmar vid läroanstalten.

I statsbudgeten bestäms förutom det anslag som kan användas för statsandelen även det maximala antalet undervisningstimmar som används som kalkylerad statsandelsgrund. Maximiantalet prestationer enligt statsbudgeten begränsar antalet undervisningstimmar som fastställs som beräkningsgrund för statsandelen, och de fastställda antalet undervisningstimmar motsvarar inte helt det faktiska antalet undervisningstimmar. Det föreslås att fördelningen mellan musik och andra konstområden slopas i budgeten i fråga om det maximala antalet prestationer som används som beräkningsgrund för statsandelen. Avsikten är att eventuella negativa konsekvenser av finansieringsmodellen för antalet prestationer som fastställs som grund för statsandelen begränsas från fall till fall så att minskningen av antalet prestationer som

utbildningsanordnaren ska finansiera är högst 8 procent per år. Om utbildningsanordnaren driver flera läroanstalter, är avdraget högst 8 procent per år för respektive läroanstalt.

Enligt 2 mom. ska i det faktiska antalet undervisningstimmar enligt 1 mom. inte inkluderas sådana per elev avlagda undervisningstimmar som överstiger 1 500 undervisningstimmar per lärokurs. I det faktiska antalet elever inkluderas inte sådana som redan fått 1 500 timmar undervisning per lärokurs vid läroanstalten. Läroanstalterna bör enligt förslaget ha aktuella uppgifter om antalet elever och antalet undervisningstimmar, eftersom det antal undervisningstimmar per elev som finansieras på statsandelsbasis kan vara högst 1 500 undervisningstimmar. Genom begränsningen på 1 500 undervisningstimmar eftersträvas att främja tillgängligheten för alla. Avsikten är att föreskriva exakt om det maximala antalet prestationer per elev och lärokurs vid läroanstalten som kan användas för fullföljande av lärokursen och förvärvande av det kunnande som uppnås genom lärokursen. Efter att de mål för den grundläggande konstundervisningens lärokurs som anges i grunderna för läroplanen har uppnåtts och efter högst 1 500 undervisningstimmar, ska platser frigöras för nya elever. Det föreslagna maxiantalet undervisningstimmar på 1 500 gör det möjligt att uppveckla det fördjupade kunnande hos elever inom olika konstgrenar som utbildningsformen ger. 1 500 timmar undervisning är 200 timmar mer än den nuvarande fördjupade lärokursens kalkylerade omfattning. Den kalkylerade omfattningen har dock tolkats på olika sätt vid läroanstalterna, och variationsintervallet i fråga om omfattningen av de studier som eleverna genomfört inom olika konstområden och vid olika läroanstalter och som finansierats med statsandelsfinansiering för grundläggande konstundervisning har varit betydande, och den mängd undervisning som eleverna fått per lärokurs har inte genomförts jämligt vid läroanstalterna.

11 §. Statsunderstöd. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak 11 § 3 mom. i den gällande lagen. Enligt paragrafens 1 mom. kan utbildningsanordnaren, inom ramen för det anslag som beviljats i statsbudgeten, beviljas statsunderstöd. Därtill kan för skötseln av en sådan ansvarsuppgift som avses i ovan 8 § beviljas statsunderstöd. Bestämmelser om beviljande av statsunderstöd finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

I 2 mom. föreskrivs det att statsunderstöd också kan beviljas för investeringar. Statsbidragsmyndighet i ärenden som gäller investeringsunderstöd är enligt förslaget Tillstånds- och tillsynsverket. På investeringsunderstöd tillämpas inte lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

12 §. Personal. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 9 § 1 och 2 mom. i den gällande lagen. I första meningen i 1 mom. föreskrivs att en läroanstalt som ger grundläggande kostundervisning ska ha en rektor som svarar för verksamheten och tillräckligt många ordinarie lärare för att kunna ordna undervisningen på ett ändamålsenligt sätt. Rektorstjänsten eller rektorsuppgiften kan vara gemensam för flera läroanstalter, men rektorn ska de facto kunna svara för läroanstaltens verksamhet. Rektorn ansvarar således för ledningen av läroanstalten, även om det vid läroanstalten finns till exempel en biträdande rektor eller prorektor. Läroanstalten ska ha ett tillräckligt antal lärare i ordinarie tjänste- eller arbetsavtalsförhållande. Genom ett tillräckligt antal ordinarie lärare tryggas bland annat en långsiktig utveckling av undervisningsverksamheten och läroanstaltens verksamhetskultur samt verksamhetens kvalitet, kontinuitet och genomslag vid läroanstalten.

Vad som är ett tillräckligt antal ordinarie lärare beror på de till exempel vilka konstområden som det undervisas i, elevantalet samt om undervisningen ges individuellt eller som gruppundervisning. Det ska också få finnas annan personal vid läroanstalten.

I den andra meningen i 1 mom. föreskrivs det att bestämmelser om behörighetsvillkoren för rektor och lärare utfärdas genom förordning av statsrådet. För närvarande finns bestämmelser om behörighetsvillkoren för rektorer och lärare inom grundläggande konstundervisning i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998).

Paragrafens 2 mom. motsvarar delvis 9 § 3 mom. i den gällande lagen. Med stöd av momentet kan Tillstånds- och tillsynsverket av särskilda skäl bevilja dispens från behörighetsvillkoren för rektor. Tillstånds- och tillsynsverket kan därmed också bevilja den sökande tillstånd att avvika från examensvillkoren och de villkor som ställs på studierna. Särskilda skäl kan till exempel hänföra sig till sådan kompetens som sökanden förvärvat på annat sätt och som kan anses vara tillräcklig, såsom lång erfarenhet av ledningsuppgifter eller någon annan särskild kompetens.

13 §. Elevantagning Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om elevantagning. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 6 § 1 mom. i den gällande lagen. Enligt 1 mom. beslutar utbildningsanordnaren om antagning av elever. Utgångspunkten är att utbildningsanordnaren svarar för antagningen av elever och de administrativa beslut som gäller detta. Antagningen av elever är en väsentlig del av utbildningsanordnarens helhetsansvar och gäller anvisandet av elevplatser samt fördelningen av lärarresurserna i läroanstalterna.

Enligt 2 mom. kan en annan utbildningsanordnare än en statlig läroanstalt ingå avtal om att reservera elevplatser på basis av den sökandes hemkommun eller bostadsort. I ett sådant avtal kan kommunen avtala om kvoter för kommuninvånare eller motsvarande omständigheter. Enligt förslaget ska ett avtal där sökande från de kommuner som ingår avtalet ges företräde vid antagningen av elever kunna ingås mellan en eller flera kommuner eller utbildningsanordnare.

Enligt 3 mom. ska likvärdiga antagningsgrunder tillämpas på elevantagningen. Utbildningsanordnaren fattar således beslut om grunderna för antagningen av elever och om urvalsförfarandet. Urvalsförfarandet ska iaktta likställighetsprincipen och övriga grundlagsenliga principer. Enligt 3 mom. får utbildningsanordnaren vid antagningen ge företräde åt sökande på basis av ett sådant avtal som avses i 2 mom., till sökande från den egna kommunen i utbildning som ordnas av kommunen ock till sökande som är under 18 år när studierna inleds. Företräde får endast ges i en situation där det finns fler sökande än av utbildningsanordnaren erbjudna platser. Bestämmelsen förpliktigar inte utbildningsanordnaren att använda sig av möjligheten att ge företräde, utan lämnar avgörandet till utbildningsanordnarens prövning.

Enligt 6 § 1 mom. i Finlands grundlag är alla lika inför lagen. Ifrågavarande jämlikhetsbestämmelse kompletteras av diskrimineringsförbudet enligt 6 § 2 mom. i grundlagen. Enligt det får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Exempel på orsaker som anknyter till person är bland annat boningsort (RP 309/1993 rd, s. 47).

Bestämmelsen om företräde enligt avtal och enligt boningsort har fogats till det gällande 6 § 2 mom. genom lag år 2000 (518/2000). I grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 9/2000 rd) om regeringens proposition med förslag till den lagen (RP 10/2000) bedömde utskottet företrädesbestämmelsen i relation till diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. grundlagen. Enligt utlåtandet får diskrimineringsförbudet ännu större betydelse genom att 16 § 2 mom. grundlagen föreskriver att det allmänna ska säkerställa lika möjligheter för var och en att enligt sin förmåga och sina särskilda behov också få annan än grundläggande utbildning. Vid bedömningen av huruvida det fanns ett enligt 6 § 2 mom. i grundlagen godtagbart skäl för den föreslagna bestämmelsen om elevantagning, konstaterade grundlagsutskottet att grundläggande

konstundervisning är en frivillig uppgift för kommunerna som de kan åta sig med stöd av självstyrelsen. På så sätt eftersträvar kommunerna i överensstämmelse med 1 § 3 mom. kommunallagen att främja sina invånares välfärd. Enligt utlåtandet eftersträvar en kommun samma mål när den med hjälp av ett avtal om finansiering och elevplatser vill tillförsäkra sina invånare möjligheter att få grundundervisning i konst hos någon annan huvudman. Utskottet anser därmed att de föreslagna bestämmelserna om elevantagning kan betraktas som ett godtagbart skäl i enlighet med 6 § 2 mom. grundlagen och i sista hand går tillbaka till den kommunala självstyrelsen enligt 121 § grundlagen.

Enligt 1 § 2 mom. i den gällande kommunallagen ska kommunen främja sina invånares välfärd och sitt områdes livskraft samt ordna tjänsterna för sina invånare på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Därmed vore det ändamålsenligt att föreskriva om saken på motsvarande sätt som i gällande lag.

En bestämmelse om företräde som grundar sig på den sökandes ålder i enlighet med paragrafens 3 mom. 3 punkten som är ny jämfört med gällande lag föreslås också, och ska gälla alla sökande som inte fyllt 18 år oavsett till vilken utbildningsanordnare ett barn eller en ung person under 18 år. Därmed ska också en statlig läroanstalt som fungerar som utbildningsanordnare om den så önskar kunna tillämpa den föreslagna prioriteringsbestämmelsen. Syftet med att ge sökande företräde på grund av ålder är att trygga och främja tillgängligheten till grundläggande konstundervisning för barn och unga under 18 år. Bestämmelsen ska också ge utbildningsanordnaren en laglig grund för att verka till förmån för barnets bästa i situationer där det finns ett begränsat antal elevplatser att tillgå. Det föreslås att åldersgränsen för eleven ska bestämmas från och med tidpunkten för inledandet av studierna. Detta förtydligar tillämpningen av åldersgränsen och förhindrar att det uppstår ett tolkningsproblem relaterat till tiden mellan tidpunkten för inlämnandet av ansökan och tidpunkten för inledandet av studierna. Den föreslagna åldersgränsen på 18 år grundar sig på artikel 1 i barnkonventionen, där med barn avses varje människa som inte fyllt 18 år.

Vid givande av företräde ska principen om likställdhet iakttas i enlighet med 3 mom. Detta innebär att 6 § 2 mom. i grundlagen och diskrimineringslagen ska iakttas när företräde ges. Företräde kan således endast ges i enlighet med den grund som föreskrivs i 2 mom. och de sökande får inte försättas i ojämlig ställning på grunder som strider mot diskrimineringsförbudet, så som kön, språk, religion, ursprung eller funktionsnedsättning. Givande av företräde får inte leda till oskälig ojämlighet, utan ska ställas i relation till och vara motiverad i enlighet med lagens syfte.

Den föreslagna paragrafens 4 mom. motsvarar delvis 6 § 2 mom. i den gällande lagen. Enligt det föreslagna momentet ska utbildningsanordnaren ange hur företräde ges och på vilka grunder det sker i anslutning till ansökningsförfarandet. Detta ökar öppenheten och säkerställer de sökandes rättsskydd i och med att de på förhand känner till på vilka grunder antagningen av elever görs. I elevantagningen kan företräde som ges på grund av ålder till exempel ges genom att ge tilläggspoäng i inträdesprovet eller på något annat motsvarande sätt. Enligt 4 mom. får de elever som i ett antagningsförfarande ges företräde på basis av ett avtal eller sin bostadsort högst utgöra hälften av de elever som ska antas, och de alla ska uppfylla den kunskaps- och färdighetsnivå samt förmåga som förutsätts i elevantagningen.

Det föreslagna 5 mom. är nytt. I momentet föreskrivs att bestämmelserna om elevantagning i 2–4 mom. inte ska tillämpas på en elev som under studiernas gång övergår till att bli elev vid en annan läroanstalt, när övergången grundar sig på ett samarbete mellan dessa läroanstalter i fråga om genomförandet av undervisningen i enlighet med 4 §. Avsikten är att en elev som redan har antagits som elev inom grundläggande konstundervisning ska ha möjlighet att slutföra hela

lärokursen i en situation där utbildningen ordnas som ett samarbete i enlighet med 4 § i denna lag. Det kan till exempel gälla en situation där en elev fullgör lärokursen för den grundläggande utbildningen vid två olika läroanstalter. Därmed kan en elev först antas som elev vid den ena läroanstalt och sedan avlägga en del av studierna vid den andra läroanstalten. Detta förutsätter samarbete och överenskommelser om de studier som ingår i lärokursen och hur dessa delar ska genomföras. I en sådan samarbetsituation ska eleven enligt förslaget ha möjlighet att avlägga hela lärokursen, dvs. om eleven övergår från den ena läroanstalten till den andra, ska det antagningsförfarande som föreskrivs i denna paragraf inte längre tillämpas på eleven, utan han eller hon ska ha möjlighet att fortsätta studierna i enlighet med lärokursen så att de slutförs. Det ska sålunda vara möjligt för en elev att slutföra de studier som ingår i lärokursen för ett visst konstområde, om eleven fått beslut om att han eller hon har antagits som elev vid en läroanstalt i en situation där utbildningen ordnas som ett samarbete i enlighet med 4 § i denna lag.

14 §. Elevavgifter. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak 12 § i den gällande lagen. Enligt den föreslagna paragrafens *1 mom.* kan skäligen avgifter för undervisningen tas ut av eleverna. Skäligheten för de avgifter som tas ut av eleverna ska bedömas i förhållande till undervisningens omfattning och kvalitet samt kostnaderna för den. I momentets andra mening föreskrivs om elevens rätt att av utbildningsanordnaren på begäran få ett beslut om den avgift som tas ut. Den föreslagna bestämmelsen om rätten att få ett beslut om elevavgiften anknyter till 10 § 2 mom. i den gällande lagen och är jämfört med den paragrafen ny till den del det är eleven som förutsätts begära att få ett beslut. Därigenom innebär den en ändring jämfört med nuläget, i och med att beslut om en elevavgift endast fattas på elevens begäran. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att minska utbildningsanordnarens administrativa börda i fråga om beslutsfattande om elevavgifter, utan att för den skull inskränka på elevernas rättssäkerhet. Den föreslagna bestämmelsen sammanhänger med 17 och 18 §, där det föreskrivs om ändringssökande som gäller elevavgifter.

Enligt *2 mom.* kan den kommun som är utbildningsanordnare fastställa avgifter till olika belopp för elever från den egna kommunen och för andra elever. Om andra utbildningsanordnare än statliga läroanstalter har ingått ett avtal sinsemellan om kostnadsfördelningen för anordnandet av utbildningen, kan kommunen dessutom bestämma att elevavgifterna ska vara olika stora för de elever som omfattas av avtalet jämfört med avgiften för andra elever.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 9/2000 rd) bedömt vad som är en skälig avgift och avgifter av olika storlek och konstaterat att det på grund av den kommunala självstyrelsen finns godtagbara skäl för olika stora elevavgifter. Grundlagsutskottet betonade dock att elevavgifterna måste i vilket fall som helst alltid vara skäliga på det sätt som nämns i den föreslagna bestämmelsen och att skillnaderna mellan avgifterna inte får vara oskäligt stora.

I *3 mom.* föreskrivs det om dröjsmålsränta på avgifterna och om avgifternas utsökbarhet. Enligt den föreslagna bestämmelsen får en årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen med iakttagande av räntelagen (633/1982), om en avgift enligt denna lag som tas ut av den studerande inte har betalats på förfallodagen. Avgiften är enligt förslaget direkt utsökningsbar och bestämmelser om indrivning av den finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Att den dröjsmålsränta som avses i momentet läggs till fakturan för elevavgiften eller att avgiften överförs till indrivning är till sin natur förvaltningsuppgifter av teknisk natur som hänför sig till behandlingen av betalningar och inbegriper inte något självständigt beslutsfattande. Sådana uppgifter i anslutning till faktureringen av elevavgifterna behöver således inte utbildningsanordnaren sköta själv, till exempel i sådana fall där utbildningen ordnas i enlighet med 4 § 2 mom. i lagen.

15 §. Bedömning av elevens kunskande samt betyg och intyg. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 8 § i den gällande lagen. Enligt 1 mom. är syftet med elevbedömningen att handleda och sporra eleverna i deras studier och utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva. Elevens kunskande ska bedömas mångsidigt. Det handlar om en bedömning av nivån på elevens kunskande i fråga om kunskaper och färdigheter. Beslut om bedömningsmetoder och -sätt fattas enligt förslaget av utbildningsanordnaren i enlighet med läroplansgrunderna.

I 2 mom. föreskrivs det att bedömningen av kunskandet ska göras och beslut om bedömningen fattas av en lärare vid läroanstalten. Bestämmelsen är ny i förhållande till den i den gällande lagen. Genom bestämmelsen åläggs elevens lärare, som är förtrogen med elevens kunskande och hur elevens studier framskrider, ansvaret för bedömningen. Om eleven har flera lärare, kan lärarna gemensamt besluta om bedömningen av elevens kunskande.

Enligt 3 mom. ska en elev som slutfört lärokursen i grundläggande konstundervisning ges ett avgångsbetyg. Bestämmelsen är till denna del ny i förhållande till den i den gällande lagen. Enligt förslaget lyfts elevens rätt till ett avgångsbetyg upp på lagnivå så att det kunskande eleven förvärvat i den grundläggande konstundervisningen kan identifieras och erkännas bättre än för närvarande. Erkännande och identifiering av kunskande som eleven förvärvat inom den grundläggande konstundervisningen gäller till exempel att sådant kunskande som eleven förvärvat inom grundläggande konstundervisning tillgodoräknas inom andra utbildningsformer eller om att sådant kunskande och sådana färdigheter som eleven tillägnat sig inom den grundläggande konstundervisningen erkänns och utnyttjats inom andra livsområden. Syftet med avgångsbetyget är att påvisa de studier eleven avlagt samt på vilken nivå hans eller hennes kunskande bedöms vara. Utbildningsanordnaren ska svara för att eleven får ett avgångsbetyg. Enligt samma moment beslutar Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen om elevbedömningen, andra intyg som ges till eleven samt om uppgifterna som ska antecknas i betyget eller något annat intyg. Med andra betyg och intyg avses till exempel intyg över deltagande i undervisningen eller ett partiellt intyg.

16 §. Ny bedömning av elevens kunskande samt omprövning av bedömningen. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om en ny bedömning och om omprövning av elevens kunskande. Bestämmelsen motsvarar delvis 10 § 1 mom. i den gällande lagen. Enligt den föreslagna paragrafen får bedömningen av elevens kunskande inte överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, kan hos läraren eller lärarna begära ny bedömning inom två månader från delfäendet av bedömningen eller avgörandet. Skillnaden jämfört med den gällande lagens 10 § 1 mom. är att utöver vårdnadshavaren ska också någon annan laglig företrädare för eleven samt den elev som fyllt 15 år själv ha rätt att söka ändring. Rätten för eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan företrädare ska vara parallella rättigheter. Elevens rätt att själv begära omprövning står i samklang med bestämmelsen i förvaltningslagens (434/ 2003) 14 § 3 mom., enligt vilken en minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderåriges person eller personliga fördel eller rätt. Om elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven, eller en elev som fyllt 15 år är missnöjd med den nya bedömningen eller med det avgörande genom vilket begäran har avslagits kan i frågavarande person begära omprövning av bedömningen hos rektorn inom två månader från delfäendet av bedömningen eller avgörandet.

17 §. Begäran om omprövning. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om beslut i vilka ändring kan sökas genom begäran om omprövning. Det är fråga om beslut som gäller beviljande, ändring eller återkallelse av tillstånd att ordna utbildning eller rätt till statsandel per undervisningstimme, såsom beslut om elevantagning och elevavgifter. Den föreslagna

paragrafen motsvarar delvis 10 § 2 mom. i den gällande lagen. Enligt den föreslagna paragrafens *1 mom.* får omprövning begäras hos undervisnings- och kulturministeriet i ett beslut som avses i 5 och 6 § samt 9 § 3 mom. Det är fråga om beviljande, ändring eller återkallande av anordnartillstånd samt om förvaltningsbeslut som gäller rätten till statsandel per undervisningstimme.

I *2 mom.* föreskrivs det enligt förslaget att elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, får hos Tillstånds- och tillsynsverket begära omprövning i ett sådant beslut om antagning av eleven och i ett sådant beslut om elevavgift som avses i 13 och 14 §. I fråga om sökande av ändring i ärenden som gäller elevantagning föreskrivs enligt förslaget på motsvarande sätt som för närvarande en besvärstid på 14 dagar, eftersom det gäller ärenden som är av brådskande natur. Det innebär också att tiden för sökande av ändring börjar löpa från och med delgivningen av beslutet till eleven eller elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven.

I *3 mom.* föreslås en informativ hänvisning till vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). Allmänna bestämmelser om begäran om omprövning finns i 7 a kap. i förvaltningslagen. Detta innebär bland annat att tiden för att söka ändring i ett beslut enligt *1 mom.* är 30 dagar.

18 §. Sökande av ändring hos förvaltningsdomstol. I den föreslagna paragrafen föreskrivs att det beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär som gäller elevantagning ska på motsvarande sätt som för närvarande anföras inom en besvärstid på 14 dagar, eftersom det gäller ärenden som är av brådskande natur. Sökande av ändring inleds i och med delgivningen av beslutet till eleven eller elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven. Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som gäller elevavgift eller elevantagning får enligt förslaget inte överklagas genom besvär. Detta är förenligt med andra lagar som gäller utbildning, såsom gymnasielagen (714/2018) och lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Ett förvaltningsbeslut som gäller elevantagning handlar inte om en subjektiv rätt, utan om ett beslut som är underkastat utbildningsanordnarens prövning, till exempel i fråga beslut där antalet elevplatser är begränsat. Elevavgifterna är inte avgifter av skattenatur, utan avgifter som tas ut för undervisning, och avgiftens skälighet kan därför bedömas i ett förvaltningsförfarande.

Det föreslagna *2 mom.* innehåller en informativ hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

19 §. Rätt att få information och anmälningsrätt. Innehållet i den föreslagna paragrafen är delvis nytt. I *1 mom.* föreskrivs det enligt förslaget om utbildningsanordnarens skyldighet att ge de statliga myndigheterna inom utbildningsförvaltningen de uppgifter som förutsätts för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen. I den gällande lagen finns inga särskilda bestämmelser om dessa myndigheters rätt att få andra uppgifter än sådana som behövs för fastställande av finansieringen. En regelbunden insamlingen av uppgifter behövs bland annat för att följa upp att villkoren i tillstånden av att ordna utbildning uppfylls och till stöd för utvecklingen av ifrågakvarande utbildningsform. Motsvarande bestämmelse finns i annan gällande lagstiftning som gäller utbildning.

Den föreslagna paragrafens *2 mom.* motsvarar 9 a § i den gällande lagen, men bestämmelsen har förtydligats genom att det till det föreslagna momentet fogats en preciserande hänvisning till personalen vid läroanstalter för grundläggande konstundervisning. Således föreskrivs enligt förslaget att den som hör till personalen vid en läroanstalt för grundläggande konstundervisning

trots tystnadsplikten har rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en gärning som hotar liv eller hälsa, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

20 §. Utvärdering av utbildningen. Paragrafen motsvarar i huvudsak 7 § i den gällande lagen. I syfte att förbättra utvecklingen av den grundläggande konstundervisningen och förutsättningarna för elevernas lärande ska utbildningsanordnaren i enlighet med 1 mom. utvärdera genomförandet av den utbildning utbildningsanordnaren ordnar och den undervisning som ges. Utbildningsanordnaren ska också regelbundet delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Externa utvärderingar görs bland annat av Nationella centret för utbildningsutvärdering. Utbildningsanordnaren ska publicera de centrala resultaten av de utvärderingar som utbildningsanordnaren har ordnat. Detta gäller utbildningsanordnarens egen bedömning samt bedömningar som görs av en utomstående aktör.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande som motsvarar den gällande bestämmelsen, enligt vilket närmare bestämmelser om utvärdering och utvecklande av den får utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om utvärdering av utbildning samt om utvecklande av den finns i statsrådets gällande förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009).

Den föreslagna paragrafens 3 mom. innehåller en informativ hänvisning till lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013). Bestämmelsen motsvarar den i den gällande lagen.

21 §. Straffrättsligt tjänste- och skadeståndsansvar. Paragrafen är ny. I paragrafen föreslås bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar till den del uppgifterna för personalen hos en privat utbildningsanordnare omfattar offentliga förvaltningsuppgifter. I utbildningsanordnarens verksamhet kan sådana offentliga förvaltningsuppgifter omfatta uppgifter som hänför sig till antagningen av elever enligt 13 § och fastställande av elevavgifter enligt 14 §. Hänvisningen till straffrättsligt tjänsteansvar betonar kravet på att offentliga förvaltningsuppgifter ska utföras lagenligt och omsorgsfullt.

Enligt förslaget sköts offentliga förvaltningsuppgifter vid en kommunal, samkommuns eller statlig läroanstalt av personal i tjänsteförhållande, för vars del det inte behöver föreskrivas särskilt om straffrättsligt tjänsteansvar.

Med avseende på skadeståndsansvar föreslås paragrafen för tydlighetens skull innehålla en hänvisning till skadeståndslagen.

22 §. Ikraftträdande. I 1 mom. i den föreslagna paragrafen föreskrivs det om lagens ikraftträdande. Den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning avses träda i kraft den 1 augusti 2027.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. upphävs den gällande lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998). Samtidigt upphävs förordningen om grundläggande konstundervisning (813/1998), som utfärdats med stöd av bemyndigandet av detta i den lagen.

Det föreslagna 3 mom. innehåller en sedvanlig hänvisningsbestämmelse, enligt vilken en hänvisning till den upphävda lagen någon annanstans i lagstiftningen avser efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen en hänvisning till den lagen.

Paragrafens 4 mom. föreslås innehålla bestämmelser om att 10 § i lagen ska tillämpas första gången på det antal prestationer som läggs till grund för statsandelen för finansieringsåret 2028. Genom bestämmelsen säkerställs det att förfarandena för beräkning av statsandelarna kan genomföras enligt en ändamålsenlig tidtabell.

23 §. Förordningar som förblir i kraft. I paragrafen föreslås bestämmelser om att de förordningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft.

24 §. Övergångsbestämmelse om tillstånd att ordna utbildning samt om rätt att få statsandel. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. förblir tillstånd att ordna utbildning som beviljats med stöd av den upphävda lagen i kraft vid ikraftträdandet av den lag som föreslås, och utbildningsanordnare som avses i den upphävda lagen får fortsätta sin verksamhet som utbildningsanordnare enligt den lag som föreslås här. Det bör beaktas att ministeriet enligt 6 § 2 mom. regelbundet följer upp att förutsättningarna för tillstånd att ordna utbildning uppfylls. Ministeriet har för avsikt att i början av övergångsperioden följa upp att förutsättningarna för de gällande anordnartillstånden uppfylls i samband med Utbildningsstyrelsens insamling av basuppgifter.

Med stöd av 2 mom. i den föreslagna paragrafen förblir ett beslut som har meddelats med stöd av den upphävda lagen och i vilket kommunen har beviljats rätt till statsandel enligt antalet undervisningstimmar i kraft vid den föreslagna lagens ikraftträdande. Ministeriet har också för avsikt att i början av övergångsperioden följa upp att förutsättningarna enligt de beslut som fattats för kommunerna uppfylls i samband med Utbildningsstyrelsens insamling av basuppgifter.

Med stöd av 3 mom. i den föreslagna paragrafen kan undervisnings- och kulturministeriet utan ansökan enligt 5 § ändra sådana anordnartillstånd som avses i 1 mom. och sådana beslut som avses i 2 mom. så att tillståndet gäller lärokursen enligt 3 § i den lag som föreslås här. Det är fråga om att ändra de tillstånd att ordna utbildning och beslut som beviljats med stöd av den upphävda lagen, så att det till dem fogas rätt att undervisa enligt lärokursen i de nya läroplansgrunderna. Ändringen föreslås vara avgiftsfri, eftersom den företas utan en sådan ansökan som förutsätts i lagen om grunderna för avgifter till staten (152/1990).

25 §. Övergångsbestämmelse som gäller grunderna för läroplanen samt läroplanerna. Med stöd av den föreslagna paragrafens 1 mom., ska en läroplan som utarbetats enligt den upphävda lagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den iakttas tills Utbildningsstyrelsen fattar beslut om ibruktagandet av de grunder för läroplaner som avses i 3 § 1 mom. i den lag som här föreslås och läroplaner som utarbetats enligt dem. Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget godkänna grunderna för läroplanen så att läroplaner som utarbetats enligt dessa kan tas i bruk senast den 1 augusti 2028. Avsikten är att läroplansgrunderna förnyas åren 2026—2027 så att det reserveras skäligen tid för att utarbeta de nya läroplanerna.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. ska utbildningsanordnaren, efter ikraftträdandet av den lag som föreslås och före grunderna för läroplanen enligt denna lag och läroplaner som utarbetats i enlighet med dem har tagits i bruk anta en elev för att slutföra lärokursen för grundläggande konstundervisning enligt de läroplaner som utarbetats i enlighet med grunderna för läroplaner enligt den upphävda lagen.

26 §. Övergångsbestämmelse om omfattningen av den utbildning som förs i den nationella informationsresursen för undervisning och utbildning. I den föreslagna paragrafen är det fråga om en övergångsbestämmelse med stöd av vilken uppgifter om lärokurser i enlighet med de

grunder för läroplanen som meddelats med stöd av den upphävda lagen, dvs. enligt den allmänna eller den fördjupade lärokursen, fortfarande kan föras in i den nationella informationsresursen för undervisning och utbildning.

7.2 Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att 3 mom. ändras så att det i paragrafen hänvisas till den lag om grundläggande konstundervisning som föreslås bli upphävd. Samtidigt förtydligas de övriga laghänvisningar som nämns i bestämmelsen så att det av bestämmelsen framgår att det är fråga om lagar som har upphävts. Med stöd av de upphävda lagarna har det beviljats statsunderstöd och statsandelar för anläggningsprojekt, för vilka det inte längre beviljas genom de föreslagna lagarna.

2 §. Tillämpning av lagen i vissa fall. Det föreslås att 1 mom. ändras så att det i momentet hänvisas till författningsnumret för den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning. Det föreslås att det inledande stycket till paragrafens 2 mom. preciseras, och därtill föreslås 2 § 2 mom. 10 punkten ändras så att hänvisningen till 11 § 3 mom. i den gällande lagen ersätts med en hänvisning till 9 § i den föreslagna lagen, som gäller statsandelen enligt antalet undervisningstimmar.

20 §. Statsandelen för driftskostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att hänvisningen till 11 § 3 mom. ersätts med en hänvisning till 9 § i den föreslagna lagen, som gäller statsandelen enligt antalet undervisningstimmar. Dessutom föreslås det att momentet ändras så att det motsvarar språkdräkten i 2 § 1 mom. i den föreslagna lagen. Därtill föreslås som en inbesparingsåtgärd att 2 mom. upphävs, eftersom bestämmelsen inte längre behövs. Enligt motiveringen till lagen (RP 177/2016 rd) har bestämmelsen anknutit till tackandet av det offentliga hållbarhetsunderskottet enligt statsminister Juha Sipiläs regeringsprogram som genomfördes åren 2017–2019 och den temporära nedskärningen i den offentliga sektorns semesterpenningar som ingick i det.

44 §. Statsunderstöd. Enligt förslaget fogas till paragrafen ett nytt 4 mom., enligt vilket kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga läroanstalter inom ramen för det anslag som beviljats i statsbudgeten kan beviljas statsunderstöd för skötseln av en sådan ansvarsuppgift som avses i 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning. Skötseln av ansvarsuppgiften täcks således med ett anslag som årligen reserveras i statsbudgeten.

7.3 Lag om nationella studie-, utbildnings- och examensregister

9 e §. Uppgifter om grundläggande konstundervisning. I 1 mom. föreslås en lagteknisk ändring på grund av att momentet innehållit en hänvisning till 7 a § i den gällande lagen om grundläggande konstundervisning, som enligt förslaget ska upphävas. Avsikten är att i 3 § i den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning föreskriva om den grundläggande konstundervisningens omfattning i form av studiepoäng, och därtill om en övergångsbestämmelse om att 7 a § ännu ska tillämpas när uppgifter om lärokurser i enlighet med den lag som ska upphävas förs in i den nationella informationsresursen för undervisning och utbildning.

7.4 Lagen om fritt bildningsarbete

3 §. Övriga uppgifter samt samarbete. Det föreslås att 2 mom. ändras så att hänvisningen till lagen om grundläggande konstundervisning ändras så att den är en hänvisning till den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning. Samtidigt ändras i paragrafen hänvisningen till gymnasielagen, så att den hänvisar till den gällande gymnasielagen.

7.5 Lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata

1 §. Tillämpningsområde. Hänvisningen i den gällande 1 mom. 6 punkten ändras enligt förslaget så att den hänvisar till den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning.

7.6 Lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering

2 §. Uppgifter. Det föreslås att hänvisningen i 2 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b ändras så att den hänvisar till den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning och rätt paragraf i den.

6 §. Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter. Det föreslås att hänvisningen i 6 § 1 mom. 3 punkten ändras så att den hänvisar till 15 § i den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning.

7.7 Lag om kommunernas kulturverksamhet

3 §. Kommunens uppgifter. Det föreslås att hänvisningen i den gällande 3 mom. 4 punkten ändras så att den hänvisar till den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning. Dessutom ändras hänvisningarna till andra lagar så att de hänvisar till den gällande museilagen och den gällande lagen om främjande av scenkonst.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I den föreslagna lagen om grundläggande konstundervisning ingår bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning. Avsikten är att utfärda en ny förordning av statsrådet om grundläggande konstundervisning och att ändra förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998). Avsikten är dessutom att ändra statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009).

Statsrådets förordning om grundläggande konstundervisning

Med stöd av 3 § 3 mom. i den lag som föreslås, utfärdas närmare bestämmelser om dimensioneringen av lärokursen inom den grundläggande konstundervisningen genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom en av statsrådet utfärdad förordning om grundläggande konstundervisning föreskriva att de studier som ingår i lärokursen för grundläggande konstundervisning poängsätts enligt deras längd och så att undervisning ges 16 undervisningstimmar per studiepoäng. Dessutom föreslås det att det med stöd av 5 § 4 mom. genom förordning av statsrådet föreskrivs om förfarandena vid ansökan om tillstånd att ordna utbildning samt om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan. Med stöd av 8 § 4 mom. utfärdas enligt förslaget närmare bestämmelser om en ansvarsuppgift inom den grundläggande konstundervisningen genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva att ansvarsuppgiften är för viss tid, eller vid behov kan beviljas tills vidare. Utkastet till förordning bifogas till propositionen.

Förordning om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet

Med stöd av 12 § 1 mom. i den lag som föreslås, bestäms behörighetsvillkoren för rektor och lärare genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om behörighet för rektor och lärare inom den grundläggande konstundervisningen finns i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998). Behörighetsförordningen uppdateras enligt förslaget på grund av den nya bestämmelsen om lärokursen inom den grundläggande konstundervisningen. Syftet med de föreslagna ändringarna är dessutom att lärarnas pedagogiska kompetens ska tas bättre i beaktande i den nya förordningen.

Det föreslås att bestämmelserna om behörighet för lärare som undervisar enligt fördjupad lärokurs i 19 § i den gällande förordningen slopas. Syftet med den föreslagna ändringen är att man i fortsättningen ska tillämpas samma bestämmelser på behörigheten för samtliga lärare inom grundläggande konstundervisning. Det föreslås bl.a. att 20 § i förordningen ändras så att behörigheten för lärare inom grundläggande konstundervisning förutsätter högskoleexamen samt pedagogiska studier på minst 60 studiepoäng. I särskilda fall föreslås behörigheten också gälla en person som har någon annan examen samt har slutfört pedagogiska studier som omfattar minst 60 studiepoäng, vilka dock kan avläggas inom en övergångsperiod på fem år.

För dem som redan har ansetts behöriga för det arbete de utför, tryggas detta genom övergångsbestämmelser. I utkastet till förordning föreslås det dessutom att bestämmelserna om universitetens behörighetsvillkor i fråga om grundläggande konstundervisning stryks, eftersom det inte finns något reellt behov av en sådan bestämmelse. Till övriga delar är de föreslagna ändringarna i behörighetsförordningen av lagteknisk natur. Utkastet till förordning bifogas till propositionen.

Statsrådets förordning om utvärdering av utbildningen

Enligt 20 § 2 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om utvärdering av utbildningen och utvecklande av den utfärdas genom förordning av statsrådet. Statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009) ändras så att hänvisningen ska gälla den nya lagen om grundläggande konstundervisning. Utkastet till förordning bifogas till propositionen.

9 Ikraftträdande

Det är mest ändamålsenligt att tidpunkten för ikraftträdandet av denna lag om grundläggande konstundervisning och de lagar som har samband med den infaller vid läsårsskiftet för läroanstalterna. Det föreslås därför att lagarna träder i kraft den 1 augusti 2027. Tidsplanen för ikraftträdandet vid läsårsskiftet stöder ett smidigt genomförande av lagen, när ändringarna i fråga om anordnandet av utbildningen kan beaktas utan att man blir tvungen att avgöra frågor i anslutning till detta under läsårets gång.

10 Verkställighet och uppföljning

Avsikten är att Utbildningsstyrelsen redan innan lagen träder i kraft ska inleda arbetet med att bereda grunderna för läroplanen för grundläggande konstundervisning, där läroplansgrunderna enligt den nya lärokursen ska fastställas. Avsikten är dessutom att undervisnings- och kulturministeriet ska beställa en utvärdering av hur väl målen för reformen har uppnåtts och av reformens övriga konsekvenser. I samband med beredningen av regeringspropositionen har man dessutom identifierat ett behov av att genomföra en utvärdering av utbildningen inom den

grundläggande konstundervisningen. Uppgiften ankommer på Nationella centret för utbildningsutvärdering.

Avsikten är att genomföra en separat uppföljning av dem som med stöd av den lag som enligt förslaget upphävs har beviljats anordnartillstånd och statsandel om hur förutsättningarna enligt den föreslagna lagen uppfylls under övergångsperioden.

11 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den. Avsikten är att budgetmoment 29.80.34 (statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för grundläggande konstundervisning) ska revideras så att grunderna för användningen av beslutsdelen under momentet ändras så att den indelning i antalet prestationer i grundläggande musikundervisning och annan grundläggande konstundervisning som omfattas av statsandel enligt antalet undervisningstimmar som utgör beräkningsgrunden för statsandelen slopas, och den grundläggande konstundervisningen i fortsättningen granskas som en helhet enligt följande: Det antal undervisningstimmar som utgör beräkningsgrunden för statsandelen är högst 1 837 400 undervisningstimmar inom den grundläggande konstundervisningen.

Till momentet fogas ett helt nytt användningsändamål: för finansiering av en ansvarsuppgift inom den grundläggande konstundervisningen. Från momentet för utbetalning av statsunderstöd överförs samtidigt 300 000 euro, som ska användas för finansiering av en sådan ansvarsuppgift. Till övriga delar förblir användningsändamålen i momentet oförändrade.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De centrala grundläggande fri- och rättigheter som bör beaktas med tanke på den grundläggande konstundervisningen är rätten till jämlikhet i enlighet med 6 § i grundlagen och de kulturella rättigheterna i enlighet med 16 § i grundlagen. Därtill bedöms förslaget med avseende på det i 21 § i grundlagen tryggade rättsskyddet samt kravet på tryggandet av denna rätt genom lag i paragrafens 2 § 3 mom. och i 80 § i grundlagen, anordnandet av utbildning i enlighet med 123 § i grundlagen, delegerande av en förvaltningsuppgift i enlighet med 124 § i grundlagen samt i förhållande till den kommunala självstyrelsen enligt 121 § i grundlagen.

12.1 Likabehandling

Propositionen är av betydelse med tanke på jämlikheten enligt 6 § i grundlagen. Enligt 1 mom. i den paragrafen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker inte bara ett krav på rättslig jämlikhet utan också tanken på faktisk jämställdhet. Jämlikhetsbestämmelsen riktas också till lagstiftaren. Medborgare eller grupper av medborgare får inte godtyckligt särbehandlas vare sig positivt eller negativt genom lag. Dessutom är det typiskt för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bland annat för att främja faktisk jämlikhet (se RP 309/1993 rd, s. 46/II samt GrUU 1/2017 rd, s.3, GrUU 31/2014 rd, s. 3/I).

Grundlagsutskottet understryker i sin vedertagna praxis att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning dock kan härledas ur jämlikhetsprincipen då en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (GrUU 59/2002 rd, s. 2/II, GrUU 16/2006 rd, s. 2, GrUU 25/2006 rd, s. 2/I, RP 309/1993 rd, s. 46/II).

Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen som kompletterar den allmänna bestämmelsen om likabehandling får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung,

språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. De grunder för särbehandling som nämns i bestämmelsen kan anses utgöra kärnområdet i förbudet mot diskriminering.

Momentet förbjuder dock inte all åtskillnad mellan människor, även om åtskillnaden bygger på en av de särskilt nämnda grunderna i diskrimineringsbestämmelsen. Det väsentliga är om det är möjligt att motivera åtskillnaden på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 48/I). De krav som ställs på en godtagbar grund som möjliggör särbehandling enligt 6 § 2 mom. i grundlagen är enligt utskottets etablerade praxis höga i all synnerhet för de grunder för särbehandling som räknas upp i bestämmelsen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUU 31/2013 rd, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2). I utskottets praxis har det förutsatts att en godtagbar grund ska ha ett sakligt och nära samband med lagens syfte (se t. ex. GrUU 44/2010 rd, s. 5). Särbehandlingarna i fråga om personer får inte vara godtyckliga och skillnaderna får inte bli oskäligen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUB 11/2009 rd s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 4 och GrUU 18/2006 rd, s. 2).

Särbehandling som grundar sig på boningsort

Enligt propositionen ska alla som är intresserade av grundläggande konstundervisning även i fortsättningen ha rätt att söka sig till önskad läroanstalt, och dessutom kan skäligen avgifter tas ut av eleverna för undervisningen. Vid elevantagningen ska jämlika antagningsgrunder iakttagas, men i propositionen ingår dock begränsningar som gäller sökandens boningsort och som det föreskrivs om i 13 § i lagförslaget (elevantagning). Det ska också vara möjligt att ta ut olika stora avgifter av eleverna på grund av deras bostadsort. Bestämmelser om detta finns i 14 § i lagförslaget (elevavgifter). De bestämmelser som gäller prioritering och bestämmande av avgifter av olika storlek på basis av boningsort har redan ingått i den gällande lagen. Grundlagsutskottet har bedömt innehållet i dessa bestämmelser i sitt utlåtande (GrUU 9/2000 rd) med tanke på diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen. Enligt utlåtandet får diskrimineringsförbudet ännu större betydelse genom att 16 § 2 mom. grundlagen föreskriver att det allmänna ska säkerställa lika möjligheter för var och en att enligt sin förmåga och sina särskilda behov också få annan än grundläggande utbildning. Vid bedömningen av huruvida det fanns ett enligt 6 § 2 mom. i grundlagen godtagbart skäl för bestämmelser som utgår från bostadsorten, konstaterade grundlagsutskottet att grundläggande konstundervisning är en frivillig uppgift för kommunerna som de kan åta sig med stöd av självstyrelsen. På så sätt eftersträvar kommunerna i överensstämmelse med 1 § 3 mom. i kommunallagen att främja sina invånares välfärd. Enligt utlåtandet eftersträvar en kommun samma mål när den med hjälp av ett avtal om finansiering och elevplatser vill tillförsäkra sina invånare möjligheter att få grundläggande konstundervisning hos någon annan huvudman. Utskottet anser därmed att de föreslagna bestämmelserna om elevantagning och om olika stora kan betraktas som ett godtagbart skäl i enlighet med 6 § 2 mom. grundlagen och i sista hand går tillbaka till den kommunala självstyrelsen enligt 121 § grundlagen.

Särbehandling enligt ålder

I propositionen föreslås en ny prioriteringsbestämmelse i fråga om elevantagning (13 § 3 mom.). Enligt den ska sökande som är yngre än 18 år på vissa villkor ges företräde vid elevantagningen. Den föreslagna bestämmelsen är betydelsefull med tanke på förbudet mot diskriminering på grund av ålder i 6 § 2 mom. i grundlagen. Syftet med en särbehandling av elever enligt ålder är att främja barns och ungas möjligheter att delta i grundläggande konstundervisning och därigenom stödja deras uppväxt, utveckling och välbefinnande samt förhindra en eventuell utslagning. Den prioritering som föreslås ska inte ske automatiskt, utan ska endast kunna tillämpas i sådana situationer där antalet elevplatser är färre än antalet sökande. Att ge företräde

enligt ålder hindrar därmed inte myndiga personer från att söka till undervisningen eller att bli valda. Därmed utgör regleringen inte ett ovillkorligt hinder för en viss åldersgrupp att delta i undervisningen, utan gäller en avgränsad urvalssituation där utbildningsanordnaren ges möjlighet att utöver andra omständigheter även beakta de sökandes ålder. Prioriteringen kan ges en viss grupp (barn och unga) vars ställning stärks och vars särskilda skydd uttryckligen stöds av regelverket för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagens 6 § 2 mom. hindrar inte all särbehandling på grund av ålder, utan det avgörande är att det ska finnas en godtagbar grund som har ett nära samband med lagens syfte och att regleringen är proportionell. Grunden för den föreslagna prioriteringen ansluter sig till 6 § 3 mom., enligt vilket barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Genom bestämmelsen har man velat betona att barn ska bemötas både som inbördes jämlika och som jämlika i förhållande till den vuxna befolkningen, som personer som i princip har samma grundläggande fri- och rättigheter som de vuxna (RP 309/1993 rd, s. 49/I). Å andra sidan utgör bestämmelsen ett argument för särskilt skydd och särskild omsorg för barn eftersom de utgör en omyndig och svagare grupp än de vuxna (GrUU 58/2006 rd).

Den föreslagna prioriteringen står också i nära samband med den i 19 § 3 mom. i grundlagen föreskrivna skyldigheten för det allmänna att stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Bestämmelsen har också samband med 16 § 2 i grundlagen, där lika möjligheter att få undervisning enligt förmåga och särskilda behov tryggas.

Dessutom hänför sig regleringen till konventionen om barnets rättigheter, som betonar att barnets bästa ska komma i främsta rummet och att barnet ska ha rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Enligt artikel 3.1 i konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Enligt artikel 31.1 i konventionen erkänner konventionsstaterna barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Enligt artikel 31.2 ska konventionsstaterna respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations och fritidsverksamhet.

Enligt artikel 13.1 ska barnet ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, bland annat i konstnärlig form. Enligt artikel 30 ska i de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Med stöd av vad som anförs ovan finns det med tanke på 6 § 2 mom. i grundlagen godtagbara grunder för en åldersbaserad prioriteringsbestämmelse, eftersom åtskillnaden grundar sig på godtagbara och vägande skäl med tanke på regelverket för de grundläggande fri- och rättigheterna, har ett nära samband med regleringens syften samt genomförs väl avgränsat och proportionerligt. Den föreslagna regleringen blir således inte godtycklig och leder inte heller till ett oskäligt slutresultat för olika åldersgrupper. Den föreslagna regleringen kan därmed inte anses innebära sådan diskriminering som är förbjuden enligt 6 § 2 mom., utan däremot bidra till det allmänna skyldighet att enligt 22 § i grundlagen se till att de grundläggande fri- och

rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses genom att främja barnens rätt och deras möjligheter att de facto utöva sina kulturella rättigheter.

Att tillgodose dessa rättigheter kan anses stödja barnets helhetsmässiga utveckling och välbefinnande. Framgång i antagningen av elever till grundläggande konstundervisning kan anses öka välbefinnandet för barn som ansöker om en elevplats. Prioriteringsbestämmelsen kan också bedömas stärka barnens ställning samt förhindra en eventuell marginalisering, varför bestämmelsen även kan anses hänföras till barnskyddsaspekter. Därtill kan bestämmelsen anses väl avgränsad och proportionerlig eftersom en sökande under 18 år endast får ges företräde vid elevantagningen, om det finns färre platser än sökande. Prioriteringsbestämmelsen är också nära anknuten till lagens syfte att stödja elevens utveckling ända från barndomen. Det kan anses att det ligger godtagbara skäl bakom bestämmelsen.

12.2 Kulturella rättigheter

Grundläggande konstundervisning är en utbildningsform som är ägnad att främja de i 16 § i grundlagen avsedda kulturella rättigheterna. Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare föreskrivs genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv utan hinder av medellöshet. I 16 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs det om vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet.

Den skyldighet som det allmänna påförs i nämnda bestämmelse i grundlagen handlar inte om en subjektiv rätt, utan de lika möjligheterna för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv tillförsäkras enligt vad som närmare bestäms genom lag (RP 309/1993 rd, GrUU 20/2007 rd, GrUU 14/2003 rd). Utöver den grundläggande utbildningen förutsätter grundlagen ingen avgiftsfrihet för undervisning, om det allmänna i övrigt tryggar envars rätt att på enahanda grunder erhålla även annan utbildning än grundläggande utbildning samt att utveckla sig själv utan hinder av medellöshet (RP 309/1993 rd). Denna proposition innehåller en bestämmelse som motsvarar den i gällande lagstiftning (14 §) enligt vilken skäligen avgifter för undervisningen kan tas ut av eleverna.

12.3 Rättsskydd

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en myndighet som är behörig enligt lag. Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ingår bland annat rätten att få motiverade beslut i god förvaltning, som tryggas genom lag. Förvaltningslagen (434/2003) stärker vars och ens rätt till god förvaltning enligt 21 § i grundlagen. I förvaltningslagen finns bland annat allmänna bestämmelser om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden.

I propositionen föreskrivs om tillstånd för anordnande av utbildning (5 och 6 §), rätt att få statsandel (9 §), elevantagning (13 §) samt om förvaltningsbeslut om elevavgifter (14 §), i vilka omprövning kan begäras. Dessutom kan omprövning begäras om bedömningen av elevens kunskaper (15 §). Propositionen innehåller förslag till bestämmelser om omprövning (16–18 §) som huvudsakligen motsvarar den gällande lagstiftningen.

Förbud mot fortsatt överklagande genom besvär

Enligt propositionen får förvaltningsdomstolens beslut om elevavgift eller elevantagning inte överklagas genom besvär (18 § 1 mom.). Därmed begränsas fortsatta besvär hos högre instans.

Grundlagsutskottet har bedömt förbud mot fortsatta besvär i flera utlåtanden (t.ex. GrUU 11/2009 rd, GrUU 23/2013 rd, GrUU 55/2014 rd). Enligt utskottets etablerade ståndpunkt är förbud mot att besvara sig hos högsta förvaltningsdomstolen möjligt, om begränsningen med beaktande av ärendenas art och betydelse inte är oskäligt omfattande och inte blir oproportionerligt med tanke på individens rättsskydd. Det avgörande är om personens behov av rättsskydd har beaktats tillräckligt i processens tidigare steg.

Antagningen som elev handlar inte om individens rättigheter eller skyldigheter, eftersom ingen har absolut rätt att få en elevplats inom den grundläggande konstundervisningen. Behovet av det rättsskydd som den högsta besvärinstansen erbjuder kan således anses vara snävare än i sådana ärenden som hör till kärnområdet för de grundläggande fri- och rättigheterna. I elevavgifterna är det däremot fråga om periodiska och skäliga avgifter som på grund av sin karaktär inte bedöms motsvara betydande förmögenhetsrättsliga intressen och vars avgörande skulle kräva behandling i högsta rättsinstans.

Den som söker ändring kan hos Tillstånds- och tillsynsverket begära omprövning i ett beslut om antagning av elev eller som gäller elevavgifter, varefter besvär över beslutet får anföras hos förvaltningsdomstolen. Individens rättsskydd tillgodoses således redan före den högsta rättsinstansen i två olika steg, vilket uppfyller kraven i 21 § i grundlagen.

Det förbud mot fortsatta besvär som föreslås i propositionen gäller noggrant avgränsade ärenden i bestämmelsen, och kan inte med beaktande av ärendenas art anses vara oskäligt omfattande eller oproportionerligt med tanke på individens rättsskydd.

Förbud mot överklagande genom besvär gällande bedömningen av kunnandet

Enligt den föreslagna paragrafen får sådan bedömning av elevens kunnande (16 §) inte överklagas genom besvär. Enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkning (t.ex. GrUU 23/2011 rd, GrUU 18/2011 rd) är besvärsförbud möjligt, om besvärsbegränsningen inte har gällt ett sådant beslut om den enskildes rättigheter och skyldigheter i den mening som avses i 21 § i grundlagen. Utskottet har ansett att besvärsförbud är möjligt också om beslutsfattandet i ärendet bygger på avvägningar av inom forskningen och att det följaktligen inte faller sig naturligt att föra dem till domstol för rättslig prövning (GrUU 39/2013 rd, GrUU 15/2009 rd).

Inom den grundläggande konstundervisningen baserar sig bedömningen av elevens kunnande i första hand på en pedagogisk sakkunnigbedömning och kontinuerlig respons, där man bl.a. granskar hur elevens färdigheter och övriga kunnande utvecklas. I denna mångsidiga och fortlöpande utvärdering ingår olika sätt att ge respons samt handledning i att bedöma sitt eget kunnande och i kamratbedömning. Det avgångsbetyg som ges över genomgången lärokurs jämföras inte med t.ex. examensbetyg inom andra utbildningsformer, som kan ha betydande rättsverkningar när det gäller tillträde till fortsatta studier eller inom arbetslivet. Det är således inte fråga om administrativt beslutsfattande med avseende på den enskildas rättigheter eller skyldigheter. Bedömningen av elevens kunnande påverkar inte dennes subjektiva rättigheter, till skillnad från till exempel beslut om antagning som elev. Bedömningen av kunnandet har inte heller några direkta konsekvenser för elevens rätt att få undervisning eller fortsätta studierna. Bedömningen är således inte av väsentlig betydelse med tanke på den enskildes rättigheter och skyldigheter.

Bedömningen av elevens kunnande baserar sig i betydande grad på en subjektiv sakkunnigbedömning, och därmed är det inte ändamålsenligt att föra bedömningen till domstol för rättslig prövning. Domstolarna kan inte anses ha samma pedagogiska och konstnärliga sakkunskap som de lärare eller rektorer som gjort bedömningen.

Det är motiverat att begränsa besvärsrätten, eftersom det inte är fråga om beslutsfattande som är väsentligt med tanke på den enskildes rättigheter och skyldigheter. Det handlar dessutom om en pedagogisk sakkunnigbedömning som hänför sig till konstområdet i fråga och som det inte faller sig naturligt att göra till föremål för rättslig bedömning. Besvärsförbudet bedöms inte vara problematiskt med tanke på 21 § 1 mom. i grundlagen.

12.4 Kravet på bestämmelser i lag

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Utfärdande av förordning förutsätter att de grundbestämmelser som behövs finns i lagen.

De bemyndiganden att utfärda förordningar som ingår i lagförslaget gäller inte grunderna för individens rättigheter och skyldigheter och hör inte heller i övrigt till området för lag. I de föreslagna bestämmelserna om bemyndiganden (3, 5, 8, 12 och 20 §) är det till exempel fråga om sådana praktiska arrangemang och detaljer av teknisk natur som kan regleras av den som utfärdar förordning utan att det strider mot 80 § i grundlagen (GrUU 18/2005 rd). Därtill har de bemyndiganden som ingår i lagförslagen preciserats jämfört med gällande lagstiftning i fråga om en noggrann avgränsning och precision så att de motsvarar grundlagsutskottets utlåtandepraxis.

Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Ett sådant bemyndigande ska vara noga avgränsat till sitt tillämpningsområde. I lagförslagen ingår ett normgivningsbemyndigande (3 §) till Utbildningsstyrelsen. Det motsvarar bemyndigandet i den gällande lagen.

Enligt den proposition som gäller grundlagen (RP 1/1998 rd) kan ett särskilt skäl anses föreligga närmast när det är fråga om en sådan teknisk reglering av smärre detaljer som inte inbegriper prövningsrätt i någon större utsträckning. En expertmyndighets behörighet att utfärda bestämmelser har i ljuset av 80 § 2 mom. i grundlagen ansetts möjlig när regleringen är förenad med många yrkesrelaterade särdrag (GrUU 25/2000 rd), när det är fråga om teknisk reglering med smärre detaljer (GrUU 52/2001 rd, GrUU 46/2001 rd), när myndighetens normgivning gäller små specialgrupper och när bestämmelserna inte är förknippade med någon större prövningsrätt för myndigheten (GrUU 43/2000 rd). Det i denna proposition föreslagna systemet, där Utbildningsstyrelsen fastställer målen för och det centrala innehållet gällande de olika konstområdena inom den grundläggande konstundervisningen, kan anses motiverat med beaktande av grundlagsutskottets ovan angivna utlåtandepraxis.

Det föreslagna bemyndigandet för Utbildningsstyrelsen är till sin karaktär exakt och väl avgränsat. I lagen föreslås bestämmelser om målen för och ordnandet av den grundläggande konstundervisningen på allmän nivå samt om elevernas rätt att söka till sådan undervisning. Grunderna för läroplanen konkretiserar de utgångspunkter för utarbetandet av lokala läroplaner som anges i lagen. Grunderna för läroplanen gäller i huvudsak innehållet i genomförandet av undervisningen, och innehåller inga normer som gäller individens rättigheter eller skyldigheter. Det är fråga om en expertmyndighets normstyrning som förutsätter pedagogisk specialkompetens och specialkompetens inom olika konstområden. Innehållet i föreskriften är av teknisk natur och behöver utvecklas och förnyas på ett flexibelt sätt, och därför är det inte

ändamålsenligt att förlägga den på lagnivå eller förordningsnivå. Ett motsvarande arrangemang tillämpas av hävd också t.ex. inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen.

På de grunder som anförts ovan bedöms den föreslagna regleringen uppfylla de krav på delegering av lagstiftningsbehörighet som avses i 80 § 2 mom. i grundlagen.

12.5 Bestämmelser om tillstånd att ordna utbildning

Enligt 123 § 2 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för annan undervisning som staten och kommunerna ordnar samt om rätten att ordna motsvarande undervisning i privata läroanstalter utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har tidigare bedömt bestämmelserna om tillstånd för utbildning med avseende på 123 § 2 mom. i grundlagen i samband med propositionerna om yrkeshögskolelagen (GrUU 9/2013 rd och GrUU 74/2002 rd) samt i samband med en proposition om gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning och lagen om fritt bildningsarbete som förföll (GrUU 74/2014 rd). Enligt utskottet ger bestämmelsen i 123 § 2 mom. i grundlagen lagstiftaren prövningsrätt när det gäller sådan reglering av tillståndsplikt för utbildning, och tillståndsplikten för anordnande av undervisning har inte ansetts problematisk med tanke på grundlagen (GrUU 9/2013 rd, s. 2 och GrUU 74/2002 rd, s. 3).

Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis ansett att 123 § 2 mom. i grundlagen inte utgör ett förbud mot ett tillståndssystem för utbildning och att bestämmelser om tillståndssystemet har kunnat utfärdas genom en vanlig lag också när det varit fråga om fri tillståndsprövning (se GrUU 9/2013 rd, GrUU 74/2002 rd). I grundlagsutskottets nyare praxis har dock understrukits lämpligheten av bunden tillståndsprövning och preciserade bestämmelser om återkallelse av tillstånd och ansett att tryggheten av en jämlik tillgång till utbildning förutsätter att ministeriets tillståndsprövning binds rättsligt (GrUU 74/2014 rd). Denna prövningsrätt har i fråga om vissa tillstånd ansetts vara en förutsättning för att lagstiftningen ska vara förenlig med grundlagen (GrUU 74/2014 rd).

I propositionen ingår bestämmelserna om beviljande, ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning inom grundläggande konstundervisning (5 och 6 §). Bestämmelserna motsvarar delvis gällande bestämmelser om tillstånd att ordna utbildning, men särskilt i fråga om ändring och återkallelse av tillstånd föreslås att bestämmelserna preciseras så att de svarar mot grundlagsutskottets praxis enligt vad som anges ovan.

12.6 Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag eller med stöd av lag anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Begreppet offentliga förvaltningsuppgifter används i detta sammanhang i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som hänför sig exempelvis till verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner. Bestämmelsen inbegriper både överföring av uppgifter som ankommer på myndigheterna och överföring av nya till förvaltningen hänförliga uppgifter på andra än myndigheter (RP 1/1998 rd, s. 179). I sitt utlåtande underströk grundlagsutskottet att kravet på ändamålsenlighet i 124 § i grundlagen är ett juridiskt villkor och att det från fall till fall måste bedömas om kravet uppfylls. I bedömningen av enskilda fall ska bland annat tas hänsyn till förvaltningsuppgiftens karaktär, effektivitet och övriga administrativa behov samt enskilda personers och privata samfunds behov (GrUU 8/2014 rd, s.3/II, GrUU 5/2014 rd, s.3/I, GrUU 65/2010 rd, s. 2/II och RP 1/1998

rd). Kravet på ändamålsenlighet kan också uppfyllas t.ex. då granskningen förutsätter sådan kompetens eller sådana resurser som saknas hos myndigheterna (GrUU 29/2013 rd, s. 2).

Propositionen innehåller förslag till en bestämmelse (5 §) som motsvarar den i gällande lagstiftning, med stöd av vilken förvaltningsuppgifter i anslutning till anordnande av grundläggande konstundervisning ges till utbildningsanordnaren genom det anordnartillstånd som beviljas med stöd av lag. Anordnartillstånd kan även beviljas privata sammanslutningar och stiftelser. Sådana offentliga förvaltningsuppgifter är beslut om elevantagning (13 §) samt om elevavgifter (14 §). Den föreslagna överföringen av beslutanderätt till en instans utanför myndighetsmaskineriet kan på det sätt som avses i 124 § i grundlagen anses behövlig för en ändamålsenlig skötsel av uppgiften. Avgöranden om elevantagning och om elevavgifter hör oskiljaktligt ihop med ekonomin, verksamheten och planeringen av undervisningen hos en utbildningsanordnare som beviljats anordnartillstånd. Att separera dessa beslut så att de sköttes av en myndighet skulle innebära att kopplingen mellan beslutsfattande och innehållet i undervisningen och målen för den försvagas, samt ge upphov till administrativa överlappningar. Kraven på rättssäkerhet och god förvaltning i 124 § i grundlagen tillgodoses så att de allmänna förvaltningslagarna tillämpas direkt på basis av tillämpningsbestämmelserna i ifrågavarande lagar. I lagförslaget ingår dessutom en bestämmelse (21 §) som fastställer kravet på rättssäkerhet vid bedömningsförfarandet, dvs. där det föreskrivs om det straffrättsliga tjänsteansvar och skadeståndsansvar som tillfaller den som sköter denna offentliga förvaltningsuppgift (GrUU 11/2006 rd).

I lagförslaget ingår en bestämmelse (4 § 2 mom.) om att utbildningsanordnaren kan ordna utbildningen så att en registrerad sammanslutning eller stiftelse, som inte har tillstånd att ordna sådan utbildning, genomför grundläggande konstundervisning som grundar sig på ett avtal. I så fall svarar utbildningsanordnaren dock för att utbildningen ordnas i enlighet med den föreslagna lagen. Detta innebär att det är utbildningsanordnaren som ansvarar för de offentliga förvaltningsuppgifter som avses i lagen. Genom bestämmelsen säkerställs bl.a. att en utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning eller en kommun som är utbildningsanordnare inte genom avtal kan delegera vidare en offentlig förvaltningsuppgift som den fått med stöd av lag.

De föreslagna 15 och 16 § gäller bedömning av elevens kunnande, utfärdande av avgångsbetyg samt ny bedömning och omprövning av bedömningen. I stora drag finns motsvarande bestämmelser om bedömning av elevens eller den studerandes kunnande i flera lagar som gäller olika utbildningsformer, men grundlagsutskottet har inte uttryckligen tagit ställning till om bedömningen av kunnandet ska betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift. I regeringens proposition med förslag till lag om yrkesutbildning och till vissa lagar som har samband med den (RP 39/2017 rd) har bedömningen av kunnandet ansetts vara en offentlig förvaltningsuppgift. Å andra sidan har 25 g § i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), där det föreskrivs om betyg och intyg samt bedömning av kunnande, stiftats med grundlagsutskottets medverkan. Bestämmelsens förhållande till 124 § i grundlagen inte bedömts vare sig i motiveringen till regeringspropositionen eller i grundlagsutskottets utlåtande (RP 173/2020 rd och GrUU 43/2020 rd).

Grundläggande konstundervisning handlar om frivillig målinriktad utbildning som inte omfattas av läropliktslagen (1214/2020). Grundläggande konstundervisning är inte heller utbildning som leder till examen. Det avgångsbetyg som ges till eleven visar att eleven har slutfört den grundläggande konstundervisningens lärokurs, men avgångsbetyget kan inte jämföras med t.ex. examensbetyg inom andra utbildningsformer, som kan ha betydande rättsverkningar när det gäller tillträde till fortsatta studier eller inom arbetslivet. Avgångsbetyget för grundläggande konstundervisning har inga rättsverkningar t.ex. i fråga om elevens behörighet för fortsatta

studier. Det kunnande som förvärvats inom grundläggande konstundervisning kan stödja eleven till exempel i urvalssituationer i anslutning till fortsatta studier inom olika konstområden, där hobbyverksamhet, prov genom vilka den sökande påvisar sitt kunnande eller lämplighet räknas till godo. Dessutom kan kunnande som förvärvats inom den grundläggande konstundervisningen i vissa fall erkännas som en del av studierna inom andra utbildningsformer, till exempel i fråga om valfria studier inom gymnasieutbildningen, varvid sådant kunnande som den studerande tidigare förvärvat bidrar till att studierna framskrider smidigt eller försnabbas. Erkännande av kunnandet kan emellertid också basera sig på kunnande som påvisats eller redovisats på något annat sätt än genom avgångsbetyget.

Inom den grundläggande konstundervisningen är bedömningen av elevens kunnande därtill en pedagogisk uppgift som är nära anknuten till undervisningen och vars primära syfte är att handleda och sporra eleven i studierna samt utveckla elevens förutsättningar att bedöma sig själv. Bedömningen baserar sig på läroplansgrunderna, lärarens specialkompetens inom konstområdet samt pedagogiska sakkunskap och kan betraktas som en integrerad del av genomförandet av undervisningen. Utgångspunkten för bedömningen av elevens kunnande inom den grundläggande konstundervisningen är inte att enskilda prestationer godkänns eller underkänns, utan ingår den pedagogiska process som utgörs av samspelet mellan läraren och eleven, där det fortlöpande lärandet och individuella framskridandet betonas. Även en ny bedömning av kunnandet och omprövningsförfarandet i anknytning till den baserar sig i första hand på pedagogisk expertis, och styrs dessutom av principerna om en rättvis och tillförlitlig bedömning av eleven så att dennes rättsskydd tillgodoses.

Jämfört med till exempel yrkesutbildning, där bedömningen av den studerandes kunnande i motiveringen till regeringspropositionen har ansetts vara en offentlig förvaltningsuppgift, är bedömningen av elevens kunnande av väsentligt annan karaktär inom den grundläggande konstundervisningen, där betoningen ligger på individuell pedagogisk handledning av eleven och att stödja elevens lärande. Det avgångsbetyg eleven får över genomgången lärokurs kan inte vare sig i fråga om dess betydelse eller den verkan det har jämföras med ett examensbetyg över en yrkesinriktad examen.

På de grunder som anförts ovan bör de föreslagna uppgifterna enligt 15 och 16 § inte betraktas som sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen.

Utbildning som anordnas av en privat aktör grundar sig på det tillstånd att ordna utbildning som avses i 5 § i lagförslaget, och andra aktörer kan delta i genomförandet av undervisningen endast på basis av ett avtal med utbildningsanordnaren. Bedömningen av elevens kunnande och utfärdandet av betyg har nära anknytning till genomförandet av undervisningen, och det är inte möjligt att separera dem från varandra på ett meningsfullt sätt. Utbildningsanordnaren ansvarar dock på ett allmänt plan för att den som genomför undervisningen på basis av ett avtal fullgör de uppgifter som hänför sig till bedömningen på det sätt som föreskrivs i lagen. Eftersom de uppgifter som hänför sig till bedömningen av elevens kunnande inte ska betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter, kan dessa också skötas av den som genomför undervisningen med stöd av ett avtal.

12.7 Kommunal självstyrelse

Enligt 121 § 2 mom. i grundlagen ska bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Enligt 7 § i kommunallagen (410/2015) sköter kommunen uppgifter som den har åtagit sig med stöd av självstyrelsen samt de uppgifter som föreskrivs för den i lag. Bestämmelsen är baserad på grundlagsutskottets vedertagna praxis att det grundlagsfästa

skyddet för den kommunala självstyrelsen innebär att kommuninvånarna har rätt att bestämma om sin kommuns förvaltning och ekonomi (GrUU 32/2001 rd).

Enligt förslaget kan kommunen ordna grundläggande konstundervisning (2 §). Det ska fortsättningsvis vara frivilligt för kommunerna att ordna grundläggande konstundervisning, dvs. varje enskild kommun får i enlighet med den kommunala självstyrelsen bestämma om den ordnar grundläggande konstundervisning på sitt område eller ej. Därtill får kommunerna enligt förslaget ordna förvaltningen i anslutning till denna undervisning på sitt eget sätt.

Lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om grundläggande konstundervisning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Den grundläggande konstundervisningens syfte och mål

Den grundläggande konstundervisningen är en utbildning som framskrider målinriktat inom olika konstområden och beaktar elevens färdighetsnivå med målsättningen att stödja elevens utveckling ända från barndomen, ett livslångt lärande, elevens förhållande till konst och en fortgående utveckling av elevens färdigheter samt att främja elevens möjligheter att söka sig till fortsatta studier inom olika konstområden. Syftet med undervisningen är dessutom att främja elevens kreativa förmåga, kulturella delaktighet, en hållbar livsstil och elevens personliga välbefinnande.

2 §

Utbildningsanordnare

I denna lag avsedd grundläggande konstundervisning kan ordnas av

- 1) kommuner,
- 2) de samkommuner, registrerade sammanslutningar eller stiftelser som har beviljats i 5 § avsett tillstånd att ordna utbildning,
- 3) statliga läroanstalter.

Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om ordnande av utbildning och om nedläggning av verksamheten vid en statlig läroanstalt med iakttagande av vad som i 5 och 6 § föreskrivs om beviljande och indragning av tillstånd att ordna utbildning.

3 §

Läroplan samt lärokursens dimensionering och omfattning

Utbildningsstyrelsen fastställer grunderna för läroplanen för lärokursen i grundläggande konstundervisning. I läroplansgrunderna fastställs målen för och de centrala innehåll i den grundläggande konstundervisningen specifikt för varje konstområde.

Utbildningsanordnaren ska för varje konstområde godkänna en läroplan som har utarbetats enligt de grunder för läroplanen som avses i 1 mom.

Dimensioneringen av lärokursen inom den grundläggande konstundervisningen grundar sig på studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lärokursen för grundläggande konstundervisning omfattar 50 studiepoäng.

4 §

Samarbete vid anordnande av utbildning

Utbildningsanordnaren kan ordna utbildning tillsammans med andra utbildningsanordnare.

Utbildningsanordnaren kan ordna utbildningen så att en registrerad sammanslutning eller stiftelse, som inte har tillstånd att ordna utbildning genomför grundläggande konstundervisning på grundval av ett avtal. Utbildningsanordnaren svarar därvid för att utbildningen ordnas i enlighet med denna lag.

5 §

Tillstånd att ordna utbildning

Undervisnings- och kulturministeriet kan på ansökan inom ramen för statsbudgeten bevilja en samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna grundläggande konstundervisning samt rätt till statsandel.

En förutsättning för att ett sådant tillstånd ska beviljas är att sökanden har de yrkesmässiga, verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar som behövs för att ordna den utbildning ansökan gäller på ett ändamålsenligt sätt. En ytterligare förutsättning är att den utbildning som sökanden ordnar är behövlig med beaktande av det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

I tillståndet anges de kommuner i vilka grundläggande konstundervisning ordnas, undervisningsspråken, konstområden samt övriga behövliga villkor som gäller ordnandet av utbildningen.

Bestämmelser om de förfaranden som hänför sig till ansökan om tillstånd och om de handlingar och redogörelser som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beslutar på utbildningsanordnarens ansökan om ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning.

Undervisnings- och kulturministeriet ska regelbundet följa upp att förutsättningarna för tillstånd att ordna utbildning uppfylls.

Undervisnings- och kulturministeriet kan utan en i 1 mom. avsedd ansökan ändra eller återkalla ett tillstånd, om utbildningen inte längre ordnas, om utbildningen inte längre uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 5 § 2 mom. eller om utbildningen väsentligt ordnas i strid med denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den. Ministeriet ska ge utbildningsanordnaren möjlighet att avhjälpa bristerna inom en skälig tid innan tillståndet ändras eller återkallas.

7 §

Samarbete

Utbildningsanordnaren ska samarbeta med övriga utbildningsanordnare som avses i denna lag samt med andra behövliga aktörer.

8 §

Ansvarsuppgift

Syftet med en ansvarsuppgift inom den grundläggande konstundervisningen är att genomföra och utveckla modeller och bästa praxis som anknyter till pedagogiken, verksamhetskulturen, lärmiljöerna och tillgången till undervisning på nationalspråken vid läroanstalter inom den grundläggande konstundervisningen samt främja samarbetet mellan utbildningsanordnare på nationell och regional nivå.

Undervisnings- och kulturministeriet kan på ansökan bevilja ansvarsuppgiften till en sådan kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse eller en statlig läroanstalt som med tanke på skötseln av denna uppgift har mångsidig kännedom om grundläggande konstundervisning på nationell eller regional nivå, samt tillräckliga resurser för att sköta denna uppgift.

Undervisnings- och kulturministeriet kan återkalla ansvarsuppgiften, om den aktör som fått uppgiften väsentligt försummar skötseln av den och trots anmärkningar inte rättar till försummelsen.

Närmare bestämmelser om innehållet i en sådan ansvarsuppgift utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §

Statsandel

En kommun som ordnar grundläggande konstundervisning får statsandel enligt antalet invånare i kommunen. Bestämmelser om beviljande av statsandel finns i lagen om statsandel för basservice (618/2021).

En utbildningsanordnare som avses i 2 § 1 mom. 2 punkten beviljas kalkylerad statsandel enligt antalet undervisningstimmar.

Undervisnings- och kulturministeriet kan på ansökan bevilja kommunen rätt att få kalkylerad statsandel enligt antalet undervisningstimmar med iakttagande av vad som föreskrivs i 5 §. Ministeriet kan ändra eller återkalla ett beslut med iakttagande av vad som föreskrivs i 6 §.

Bestämmelser om den kalkylerade statsandelen för grundläggande konstundervisning enligt antalet undervisningstimmar finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009).

10 §

Fastställande av antalet prestationer

När ministeriet fastställer antalet prestationer som läggs till grund för statsandelen för grundläggande konstundervisning i enlighet med 49 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, beaktar ministeriet det antal undervisningstimmar som genomförts vid utbildningsanordnarens läroanstalt under de tre föregående finansåren, det faktiska elevantalet och antalet elever som slutfört lärokursen samt den regionala tillgången till sådan utbildning.

Till det i 1 mom. avsedda faktiska antalet undervisningstimmar räknas inte sådana avlagda undervisningstimmar som överstiger 1 500 undervisningstimmar per en lärokurs som eleven har slutfört. Till det i 1 mom. avsedda faktiska elevantalet räknas inte sådana elever som redan fått 1 500 undervisningstimmar per lärokurs.

11 §

Statsunderstöd

Utbildningsanordnaren kan, inom ramen för det anslag som beviljats i statsbudgeten, beviljas statsunderstöd. Dessutom kan för skötseln av en sådan ansvarsuppgift som avses i 8 § beviljas statsunderstöd. Bestämmelser om beviljande av statsunderstöd finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Statsunderstöd kan också beviljas för investeringar. Statsbidragsmyndighet i ärenden som gäller investeringsunderstöd är Tillstånds- och tillsynsverket.

12 §

Personal

En läroanstalt som ger grundläggande kostundervisning ska ha en rektor som svarar för verksamheten och tillräckligt många ordinarie lärare för att kunna ordna undervisningen på ett ändamålsenligt sätt. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för rektor och lärare utfärdas genom förordning av statsrådet.

Tillstånds- och tillsynsmyndighet kan av särskilda skäl bevilja dispens från behörighetsvillkoren för rektorn.

13 §

Elevantagning

Om antagning av elever beslutar utbildningsanordnaren.

En annan utbildningsanordnare än en statlig läroanstalt kan ingå avtal om att reservera studieplatser på basis av den sökandes hemkommun eller bostadsort.

På elevantagningen ska tillämpas likvärdiga antagningsgrunder. Vid antagningen får utbildningsanordnaren dock ge företräde åt sökande

- 1) på basis av ett sådant avtal som avses i 2 mom.,
- 2) från den egna kommunen i utbildning som ordnas av kommunen,
- 3) som är under 18 år när studierna inleds.

Utbildningsanordnaren ska i anslutning till ansökningsförfarandet ange grunderna för ett sådant företräde. De elever som ges företräde på basis av 3 mom. 1 eller 2 punkten i ett antagningsförfarande får dock högst utgöra hälften av de elever som ska antas och de ska alla uppfylla den kunskaps- och färdighetsnivå samt förmåga som förutsätts i elevantagningen.

Vad som föreskrivs om elevantagning i 2–4 mom. tillämpas inte på en elev som under studiernas gång övergår till att bli elev vid en annan läroanstalt, när övergången grundar sig på ett samarbete mellan dessa läroanstalter i fråga om genomförandet av undervisningen i enlighet med 4 §.

14 §

Elevavgifter

Skäliga avgifter för undervisningen kan tas ut av eleverna. En elev har rätt att på begäran få ett beslut om den avgift som tas ut av utbildningsanordnaren.

Den kommun som är utbildningsanordnare kan fastställa avgifter till olika belopp för elever från den egna kommunen och för andra elever. Om andra utbildningsanordnare än en statlig läroanstalt sinsemellan har ingått avtal om kostnadsfördelningen för anordnandet av

utbildningen, kan dessutom elevavgifterna fastställas till olika belopp för de elever som omfattas av avtalet och för övriga elever.

Om en avgift enligt 1 mom. inte har betalats på förfallodagen, får årlig dröjsmålsränta uppbäras från förfallodagen med iakttagande av vad som föreskrivs i räntelagen (633/1982). Avgiften är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgiften finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

15 §

Bedömning av elevens kunskande samt betyg och intyg

Syftet med bedömningen av elevens kunskande är att handleda och sporra eleven i studierna samt utveckla elevens förutsättningar att bedöma sig själv. Elevens kunskande ska bedömas mångsidigt.

Bedömningen av varje elevs individuella kunskande genomförs av en lärare vid läroanstalten för grundläggande konstundervisning.

En elev som slutfört lärokursen i grundläggande konstundervisning ges ett avgångsbetyg. Utbildningsstyrelsen bestämmer i grunderna för läroplanen om elevbedömning, andra betyg och intyg som ges till eleven samt om uppgifterna som ska antecknas i betyget eller något annat intyg.

16 §

Ny bedömning av elevens kunskande samt omprövning av bedömningen

Sådan bedömning av en elevs kunskande som avses i 15 § får inte överklagas genom besvär. Elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, kan hos läraren eller lärarna begära ny bedömning inom två månader från delfäendet av bedömningen. Vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för eleven eller eleven själv om han eller hon fyllt 15 år, kan begära omprövning av den nya bedömningen eller det avgörande genom vilket begäran har avslagits hos rektorn. Begäran ska lämnas in inom två månader från delfående av bedömningen eller avgörandet.

17 §

Begäran om omprövning

Omprövning får begäras hos undervisnings- och kulturministeriet i ett beslut som avses i 5 och 6 § samt 9 § 3 mom.

Elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, får hos Tillstånds- och tillsynsverket begära omprövning av ett sådant beslut om elevantagning och i ett sådant beslut om elevavgift som avses i 13 och 14 §. Begäran om omprövning som gäller elevantagning ska anföras inom 14 dagar från det att eleven eller elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har delgetts beslutet.

På förfarandet vid begäran om omprövning tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).

18 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstol

Det beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär som gäller elevantagning ska anföras inom 14 dagar från det att eleven eller elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har delgetts beslutet. Besvär som gäller elevantagning ska behandlas skyndsamt. Förvaltningsdomstolens beslut om elevavgift eller elevantagning får inte överklagas genom besvär.

Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

19 §

Rätt att få information och anmälningsrätt

Utbildningsanordnaren ska på begäran ge de statliga myndigheterna inom utbildningsförvaltningen de uppgifter som förutsätts för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

Den som hör till personalen vid en läroanstalt för grundläggande konstundervisning har oberoende av tystnadsplikten rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en gärning som hotar liv eller hälsa, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

20 §

Utvärdering av utbildningen

Utbildningsanordnaren ska utvärdera genomförandet av den utbildning som anordnaren ordnar och den undervisning som ges. Utbildningsanordnaren ska också regelbundet delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Utbildningsanordnaren ska publicera de centrala resultaten av de utvärderingar som utbildningsanordnaren har ordnat.

Närmare bestämmelser om utvärderingen och om utvecklandet av den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om Nationella centret för utbildningsutvärdering finns i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013).

21 §

Straffrättsligt tjänste- och skadeståndsansvar

På personalen i registrerade sammanslutningar och stiftelser som har beviljats tillstånd att ordna utbildning enligt 5 § tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför sådana uppgifter som avses i 13 och 14 §. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

22 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), nedan *den upphävda lagen*.

En hänvisning till den upphävda lagen någon annanstans i lagstiftningen avser efter ikraftträdandet av denna lag en hänvisning till denna lag.

Lagens 10 § tillämpas första gången på det antal prestationer som läggs till grund för statsandelen för finansieringsåret 2028.

23 §

Förordningar som förblir i kraft

Följande förordningar som har utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir alltjämt i kraft:

- 1) förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998),
- 2) statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009).

24 §

Övergångsbestämmelse om tillstånd att ordna utbildning samt om rätt att få statsandel

Tillstånd att ordna utbildning som beviljats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft vid ikraftträdandet av denna lag och utbildningsanordnare som avses i den upphävda lagen får fortsätta sin verksamhet som utbildningsanordnare enligt denna lag.

Ett beslut som har meddelats med stöd av den upphävda lagen och i vilket kommunen har beviljats rätt till statsandel enligt antalet undervisningstimmar förblir i kraft vid ikraftträdandet av denna lag.

Undervisnings- och kulturministeriet kan utan ansökan som avses i 5 § ändra sådana tillstånd att ordna utbildning som avses i 1 mom. och sådana beslut som avses i 2 mom. att gälla lärokursen enligt 3 §.

25 §

Övergångsbestämmelse som gäller grunderna för läroplanen samt läroplanerna

En läroplan som utarbetats enligt den upphävda lagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den iakttas tills Utbildningsstyrelsen fattar beslut om ibruktageandet av de grunder för läroplanen som avses i 3 § 1 mom. Utbildningsstyrelsen ska utfärda grunderna för läroplanen så att läroplaner som utarbetats enligt dem tas i bruk senast den 1 augusti 2028.

Efter ikraftträdandet av denna lag och innan grunderna för läroplanen enligt denna lag och de läroplaner som utarbetats enligt dem har tagits i bruk, ska utbildningsanordnaren anta elever för att slutföra lärokursen i grundläggande konstundervisning i enlighet med de läroplaner som utarbetats enligt grunderna för läroplanen enligt den upphävda lagen.

26 §

Övergångsbestämmelse om omfattningen av den utbildning som förs in i den nationella informationsresursen för undervisning och utbildning

Den upphävda lagens 7 a § tillämpas fortfarande när uppgifter om lärokurser i enlighet med de grunder för läroplanen som meddelats med stöd av den upphävda lagen förs in i den informationsresurs som avses i 2 kap. i lagen om nationella studie-, utbildnings- och examensregister (884/2017).

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 3 mom., 2 § 1 mom., det inledande stycket i 2 § 2 mom., 2 mom. 10 punkten och 20 §, av dem 1 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1410/2014, 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1126/2022, 2 § 2 mom. 10 punkten sådan den lyder i lag 1486/2016 och 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1486/2016, samt
fogas till 44 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 957/2017, ett nytt 4 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs också om utbetalning, övervakning av användningen och återbetalning av statsunderstöd och statsandelar för anläggningsprojekt för verksamhet enligt lagen om ändring av grundskolelagen (707/1992), lagen om ändring av gymnasielagen (708/1992), den upphävda lagen om musikleäroanstalter (516/1995), den upphävda gymnasielagen (629/1998), lagen om grundläggande utbildning (628/1998), den upphävda lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) och den upphävda bibliotekslagen (904/1998).

2 §

Tillämpning av lagen i vissa fall

Bestämmelser om beviljande av statsandel för driftskostnaderna för sådan förskoleundervisning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning, sådan småbarnspedagogik som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), sådan grundläggande konstundervisning som avses i lagen om grundläggande konstundervisning (/) och som finansieras enligt antalet invånare i kommunen, sådana allmänna bibliotek som avses i lagen om allmänna bibliotek (1492/2016) och sådan kulturverksamhet som avses i lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019) finns i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021).

I denna lag föreskrivs dock om finansieringen av

10) sådan grundläggande konstundervisning som avses i 9 § i lagen om grundläggande konstundervisning och som finansieras enligt antalet undervisningstimmar.

20 §

Statsandelen för driftskostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar

För driftskostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar beviljas en kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse som med stöd av 9 § i lagen om grundläggande konstundervisning har beviljats rätt till statsandel enligt antalet undervisningstimmar i statsandel 57 procent av det belopp som fås när det antal undervisningstimmar som fastställts för nämnda utbildning som grund för beräkning av statsandelen för utbildningsanordnaren multipliceras med det per undervisningstimme bestämda priset per enhet.

44 §

Statsunderstöd

En kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse eller en statlig läroanstalt kan beviljas statsunderstöd inom ramen för det anslag som anvisats för ändamålet i statsbudgeten för skötseln av en sådan ansvarsuppgift som avses i 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 9 e § i lagen om nationella studie-, utbildnings- och examensregister

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om nationella studie-, utbildnings- och examensregister (884/2017) 9 e § 1 mom., sådant det lyder i lag 944/2022, som följer:

9 e §

Uppgifter om grundläggande konstundervisning

En utbildningsanordnare enligt lagen om grundläggande konstundervisning ska se till att följande uppgifter om elever inom en utbildning förs in i informationsresursen, om utbildningsanordnaren har beslutat att erbjuda införande av uppgifter i informationsresursen för elever som deltar i samma utbildning och eleven samtycker till att uppgifterna förs in:

- 1) utbildningens namn och omfattning,
- 2) datum när utbildningen har inletts och avslutats,
- 3) bedömningen av kunnandet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 3 § 2 mom., sådan den lyder i lag 314/2017,
som följer:

3 §

Övriga uppgifter samt samarbete

Bestämmelser om grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och grundläggande konstundervisning som läroanstalterna för fritt bildningsarbete ordnar finns i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017) och lagen om grundläggande konstundervisning (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata (634/1998) 1 §
1 mom., sådant det lyder i lag 1229/2020, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utbildning som ordnas av staten och en registrerad sammanslutning eller stiftelse och som det föreskrivs om i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
 - 2) gymnasielagen (714/2018),
 - 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
 - 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020),
 - 5) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
 - 6) lagen om grundläggande konstundervisning (/).
-

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013) 2 § 2 mom. 2 punkten underpunkt b samt 6 § 1 mom. 3 punkten, sådana de lyder, 2 § 2 punkten underpunkt b i lag 545/2017 och 6 § 1 mom. 3 punkten i lag 1231/2020, som följer:

2 §

Uppgifter

Utvärderingscentret har till uppgift att

2) i enlighet med den utvärderingsplan som avses i 5 §,

b) genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för de examensgrunder som avses i 15 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) samt de grunder för läroplanen som avses i 3 § i lagen om grundläggande konstundervisning (/),

6 §

Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter

Utvärderingscentret har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som ordnar småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten, när de gäller

3) resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inläring eller kunnande enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen, 15 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) och 15 § i lagen om grundläggande konstundervisning,

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om kommunernas kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019) 3 § 4 mom. som följer:

3 §

Kommunens uppgifter

När kulturverksamhet ordnas ska kommunen beakta verksamhet som grundar sig på lagen om allmänna bibliotek (1492/2016), lagen om grundläggande konstundervisning (/), museilagen (314/2019), lagen om främjande av scenkonst (1082/2020) och lagen om fritt bildningsarbete (632/1998).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 11 juni 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Forsknings- och kulturminister Mari-Leena Talvitie

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 3 mom., 2 § 1 mom., det inledande stycket i 2 § 2 mom., 2 mom. 10 punkten och 20 §, av dem 1 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1410/2014, 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1126/2022, 2 § 2 mom. 10 punkten sådan den lyder i lag 1486/2016 och 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1486/2016, samt *fogas* till 44 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 957/2017, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs också om utbetalning, övervakning av användningen och återbetalning av statsunderstöd och statsandelar för anläggningsprojekt för verksamhet enligt lagen om ändring av grundskolelagen (707/1992), lagen om ändring av gymnasielagen (708/1992), lagen om musikläroanstalter (516/1995), gymnasielagen (629/1998), lagen om grundläggande utbildning (628/1998), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) och bibliotekslagen (904/1998).

I denna lag föreskrivs också om utbetalning, övervakning av användningen och återbetalning av statsunderstöd och statsandelar för anläggningsprojekt för verksamhet enligt lagen om ändring av grundskolelagen (707/1992), lagen om ändring av gymnasielagen (708/1992), *den upphävda* lagen om musikläroanstalter (516/1995), *den upphävda* gymnasielagen (629/1998), *den upphävda* lagen om grundläggande utbildning (628/1998), *den upphävda* lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) och *den upphävda* bibliotekslagen (904/1998).

2 §

2 §

Tillämpning av lagen i vissa fall

Tillämpning av lagen i vissa fall

Bestämmelser om beviljande av statsandel för driftkostnaderna för sådan förskoleundervisning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning, sådan småbarnspedagogik som avses i lagen om

Bestämmelser om beviljande av statsandel för driftkostnaderna för sådan förskoleundervisning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning, sådan småbarnspedagogik som avses i lagen om

Gällande lydelse

småbarnspedagogik (540/2018), sådan grundläggande konstundervisning som avses i lagen om grundläggande konstundervisning och som finansieras enligt antalet invånare i kommunen, sådana allmänna bibliotek som avses i lagen om allmänna bibliotek (1492/2016) och sådan kulturverksamhet som avses i lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019) finns i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021).

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., föreskrivs i denna lag om finansieringen av

10) sådan grundläggande konstundervisning som avses i 11 § 3 mom. i lagen om grundläggande konstundervisning och som finansieras enligt antalet undervisningstimmar,

20 §

Statsandelen för driftkostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar

För driftkostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar beviljas en kommun, samkommun, privat sammanslutning eller stiftelse som med stöd av 11 § 3 mom. i lagen om grundläggande konstundervisning har beviljats rätt till statsandel enligt antalet undervisningstimmar i statsandel 57 procent av det belopp som fås när det antal undervisningstimmar som fastställts för nämnda utbildning som grund för beräkning av statsandelen för utbildningsanordnaren multipliceras med det per undervisningstimme bestämda priset per enhet.

När en kommun eller samkommun beviljas statsandelar åren 2017–2019 beaktas 97,98 procent av grunden för statsandelen enligt 1 mom.

Föreslagen lydelse

småbarnspedagogik (540/2018), sådan grundläggande konstundervisning som avses i lagen om grundläggande konstundervisning (/) och som finansieras enligt antalet invånare i kommunen, sådana allmänna bibliotek som avses i lagen om allmänna bibliotek (1492/2016) och sådan kulturverksamhet som avses i lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019) finns i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021).

I denna lag föreskrivs dock om finansieringen av

10) sådan grundläggande konstundervisning som avses i 9 § i lagen om grundläggande konstundervisning och som finansieras enligt antalet undervisningstimmar,

20 §

Statsandelen för driftkostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar

För driftkostnaderna för sådan grundläggande konstundervisning som finansieras enligt antalet undervisningstimmar beviljas en kommun, samkommun, *registrerad* sammanslutning eller stiftelse som med stöd av 9 § i lagen om grundläggande konstundervisning har beviljats rätt till statsandel enligt antalet undervisningstimmar i statsandel 57 procent av det belopp som fås när det antal undervisningstimmar som fastställts för nämnda utbildning som grund för beräkning av statsandelen för utbildningsanordnaren multipliceras med det per undervisningstimme bestämda priset per enhet.

(2 mom. upphävs)

Gällande lydelse

44 §

Statsunderstöd

Föreslagen lydelse

44 §

Statsunderstöd

En kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse eller en statlig läroanstalt kan beviljas statsunderstöd inom ramen för det anslag som anvisats för ändamålet i statsbudgeten för skötseln en sådan ansvarsuppgift som avses i 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 3 § 2 mom., sådan den lyder i lag
314/2017, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Övriga uppgifter samt samarbete

Övriga uppgifter samt samarbete

Bestämmelser om grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och grundläggande konstundervisning som läroanstalterna för fritt bildningsarbete ordnar finns i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (629/1998), lagen om yrkesutbildning (531/2017) och lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

Bestämmelser om grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och grundläggande konstundervisning som läroanstalterna för fritt bildningsarbete ordnar finns i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017) och lagen om grundläggande konstundervisning (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata (634/1998) 1 §
1 mom., sådant det lyder i lag 1229/2020, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utbildning som ordnas av staten och en registrerad sammanslutning eller stiftelse och som det föreskrivs om i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020),
- 5) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
- 6) lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utbildning som ordnas av staten och en registrerad sammanslutning eller stiftelse och som det föreskrivs om i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020),
- 5) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
- 6) lagen om grundläggande konstundervisning (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013) 2 § 2 punkten underpunkt b samt 6 § 1 mom. 3 punkten, sådana de lyder, 2 § 2 punkten underpunkt b i lag 545/2017 och 6 § 1 mom. 3 punkten 1231/2020, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Utvärderingscentret har till uppgift att

2) i enlighet med den utvärderingsplan som avses i 5 §

b) genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för de examensgrunder som avses i 15 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) samt de grunder för läroplanen som avses i 5 § i lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998),

6 §

Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter

Utvärderingscentret har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som ordnar småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten, när de gäller

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter

Utvärderingscentret har till uppgift att

2) i enlighet med den utvärderingsplan som avses i 5 §

b) genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för de examensgrunder som avses i 15 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) samt de grunder för läroplanen som avses i 3 § i lagen om grundläggande konstundervisning (/),

6 §

Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter

Utvärderingscentret har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som ordnar småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten, när de gäller

Gällande lydelse

3) resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inläring eller kunnande enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen, 15 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) och 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning,

Föreslagen lydelse

3) resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inläring eller kunnande enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen, 15 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) och 15 § i lagen om grundläggande konstundervisning,

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om kommunernas kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019) 3 § 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Kommunens uppgifter

Kommunens uppgifter

När kulturverksamhet ordnas ska kommunen beakta verksamhet som grundar sig på lagen om allmänna bibliotek (1492/2016), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), museilagen (729/1992), lagen om scenkonst (730/1992) och lagen om fritt bildningsarbete (632/1998).

När kulturverksamhet ordnas ska kommunen beakta verksamhet som grundar sig på lagen om allmänna bibliotek (1492/2016), lagen om grundläggande konstundervisning (/), museilagen (314/2019), lagen om *främjande av scenkonst* (1082/2020) och lagen om fritt bildningsarbete (632/1998).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om grundläggande konstundervisning

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 3 § 3 mom., 5 § 3 mom. och 8 § 4 mom. i lagen om grundläggande konstundervisning (/) som följer:

1 §

Ansökan om tillstånd att ordna utbildning

Det tillstånd att ordna utbildning som avses i 5 § i lagen om grundläggande konstundervisning (/) ska sökas senast ett år före den planerade tidpunkten för inledande av utbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet kan även behandla en ansökan som lämnats in senare än detta. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om blanketter för ansökan om anordnartillstånd.

2 §

Redogörelser och handlingar som fogas till ansökan om tillstånd att ordna utbildning

I ansökan om tillstånd att ordna utbildning ska ingå en redogörelse med motiveringar angående

- 1) behovet av i 5 § 2 mom. i lagen om grundläggande konstundervisning avsedd undervisning,
- 2) det eller de konstområden inom vilka utbildning ska ordnas,
- 3) planerad tidpunkt för inledande av utbildningen i fråga,
- 4) kommuner, där utbildningen ska ordnas,
- 5) utbildningsanstalt där utbildningen ska ordnas,
- 6) årtal då verksamheten vid läroanstalten har inletts,
- 7) undervisningsspråket eller undervisningsspråken,
- 8) uppgifter om det nuvarande elevantalet inom grundläggande konstundervisning samt om uppskattad utveckling av elevantalet,
- 9) en uppskattning av antalet elever och deltagare i övrig undervisning i konst och kultur och i övrig konst- och kulturverksamhet, samt
- 10) antalet undervisningstimmar som söks som ligger till grund för den kalkylerade statsandelen per undervisningstimme.

Till ansökan ska dessutom fogas åtminstone

- 1) en utredning om utbildningsanordnarens ägare och hur förvaltningen är organiserad,
- 2) stadgarna för privata sammanslutningar eller stiftelser eller bolagsordningen samt ett utdrag ur förenings-, stiftelse- eller handelsregistret,
- 3) det senaste fästställda bokslutet och revisorns utlåtande samt budgeten för innevarande år,
- 4) en beskrivning av behörig rektor och undervisningspersonal,
- 5) en redogörelse över de lokaler och lärmiljöer samt den utrustning och de undervisningsredskap som är i bruk i undervisningen,
- 6) en redogörelse över hur etablerad verksamheten inom den grundläggande konstundervisningen är och över eventuell tidigare verksamhet inom den grundläggande utbildningen,
- 7) läroplan eller läroplaner som man avser att iaktta i undervisningen,

8) en plan över hur en eventuell statsfinansiering skulle påverka den i anordnartillståndet avsedda verksamhet vid läroanstalten i fråga om genomförandet av undervisningen,

9) en plan för samarbetet med i 7 § i lagen om grundläggande konstundervisning avsedda aktörer,

10) en plan för utvärderingen av i 20 § i lagen om grundläggande konstundervisning avsedd utbildning,

Om ansökan gäller ändring av ett gällande anordnartillstånd, ska de omständigheter som avses i 1 mom. redogöras för och motiveras till den del de anknyter till de ändringar som söks.

Till ansökan om kommunens rätt att få statsandel per undervisningstimme ska fogas utredningar och handlingar enligt denna paragraf, med undantag för handlingar enligt 2 mom. 2 punkten.

3 §

Ansvarsuppgiftens innehåll

Ansvarsuppgiften kan omfatta

1) en skyldighet att utveckla modeller och bästa praxis med avseende på pedagogiken och lärmiljöerna inom den grundläggande konstundervisningen samt att sprida och genomföra dem,

2) en skyldighet att utveckla kännedom om och kommunikationen angående den grundläggande konstundervisningen,

3) en skyldighet att stödja undervisningspersonalens lärande och kompetensutveckling vid läroanstalterna,

4) en skyldighet att utveckla modeller och god praxis för tillgången till undervisning på nationalspråken,

5) en skyldighet att utveckla ledningen av den grundläggande konstundervisningen, utvecklandet av en verksamhetskultur som främjar hållbar välfärd samt samarbeten.

Ansvarsuppgiften kan vara regional eller riksomfattande. Uppgiften kan ges antingen för en viss tid eller tills vidare.

4 §

Ansökan om ansvarsuppgift

Till ansökan om en ansvarsuppgift ska fogas åtminstone

1) en redogörelse för behovet av ansvarsuppgiften samt en plan, tidsplan och budget för genomförandet av ansvarsuppgiften,

2) en redogörelse för sökandens tidigare verksamhet i anslutning till grundläggande konstundervisning,

3) en plan för hur ansvarsuppgiften fördelas enligt konstområde och regionalt,

4) en utredning om vem som är ägaren bakom dem sökande samt om hur dennes förvaltning är organiserad,

5) vid behov stadgarna eller bolagsordningen för registrerade privata sammanslutningar eller stiftelser samt utdrag ur förenings-, stiftelse- eller handelsregistret,

6) vid behov det senaste fastställda bokslutet och revisorns utlåtande samt budgeten för innevarande år.

5 §

Dimensionering av studierna

De studier som ingår i lärokursen för den grundläggande konstundervisningen poängsätts enligt studiernas längd. Undervisning ges 16 undervisningstimmar per studiepoäng. Till studierna hör dessutom sådant självständigt arbete som behövs med tanke på målet för och innehållet i dem och som är skäligt med tanke på eleven.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998) 19 §,
ändras 20 och 24 §, av dem 24 § sådan den lyder i förordning 1150/2017, samt
fogas till 23 § ett nytt 4 mom. och till 27 § ett nytt 4 mom., som följer:

20 §

Behörighet för lärare inom grundläggande konstundervisning

Behörig att ge grundläggande konstundervisning är den som har avlagt en för konstområdet lämplig högskoleexamen i vilken ingår eller utöver vilken har avlagts pedagogiska studier för lärare omfattande minst 60 studiepoäng. Behörig att ge undervisning är dessutom den som har slutfört de studier enligt denna förordning som krävs för behörighet som ämneslärare inom konstområdet i fråga.

Avvikelse från kravet i 1 mom. kan göras, om den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren beslutat om förutsätter särskilt djupgående eller specialiserad praktisk yrkesskicklighet inom konstområdet i fråga. I det fallet ska personen ha en annan utbildning som lämpar sig för konstområdet i fråga samt pedagogiska studier för lärare omfattande minst 60 studiepoäng, eller En person som inte har slutfört pedagogiska lärarstudier som omfattar minst 60 studiepoäng kan antas som lärare på villkor att han eller hon slutför dessa studier senast fem år efter det att anställningsförhållandet inleddes.

23 §

Behörighet för en person som meddelar undervisning interimistiskt

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. kan den som utöver tillräcklig utbildning för undervisningsuppgiften också har god praktisk yrkesskicklighet eller som är tillräckligt konstnärligt meriterad inom ifrågavarande konstnärliga område förordnas att ge sådan undervisning i yrkesinriktade examensdelar som avses i 20 § för högst två år. En sådan person kan förordnas att ge undervisning för längre tid än ett år endast om personer som uppfyller de behörighetsvillkor som undervisningsuppgiften förutsätter inte finns tillgängliga eller om det finns andra särskilda skäl till detta.

24 §

Behörighetsintyg utfärdad av universitet för lärare som ger konstundervisning

Ett universitet som ordnar utbildning i musik eller i teater och dans kan förklara en person behörig att ge sådan undervisning i yrkesinriktade examensdelar i musik och i teater och dans som avses i 13 och 13 b §, om han eller hon genom framgångsrika offentliga framträdanden eller genom annan verksamhet eller studier har visat sig ha uppnått den kompetens som fordras för uppgifterna. Vid behov kan universitetet fordra att kompetensen visas i ett särskilt prov.

27 §

Fortsatt giltighet för tidigare förvärvad behörighet

Den som när denna förordning träder i kraft är behörig att vara verksam som lärare i grundläggande konstundervisning är behörig att ge motsvarande i denna förordning avsedd grundläggande konstundervisning.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om ändring av 1 § i statsrådets förordning om utvärdering av utbildning

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009) 1 § 1 mom., sådan den lyder i förordningen 814/2018, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på utvärderingen av den utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och lagen om grundläggande konstundervisning (/).

Denna förordning träder i kraft den 20 .